

**PROSTORNO URBANISTIČKI PLAN
OPŠTINE BIJELO POLJE
III faza**

SCENARIJI RAZVOJA

**Obradivač:
„Planet Cluster“
„Montenegroprojekt“, Podgorica**

oktobar, 2012.god

UVOD

U prethodnoj fazi prikupljena je, prezentovana i obrađena sveobuhvatna Dokumentaciona osnova koja se odnosi na postojeće stanje.

Sagledavanje faktora kao što su ljudski resursi, životna sredina, ekonomske aktivnosti, infrastruktura i usluge, kao i strateški razvojni planovi i propisi, je SWOT analiza, koja predstavlja presjek svih faktora koji utiču na stanje i razvoj lokalnih samouprava. Snage i slabosti su unutrašnji pozitivni i negativni elementi na koje se može uticati, dok su šanse i prijetnje spoljašnji pozitivni i negativni faktori na koje se ne može uticati, ali se mogu predvidjeti, usaglašavati, i može im se prilagođavati.

PREDNOSTI	NEDOSTACI
• Prirodni resursi : • Poljoprivredno zemljište • Šume • Hidropotencijal • Ambijentalne vrijednosti • Polna ujednačenost • Relativno povoljna starosna struktura u odnosu na prosjek Crne Gore • Pozitivan prirodni priraštaj • Skladna multietnička struktura • Dobra razvijenost zdravstvenih usluga • Razgranata mreža visokog, srednjeg i osnovnog obrazovanja • Postojanje odgovarajućih socijalnih institucija i lokalnih socijalnih servisa • Bogato kulturno-istorijsko nasljeđe • Raznovrsni kulturno zabavni sadržaji • Sportska dvorana u Nikoljcu • Veliki broj sportskih klubova i društava • Brojne sportske manifestacije • Postojanje brojnih državnih institucija • Razvoj MSP-a • Razvoj proizvodnih i prerađivačkih kapaciteta u oblasti prehrambene industrije • Postojanje objekata i infrastrukturnih instalacija u industrijskoj zoni – Nedakusi • Atraktivne turističke zone • Razvoj stočarskih farmi • Plantažni uzgoj kontinentalnog i jagodičastog voća • Veliki hidropotencijal za razvoj malih	• Depopulacija stanovništva posebno u ruralnim područjima • Pad broja domaćinstava • Usitnjavanje (umanjivanje) domaćinstava • Negativni migracioni tokovi • Starenje stanovništva a posebno na ruralnim područjima • Nepovoljna obrazovna struktura • Rast nezaposlenosti • Strukturalna nezaposlenost nepovoljna sa visokim učešćem lica niže stručne spreme i starije starosne dobi. • Nedovoljan kapacitet vrtića za prihvatanje djece u predškolskom uzrastu na gradskom području • Neadekvatni uslovi za rad pojedinih školskih objekata posebno područnih odjeljenja • Mali broj škola koje posjeduju adekvatno uređene fiskulturne sale. • Porast broja korisnika socijalne pomoći. • Neadekvatni arhitektonski uslovi (barijere) za lica sa invaliditetom • Neadekvatno stanje objekata Centra za kulturu i Zavičajnog muzeja. • Loše stanje fudbalskih terena • Nedostatak pomoćnih terena • Neadekvatna opremljenost igrališta • Neiskorišćenost privrednih kapaciteta bivših kolektiva • Nizak stepen industrijske prerade. • Neriješena vlasnička struktura bivših kolektiva • Nedovoljno razvijeni turistički kapaciteti • Nedostatak kadrova u oblasti turizma. • Ekstenzivna poljoprivredna proizvodnja

hidroelektrana. • Dobra razvijenost regionalnih i magistralnih puteva • Dobra povezanost željezničkim saobraćajem sa okruženjem. • Dobra razvijenost prenosne mreže i transformatorskih stanica na visokom naponu • Relativno dobro razvijena prenosna i transformatorska infrastruktura na srednjem naponskom nivou 35kV • Dobra pokrivenost (elektrificiranost) distributivnom mrežom niskog napona 0,4kV • Dobra regionalna povezanost sa optičkim kablovima • Dobra povezanost sa optičkim kablom mjesnih centara sa glavnom centralom. • Dobra pokrivenost signalom mobilne telefonije i radiodifuzije • Dobra izdašnost izvorišta za napajanje gradskog vodovoda • Relativno dobra izgrađenost primarne infrastrukture(nova) • Dobra funkcionalna izgrađenost građevinskog objekta zelene i buvlje pijace	• Usitnjeni poljoprivredni posjedi • Nedovoljna vertikalna povezanost primarne proizvodnje i industrije • Gubitak poljoprivrednog zemljišta koršćenjem za druge namjene • Prekomjerna sječa šuma • Nizak stepen obrade u drvopreradi • Neadekvatan tretman drvnog otpada • Loše organizovan sistem zaštite od šumskih požara • Nedovoljna povezanost ruralnih područja prvenstveno na visočijim kotama i pograničnim predjelima • Loše stanje lokalnih puteva • Neasfaltiranost lokalnih i seoskih puteva i neadekvatno održavanje • Neadekvatno riješen gradski saobraćaj sa prolazom magistrale kroz centar grada. • Nedostatak parking prostora • Neadekvatna uređenost uličnih i javnih površina • Neadekvatna raspoređenost trafostanica 10/0,4kV prema konzumu u pojedinim rejonima • Zastarjelost distributivne mreže sa neadekvatnim presjecima provodnika slabim i dotrajanim stubovima prvenstveno u ruralnim područjima. • Nedovoljna razvijenost fiksne telefonije prvenstveno u ruralnim područjima • Nedovoljna razvijenost širokopojasnog interneta • Povećani gubici zbog neusklađenosti visinskih kota rezervoara i oštećenost sekundarne mreže • Neizgrađenost mjernih mjesta na priključcima korisnika • Neadekvatna riješeno vodosnabdijevanje pojedinih naselja u ruralnim područjima • Neadekvatna riješenost kanalizacionog sistema • Ispuštanje neprečišćenih otpadnih voda u vodotoke i rijeke • Deponovanje otpada na neodgovarajućim lokacijama • Brojne divlje deponije • Ne postoje centra za selekciju i reciklažu otpada • Neadekvatna uređenost stočnih pijaca
--	---

ŠANSE	PRIJETNJE
• Valorizacija prirodnih resursa • Realizacija Programa aktivne politike zapošljavanja • Razvoj novih vidova turizma (sport, ruralni sadržaji, agroturizam, zdravstveni turizam, lovni turizam) • Novi trendovi razvoja zdrave/organske hrane • Pakovanje vode za piće • Razvoj malih hidroelektrana • Finalizacija proizvoda poljoprivrede, ribarstva, šumarstva • Korišćenje raznih mogućnosti udruživanja, prvenstveno klastera • Evropske integracije • Korišćenje sredstava dostupnih EU fondova • Izgradnja autoputa Bar- Boljare • Igradnja regionalne deponije • Korišćenje alternativnih izvora energije • Korišćenje sredstava inostranih finansijskih institucija i javno-privatno partnerstvo • Primjena evropskih propisa i standarda u oblasti životne sredine	• Dalja depopulacija • Nastavak starenja stanovništva • Odliv stručnog kadra • Budžetske restrikcije u finansiranju aktivnih politika zapošljavanja • Nedostatak sredstava za realizaciju projekata • Nedovoljna konkurentnost domaćih proizvoda na međunarodnom tržištu • Rad na crno/siva ekonomija • Nedovoljne subvencije u poljoprivredi • Globalna ekonomska kriza • Dugi sudski procesi i rješavanje imovinsko-pravnih odnosa • Loša investiciona klima • Devastacija šuma • Neplanska eksploatacija šljunka i pijeska • Nelegalna gradnja • Erozija poljoprivrednog zemljišta duž riječnih tokova • Elementarne nepogode • Usporen proces decentralizacije • Nesprovođenje donesenih razvojnih planova

Analiza postojeće dokumentacije je pokazala da je:

1. Bijelo Polje centar regionalnog značaja Sjeverne regije (Andrijevića, Berane, Bijelo Polje, Mojkovac, Kolašin, Plav, Pljevlja, Plužine, Rožaje, Šavnik i Žabljak)

52,8 % Crne Gore, što podrazumijeva prioritete na nacionalnom nivou:

- proizvodnju mlijeka, mesa, krompira, vune, uzgoj ribe i sakupljanje šumskih plodova, zdrave hrane i tzv. organska poljoprivreda.
- podizanje novih šuma sa prioritetom pošumljavanja obešumljenih zemljišta u većim kompleksima i sanacija previše iskorišćenih prirodno – ekonomskih šuma sa razgrađenom strukturom.
- specifična uloga planinskog turizma kao dopunske djelatnosti za stvaranje prihoda i zaposlenja,
- jačanje ruralnog razvoja, izbjegavanje daljeg raseljavanja i zaštitu, tzv. „kulturnog pejzaža“.
- eksploatacija građevinskog kamena i pijeska

2. U razvoju planinskog turizma za opštinu Bijelo Polje izdiferencirano **turističko područje Bjelasica – Komovi**. (PPPN BJELASICA – KOMOVI “Sl.list CG”,br.4/2011)

3. U planiranju **željezničke mreže** pored primarne mreže pruga Beograd – Bar (rekonstrukcija), planirana sekundarna mreža koju će činiti eventualno novoizgrađene pruge: Bijelo Polje – Berane – Peć i Pljevlja – Bijelo Polje. U Bijelom Polju predviđen je **intermodalni terminal**, za koji treba obezbijediti lokaciju i sačuvati je za ovu namjenu.

4. U okviru Sjevernog regiona formirana **Polimska zona**, koja je zbog svojih specifičnosti podjeljena u četiri podzone: Plav, Andrijevica, Berane i Bijelo Polje.

Podzona Bijelo Polje obuhvata donji dio doline rijeke Lim, do granice sa Srbijom, uključujući dolinu Ljuboviđe, kao i doline drugih pritoka Lima.

- 1) Resursi i potencijali: Poljoprivredno zemljište, pašnjački tereni i kompleksi izdaničkih šuma; bogat stočni fond, izvori mineralnih voda; šljunak i pijesak; prirodni uslovi za razvoj turizma (Bjelasica i Đalovića klisura); kulturno-istorijsko i graditeljsko nasljeđe; izgrađeni kapaciteti prerađivačke industrije; formirani društveni servisi šireg značaja; položaj u odnosu na glavne saobraćajnice.
- 2) Prioriteti razvoja: Prerađivačka industrija; poljoprivreda usmjerena na uzgoj stoke, ratarstvo i proizvodnju voća; rasadnička proizvodnja u šumarstvu i voćarstvu; tranzitni, planinski i specijalizovani vidovi turizma; funkcije uslužnog centra šireg značaja, uključujući saobraćaj.
- 3) Ograničenja: Zabrana razvoja urbanih i drugih funkcija na poljoprivrednom zemljištu, izuzev onih koji su u funkciji poljoprivrede. Zabrana lociranja teške i/ili štetne industrije.
- 4) Konflikti: Konflikt između urbanog i industrijskog razvoja duž doline Lima i zahtjeva za očuvanje najvrednijeg poljoprivrednog zemljišta. Naglašen je konflikt između urbanizovanih zona i tranzitnog saobraćaja – prolaz Jadranske magistrale.
- 5) Pragovi: Prvi prag u urbanom razvoju predstavlja ograničenost opremljenog građevinskog zemljišta u dolini, što nameće potrebu razvoja po nižim obroncima brda, a time i nove sisteme komunalne infrastrukture. Nedovoljna pristupačnost i nerazvijene funkcije uslužnih servisa - posebno u vezi sa poljoprivredom u gravitacionom području podzone.
- 6) Zahtjevi okruženja: Stroga kontrola uticaja svih vrsta zagađenja na degradaciju tla i kontaminaciju poljoprivrednih proizvoda;
- 7) Kontrola seizmičkog rizika, tehničkih akcidenata i elementarnih nepogoda: Primjena svih regularnih mjera za kontrolu rizika u urbanističkom i arhitektonskom projektovanju; uspostavljanje sistema i mehanizama djelovanja u slučaju zemljotresa.
- 8) Preduslovi: Poboljšanje pristupačnosti i opremanje ruralnih naselja minimumom potrebnih servisa, u funkciji razvoja poljoprivrede, stočarstva i turizma u ovom brdskoplaninskom području, kao i dislociranje tranzitnog saobraćaja Jadranske magistrale van urbanog dijela.

5. Vizija razvoja opštine Bijelo Polje data kroz Strateški plan razvoja opštine Bijelo Polje za period 2012 – 2016.godine

Balansirani održivi razvoj Opštine, kao privrednog, obrazovnog, zdravstvenog, kulturnog i administrativnog centra sjevera Crne Gore.

Bijelo Polje treba da bude Opština sa razvijenim preduzetništvom, poljoprivredom, industrijom, drvoprerađivanjem, turizmom, razvijenim hidroenergetskim potencijalom, baziranim na principima očuvanja životne sredine i održivog razvoja.

Strateški cilj razvoja

Konkurentni humani resursi, privreda zasnovana na razvoju prioritetnih sektora i razvijena infrastruktura su preduslov ukupnog razvoja Opštine, a koji će u konačnom, zasnovan na principima održivog razvoja, rezultirati boljim standardom i kvalitetom života stanovništva, kako u urbanom tako i u ruralnom području.

Prioriteti i mjere:

- Prioritet 1: Obezbeđivanje uslova za kvalitetniji život lokalnog stanovništva
- Prioritet 2: Razvoj prioritetnih privrednih djelatnosti
- Prioritet 3: Zaštita i očuvanje životne sredine
- Prioritet 4: Jačanje institucija i međupštinska saradnja

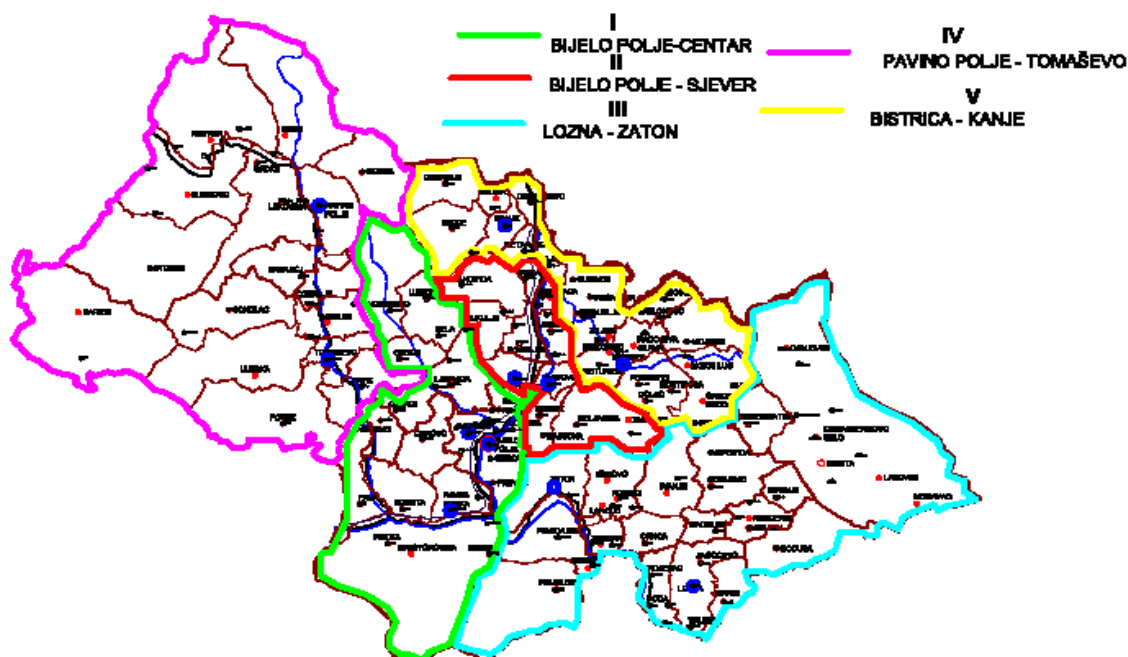
6. PPO Bijelo Polje iz 1988. dokument na osnovu kojeg se vrši uređenje prostora

Planskim dokumentom predviđeno je prostorno povezivanje naselja i mjesnih zajednica u 5 ZAJEDNICA NASELJA:

- 1. Zajednica naselja I Bijelo Polje – centar;**
- 2. Zajednica naselja II Novo Bijelo Polje**
- 3. Zajednica naselja III Zaton – Lozna**
- 4. Zajednica naselja IV Pavino Polje – Tomaševo**
- 5. Zajednica naselja V Bistrica – Kanje**

U tom periodu je bilo 18 Mjesnih zajednica i 98 naselja, sada Bijelo Polje ima 38 Mjesnih zajednica i 137 naselja.

ZAJEDNICA NASELJA PO PPO BIJELO POLJE

Ovakva podjela podrazumijevala je razvijanje odgovarajuće mreže centara zajednica naselja za potrebe gravitirajućih naselja.

U ovim centrima seoskih naselja predviđeno je da se razvijaju aktivnosti i grade objekti za potrebe društvenog života, snabdijevanja i usluga.

(Dom MZ, Dom kulture, škole, samoposluge, apoteka, otkup poljoprivrednih proizvoda i stoke, snabdijevanje poljoprivrednih proizvođača veštačkim đubretomi stočnom hranom, kao i servis mehanizacije.)

Planom je predviđeno poboljšanje saobraćajnih veza radi boljeg povezivanja naselja u zajednice čiji će centri biti opremljeni osnovnim objektima školstva, zdravstva, kulture i fizičke kulture.

REZULTATI ISTRAŽIVANJA JAVNOG MNJENJA – BIJELO POLJE

Sistematizovani za potrebe formiranja scenarija

Za potrebe ovog istraživanja, opština Bijelo Polje je prema teritorijalnoj stratifikaciji podijeljena na planske zone u skladu sa dosadašnjim planskom podejelom na zajednice naselje(PPO):

U svim zajednicama naselja u opštini Bijelo Polje primjetna je prilično ujednačena polna struktura stanovništva, s tim da je muško stanovništvo nešto brojnije.

Najbrojniju starosnu grupu čine lica od 20 do 59 godina, tj. aktivno stanovništvo. Bistrica, Kanje, Pavino Polje, Tomaševo - visok procenat starog stanovništva.

Nepovoljna obrazovna struktura (srednja škola, trogodišnja ili četvorogodišnja, u manjem broju slučajeva zastupljeno fakultetsko obrazovanje.). Uzrok ovoga može se naći u stalim migracijama, praćenim odlaskom upravo ovih kadrova u razvijene centre u potrazi za poslom i boljim uslovima za život.

Najzastupljeniju grupu po strukturi čine nezaposleni, visok procenat dugoročno nezaposlenog stanovništva ukazuje na tešku ekonomsku situaciju koja vlada u ovoj opštini.

Zaposleni svoje poslovne aktivnosti najčešće obavljaju u sektorima državne uprave i socijalnog osiguranja, obrazovanja i zdravstva koji se finansiraju iz državnog budžeta, a u manjoj mjeri u sektoru uslužne djelatnosti i trgovini (veleprodaja i maloprodaja).

U pojedinim zajednicama naselja (Bistrica – Kanje i Pavino Polje – Tomaševo) građani navode poljoprivredu kao oblast zanimanja, što je u skladu sa potencijalima ovih područja.

Većina anketiranih domaćinstava su starosjedioci. Domaćinstva, koja su mijenjala mjesto stanovanja, najčešće žive u zajednicama naselja: Pavino polje – Tomaševo, Bijelo Polje – sjever i Bijelo Polje – centar, razlog njihovog preseljenja je pronalaženje posla.

U opštini Bijelo Polje evidentno je postojanje emigracije, posebno u poslednjih deset godina, koje za posljedicu imaju promjenu u strukturi stanovništva i to u negativnom kontekstu, jer je češća pojava emigracije mladog stanovništva. Rezultati istraživanja pokazuju da u svim zajednicama naselja anketirana domaćinstva imaju člana porodice koji živi van njihovog mjesta stanovanja, većina lica koja se trenutno nalaze van mjesta stanovanja ne namjerava povratak.

Kvalitet života i uslovi stanovanja

U većini slučajeva nezadovoljni uslovima života u mjestu stanovanja, zadovoljstvo najizraženije u ZN Bijelo Polje – sjever, dok je u ZN Lozna – Zaton nezadovoljstvo kvalitetom života najizraženije.

Zdrava sredina i način života posebno se naglašava u ZN Bistrica – Kanje i Pavino polje – Tomaševo, a povoljni uslovi zaposlenja u sjevernom i centralnom dijelu Bijelog Polja.

Značajan dio anketirane populacije koji svoju budućnost ne vidi u trenutnom mjestu stanovanja, i to naročito u sjevernom i centralnom dijelu Bijelog Polja.

- nemogućnost zaposlenja i
- činjenica da u mjestu u kojem stanuju ne vide perspektivu.

Nemogućnost zaposlenja kao negativan razlog življenja u posmatranoj opštini najizraženiji je u centralnom dijelu, a slaba perspektiva življenja u zajednici naselja Pavino Polje – Tomaševo.

Ostali faktori, poput ekonomske situacije, nerazvijenosti turizma, izostanka ulaganja u poljoprivredu i privredu uopšte, loše lokalne samouprave, uslova života, političke situacije, školovanja, putne infrastrukture i slično imaju znatno manji uticaj od gore pomenuta dva faktora.

Ispitanici dijele stav da bi u cilju poboljšanja trenutnog stanja otvaranje novih radnih mjesta dalo najveći doprinos.

Mještani zajednica naselja Lozna – Zatona i Pavino Polje – Tomaševo smatraju da bi i poboljšanje saobraćajne i druge infrastrukture bila mjera koja bi mogla doprinijeti poboljšanju uslova za život u njihovoj zajednici naselja.

Jedan od osnovnih faktora koji utiče na kvalitet života je visina mjesečnog prihoda domaćinstava. Generalna konstatacija da je ukupan mjesečni budžet domaćinstva Bijelog Polja na veoma niskom nivou. Plata, odnosno penzija je dominantni izvori prihoda. Takođe, značajni su i prihodi od poslova koji se obavljaju u domaćinstvu, posebno u zajednicama naseljima Kanje i Tomaševo. Ostali izvori prihoda, kao što su socijalna pomoć, nadoknada za nezaposlene, novac primljen od rođaka koji rade u inostranstvu odnosno Crnoj Gori, pokloni, prihodi od nekretnina su u posmatranim mjesnim zajednicama zastupljeni u manjoj mjeri.

Stanovništvo Bijelog Polja uglavnom posjeduje sopstveni stan - stambeni objekat. Tek manji procenat populacije navodi da živi u iznajmljenom smještaju (najčešće u centru grada i u naselju Tomaševo).

Ukoliko se posmatra površina stambenih jedinica u Bijelom Polju, dominiraju kuće, odnosno stanovi veličine između 51 i 75 m². Prosječna vrijednost kvadrature kuće/stana na nivou zajednica naselja, varira u rasponu od 64,8 m² koliko je zabilježeno u Tomaševu, do 108,6 m² koliko je zabilježeno u sjevernoj oblasti.

Pokrivenost pojedinih područja Bijelog Polja građevinskim dozvolama za gradnju stambenih jedinica nije na zadovoljavajućem nivou, posebno u slučaju zajednica naselja Bistica – Kanje, Pavino Polje – Tomaševo i Lozna – Zaton. Nešto bolja situacija je u centralnom i sjevernom dijelu opštine gdje 57,9%, odnosno 46,2% ispitanika potvrđuje posjedovanje građevinske dozvole.

Generalno stav građana prema divljoj gradnji je podijeljen. Prema rezultatima istraživanja, uzrok nelegalne gradnje prije svega potiče iz loše materijalne situacije, pa u skladu sa tim građani opštine Bijelo Polje u većoj ili manjoj mjeri podržavaju nelegalnu gradnju ili pak imaju razumijevanja, ukoliko se radi o rješavanju stambenog pitanja porodice.

Društvena djelatnost

Mišljenje stanovništva o stanju i opremljenosti objekata ustanova društvenih djelatnosti u mjestima/naseljima u kojem žive ili koriste, kao i prioritete u rješavanju problema u navedenim oblastima. Na osnovu dobijenih rezultata može se ocijeniti da je stanje objekata društvenih djelatnosti na ruralnim područjima uglavnom loše.

U prvom redu se izdvajaju rješavanje problema zdravstvenih ustanova, osnovnih škola, sportskih objekata i školskih terena, smatraju da se društveni život podjednako može unaprijediti kroz:

- obnovu postojećih objekata kulture/društvenih djelatnosti,
- izgradnju novih objekata kulture/društvenih djelatnosti i
- obnovu ili organizaciju manifestacija.

Kao najznačajniji arhitektonski objekti, grupacije objekata ili prirodna dobra koja bi trebalo zaštititi ili obnoviti izdvajaju se:

- vjerski objekti (crkve, manastiri, džamije),
- Đalovića klisura,
- Novakovića pećina,
- Kisjele vode,
- kuća Rista Ratkovića i
- obnova starih škola i dr.

Privredni razvoj

Anketirani iz opštine Bijelo Polje ocijenili su poslovni ambijent kao nepovoljan. Za poboljšanje konkurentnosti malih i srednjih preduzeća u opštini Bijelo Polje, skoro svi ispitanici smatraju da je prvenstveno neophodna podrška države.

Stanovnici smatraju da se privredni razvoj treba zasnivati **na poljoprivredi**. Pritom, navode da bi se sigurnim otkupom poljoprivrednih proizvoda i ulaganjem u sektor proizvodnje unaprijedila poljoprivredna djelatnost.

Prema dobijenim rezultatima **turizam nije prepoznat kao ključna grana privrednog razvoja** opštine Bijelo Polje. Kada su u pitanju vidovi turizma koje treba razvijati, anketirani građani smatraju da je potrebno promovisati kombinovani ekskluzivni i masovni turizam zavisno od perioda godine ili samo masovni turizam praćen povećanjem broja turista. Pritom, politika razvoja turizma treba da je usmjerena na:

- privlačenje novih turista i
- povećanje broja turista.

Novi turisti privućiće se razvojem različitih tipova turizma, kao što su zdravstveni, sportski, ruralni, eko itd.

Kada je u pitanju valorizacija turističkih potencijala, ispitanici navode da sljedeće lokacije nijesu valorizovane u dovoljnoj mjeri: planina Bjelasica; Đalovića i Novakovića pećina i klisura i lokacija Kisele vode.

Kada je u pitanju industrijska proizvodnja, ispitanici navode da je **moгуće razvijati prehrambenu industriju**. Drva industrija je manje prepoznata, ali se navodi da se šume trebaju eksploatisati na održiv način i koristiti za prikupljanje šumskih plodova i ljekovitog bilja.

Tehnička infrastruktura

Opremljenost domaćinstava iz oblasti elektrosnabdijevanja, telekomunikacija, vodovosnabdijevanja, kanalizacione mreže, kao i kvalitet ostalih infrastrukturnih objekata. Prema rezultatima istraživanja, domaćinstva na teritoriji opštine Bijelo Polje su u potpunosti priključena na elektro mrežu. Zavidan nivo pokrivenosti je pokazan u oblasti telekomunikacija, posebno pokrivenosti domaćinstava TV signalom i signalom mobilne telefonije.

Na osnovu dobijenih rezultata može se ocjeniti da je stanje infrastrukture na ruralnim područjima uglavnom u lošem stanju.

Važnost rješavanja problema u pojedinim oblastima.: u prvom redu se izdvajaju putne mreža, javni saobraćaj i uređenje prostora i naselja. U urbanim područjima istaknut je problem nedostatka parking prostora, dok se na ruralnim područjima kao značajan problem javlja neadekvatno stanje elektro mreže.

Zaštita životne sredine

Prema rezultatima istraživanja, može se konstatovati da je zaštita životne sredine na vrlo niskom nivou. Stanovnici opštine Bijelo Polje ističu vrlo loše stanje u oblasti upravljanja otpadnim vodama, zatim otpadom, stanjem šuma i dr.

POSTUPAK U IZRADE SCENARIJA

Korišteni:

- 1. Rezultati analize stanja u prostoru i postojeće dokumentacije**
- 2. Mišljenje javnog mnjenja** – anketa, formalni i neformalni sastanci i razgovori sa korisnicima prostora, pismene inicijative, Forum građana, Radne grupe.

Cilj – postizanje konsenzusa među zainteresovanim stranama po pitanju predložena dva ili tri razvojna scenarija, ključnih zajedničkih pitanja i relevantnih strateških izbora. Svaki scenario će predstaviti potrebne i potencijalne razvojne mogućnosti, razvojne opcije, ciljeve i prioritete, uzimajući u obzir potencijalne konflikte između ekonomskih ciljeva i zaštite životne sredine.

Izuzetno su važni i potrebni inputi i sugestije različitih zainteresovanih korisnika prostora i socijalnih grupa kako bi se ponudili različiti scenariji i izabrao najbolji.

Za potrebe izrade Scenarija razvoja prostor je podijeljen na planske jedinice – zone koje su usklađene sa tipologijom posmatranog područja koja je urađena prema abiotским (klima, geologija, geomorfologija, hidrologija), biotskim (vegetacija, fauna) karakteristikama i stepenu antropogenog uticaja.

1. DOLINA LIMA – GORNJE POLIMLJE
2. VISORAVAN KORITA
3. BRDSKO – PLANINSKI PREDIO
4. VISOKOPLANINSKI PREDIO BJELASICE

ZONA 1: DOLINA LIMA-GORNJE POLIMLJE

Zona obuhvata područje Dolinski dio planinskih rijeka do 650 mnv, dolinu Lima, od Bioča do granice sa Srbijom, sa Bjelopoljskom kotlinom i dolinama njenih pritoka. Terasa – aluvijalne ravni su i najintenzivnije naseljene zone u Opštini. To je prostor Nedakusa, koji se nastavlja preko Rasova i Njegnjeva, sve do Kumaničke klisure. Mjestimično je ova zona terase široka i do 3 km. Aluvijalne ravni u dolinskom dnu zastupljene su i u dolinama rijeka Ljubovidje, Sljepašnice i Lješnice, ali su njivova dna mnogo manje širine. Ova površina obuhvata predjele na nadmorskoj visini od oko 650mnm.

- **1a Urbani predio**
- **1b Dolinski sa ruralnim predjelima**

SWOT analiza

- **Osobnost:** EMERALD područje - Slivno područje Lima-Dolina Lima, IPA stanište-Dolina Lima;

- **Snaga:** Povoljan geografski i saobraćajni položaja. Umjerena klima. Rijeka Lim sa svojim pritokama, ima veliki prirodni potencijal(energetski, hidrološki, ekološki). Najvrednije zemljište i najnačajniji poljoprivredni potencijal opštine. Urbani centar i najveće naseljske strukture u rječnim dolinama. Izgradjeni kapaciteti preradivačke industrije, formirani društveni servisi šireg značaj.
- **Slabost:** Loša povezanost urbanog centra sa drugim manjim mjesnim centrima, selima i karakterističnim biogeografskim lokalitetima. Loša opremljenost komunalnom infrastrukturom. Nepostojanje kanalizacione i atmosferske mreže otpadnih voda, zagađenje vodotoka. Neregulisana rječna korita, regresivna erozija, nekontrolisana eksploatacija šljunka, osetljivi vodni i priobalni ekosistem. Naglo opadanje ribljih populacija. Neiskorišćenost i nedekvatno korišćenje poljoprivrednih površina, usitnjavanje, zauzimanje poljoprivrednog zemljišta. Pojava neplanske i neracionalne izgradnje duž rječnih korita. Nepostojanje javnih zelenih i slobodnih površina u gradskim jezgrima. Nelgalna odlagališta smeća.

- **Mogućnost:** Razvoj urbanog centra, ali ne na uštrb poljoprivrednog zemljišta. Forsiranje organske poljoprivrede, proizvodnja žitarica i turističke ponude (banjski, tranzitni, seoski, lovni i ribolovni turizam). Izgradnja komunalne infrastrukture, valorizacija prirodnih potencijala rijeke Lim i njenih pritoka. Saobraćajno povezivanje sela i mjesnih centara sa gradskim centrom.
- **Prijetnje:** Nelegalna gradnja i neplanska gradnja. Gubljenje identiteta naselja izgradnjom objekata neadekvatnih predionim karakteristikama i graditeljskom nasljedju, pogrešnog likovnog i estetskog izraza. Uništavanje poljoprivrednog zemljišta i neproduktivna poljoprivredna proizvodnja. Uništavanje nizijskih šuma, pojačana erozija. Zagađenje rijeke Lim i riječnog toka, nekontrolisana eksploatacija šljunka, bujični nanosi, uništavanje riblje populacije.

Podjela na podzone:

Podzona 1.1. - Urbani predio – Obuhvata granice GUP Bijelo Polje. Središte opštine je grad Bijelo Polje nalazi se na raskrsnici značajnih saobraćajnica koje od Beograda vode ka Jadranskom moru. Grad se razvio sa obe strane Lima i vidu jedne neprekidne linije. Stara neseljska struktura je bila u vidu mahala koje su se vremenom popunjavale. Nova teritorijalna podjela, koja je potom usledila, razdeljivala je grad na Gornju i Donju mahal.

Veće površine pod pašnjacima, njivama i livadama nalaze se na području Resnika, Nedakusa, Pripčica, Loznica i Rakonja.

Manje površine su pod šumama i prirodnom vegetacijom i nalaze se u okviru naselja Loznice, Rakonje, Medanoviće, Nedakusima i u aluvionu Lima. Deo aluviona uz samu rjeku Lim je sa neuređenom hidrofilnom vegetacijom.

Podzona 1.2. - Dolinski dio sa ruralnim predjelima

ZONA 2: VISORAVAN KORITA

Zona prostorno obuhvata :visoravan Korita i kanjon rijeke Bistrice – tzv. Podvrške klisure ili Djalovića klisura. Zapadno od Bijelog Polja, na krajnjoj istočnoj granici prostire se visoravan Korita, kao dio prostrane Pešterske visoravni. Obodom visoravni se uzdižu planinski vrhovi, Kurilo(1314mnm) i Žilindara(1616mnm) i Bandera(1587mnm). Visoravan se oslanja na Djalovića klisuru i rijeku Bistricu, prema sjeveru, dok se prema zapadu i jugu oslanja na brdske prevoje, do granice sa dolinskom linijom. Najveći dio predione oblasti nalazi se na 1200 mnm i blago je brežuljkast.

SWOT analiza

- **Osobenost:** Spomenik prirode „Djalovića klisura“, EMERALD područje-Pećine u Djalovića klisuri;

- **Snaga:** Velike pašnjačke i šumske površine, blizina gradskog centra, geomorfološka rijetkost i turistička atrakcija Djalovića klisura.
- **Slabost:** Demografska ispražnjenost i deagrarizacija sela. Loša opremljenost saobraćajnom i komunalnom infrastrukturom. Bespravna sječa šuma. Slab vodni potencijal krečnjačkih terena Korita. Nevalorizovan turistički potencijal.
- **Mogućnost:** Podsticanje razvoja stočarstva, pčelarstva, voćarstva i organske poljoprivrede. Planski uzgoj i eksploatacija šuma. Organizacija otkupnih stanica u većim mjesnim centrima. Razvoj eko-turizma, seoskog turizma, planinarenje, montbaik, pješaćenje, lovnog i speleološkog turizma i td.
- **Prijetnje: Izgradnja Auto-puta** i prenamjena vrijednih šumskih i pašnjačkih površina u druge sadržaje. Uništavanje šumskog fonda, pojačana erozija, neproduktivna poljoprivredna proizvodnja. Disbalans između razvoja stočarstva i očuvanja pašnjačkih površina. Nekontrolisane turističke posjete i neadekvatne ponude mogu predstavljati prijetnju osjetljivim ekosistemima i geomorfološkim oblicima.

Izdvajaju se:

2.1. Spomenik prirode - Djalovića klisura - Djalovića klisura je zbog svojih specifičnosti i ljepote stavljena je pod nacionalnu zaštitu i svrstana je u kategoriju Spomenika prirode („Sl.list SRCG“, br. 30/68).

Granica ovog spomenika kulture je data opisno i grafički, u analognoj predstavi ovog prostora, u PPO Bijelo Polje iz 1988.godine. Naime, površina ovog zaštićenog područja po navedenom dokumentu iznosi 1106 ha. Međutim, u Registru zaštićenih prirodnih dobara, Zavoda za zaštitu prirode Crne Gore, navodi se da je površina Djalovića klisura koja se stavlja pod zaštitu 1600 ha. U ovom planskom dokumentu daće se okvirna granica ~1600 ha, koja će se konačno utvrditi Studijom zaštite, prema Zakon o zaštiti prirode, Član 56 „Sl. list Crne Gore“, br. 51/08 od 22.08.2008.god.

Naime, prediona slika Djalovića klisure nameće da se i šire okruženje oko Djalovića klisure uvrsti u Spomenik prirode, što se imalo najverovatnije i u vidu kod određivanja zvanične površine ovog prirodnog spomenika.

Pećina u Djalovića klisuri definisano je i kao EMERALD područje.

2.2. Park šuma Obrov - Ova prediona cjelina obuhata padine Obrova iznad Nikoljca i Loznica. Nalazi se na desnoj obali Lima, u kontaktnoj zoni GUP-a. Najveći kota je Gradina (Gradinski krš -1006 mnm). Obrov je obrasao kultura četinarskih šuma u kojoj dominira crni bor. Zbog impresivne sastojine crnog bora i blizine grada PPO Bijelo Polje je ovu prirodni park prepoznao kao park-šuma.

ZONA 3: BRDSKO - PLANINSKI PREDIO

Zona obuhvata područje: Baričko – Stožersku visoravan, Kovren, Vranešku dolinu i pobjrđe planine Lise. Prostire se zapadno od saobraćajnog pravca Mojkovac – Bjelo Polje – Prijepolje(Srbija). Najveći dio teritorije nalazi se između 1000 i 1500mnm, dok su najviši vrhovi na planini Lisi (Markov krš-1503m) i na Burenu (vrh Rusova vlaka-1672m). Okosnicu ovog predjela čine rijeka Ljuboviđa sa svojim pritokama u čijem se gornjem toku smjestila Vraneška dolina. Vraneška dolina je krajolik pitomog izgleda sa prostranim livadama, pašnjacima, voćnjacima, ratarskim kulturama, hrastovim i bukovim šumama. Na dolinskom stranama Ljuboviđe nalaze se terase, koji su karaktersitične u selu Ravnoj Rijeci. U dolini Ljuboviđe ima više erozivnih proširenja kao što su Pavino Polje, Tomaševo, Ravna Rijeka.....

SWOT analiza

- **Osobenost:** EMERALD područje – Dolina Čehotine, Spomenik prirode „Novakovića pećina“.
- **Snaga:** Povoljna konfiguracija terena, velike površine pod ekonomskim šumama i pašnjacima, brojni izvori ugljeno-kisjelih, hladnih mineralnih voda.
- **Slabost:** Loša opremljenost saobraćajnom i komunalnom infrastrukturom, eksploatacija šuma uz nevalorizovanu pravu vrijednost drvne mase, nezaštićeni i neregulisani vodotoci i vodoizvorišta. Nevalorizovan prirodni potencijal.
- **Mogućnost:** Planski uzgoj i eksploatacija šuma, sa forsiranjem prateće šumske industrijske proizvodnje, poluproizvoda i gotovih proizvoda. Forsirati razvoj organska poljoprivrede, proizvodnje krmnog bilja, stočarstva, pčelarstva, voćarstva sa otkupnim stanicama u većim mjesnim centrima. Izgradnja planinskih turističkih centara. Razvoj eko-turizma, planinskog turizma, planinarenje, montbaik, pješačenje, lovnog i seoskog turizma, speleološkog turizma i td.
- **Prijetnje:** Demografska ispražnjenost. Uništavanje šumskog fonda, pojačana erozija, neproduktivna poljoprivredna proizvodnja. Nelegalna gradnja i neplanska gradnja, gradnja neadekvatna predionim karakteristikama i graditeljskom nasljedju. Zagađenje vodotoka i vodoizvorišta.

Izdvajaju se:

3.1. Kovren - Kovren se nalazi se sa lijeve i desne strane regionalnog puta Bijelo Polje – Pljevlja. Ova prediona cjelina obuhvata širi prostor Kovrena. Naime, sa lijeve strane puta, obuhvata površine Bliškova do pećina na Deri, uključujući izvorište Čehotine – Glava Čehotine, Manastir Bliškovo do rijeke Vraneševac. Sa desne strane obuhvata naselje Kovren i Ravni, uključujući Pobrnicu do Čelinskog vrha (1435mnm).

3.2. Stožer - Predio Stožera nalazi se na prostoru planinske visoravni Stožera, Rasova, Koritnice i Vranovine. Sa lijeve strane regionalnog puta Bijelo Polje – Pljevlja, na putu do Kovrena, a zatim preko Bliškova stiže se na Stožer. Ovo područje predstavlja izrazito planinsku teritoriju sa svim obilježjima i kvalitetima planinskog i visokoplaninskih područja. Lokalitet obuhvata Stožersku rijeku, Matijaševinu i Koritnik, okružen vrhovima Borjanički krš(1444mnm), sa sjeverozapada, Vijenac(1417mnm) sa sjevera, sa sjeveroistoka je Zečija glava(1400mnm) i sa istoka Debela glava(1361mnm).

3.3. Kanjon rijeke Stožernice - Novakovićeve stijene - Na području Vraneške doline rijeka Stožernica isklesala je impresivan kanjon. Rijeka Stožernica ponire sjeverno od ruševina srednjovjekovnog manastira Sokolac, a ponovo izvire pri kraju kanjona, kod manastira Vranštica. U kanjonu se nalazi se veći broj pećina i jama. Na litici iznad izvora Stožernice nalaze se četiri velike pećine: Novakovića, Žuta, Markovača i Čeočnica. Na drugoj strani kanjona izvire snažno Novakovića vrelo koje se poslije kratkog toka spaja sa Stožernicom odakle nastaje rijeka Vranštica, koja nakon jednog kilometra utiče u rijeku Ljuboviđu. Novakovića i Žuta pećina su u jednoj litici žućkaste boje. Pećine su jedna iznad druge.

3.4. Park - šuma Nedakusi sa banjom Nedakusi - Kao park-šuma izdvojena je teritorija Nedakusa, šira zona oko kisjele vode. Prediona cjelina nalazi se neposredno uz gradsku zonu, a dio je zahvatu GUP-a, pod nazivom Banja Nedakusi – Kisjela voda. Prostorna cjelina počinje ispod Potkrajca do magistralnog puta, u pravcu juga prema Bijelom Polju, zatim uzvodno rijekom Lipnicom do Dobrih Voda, a potom nizvodno potokom Šljepašnicom do magistralnog puta Bijelo Polje – Podgorica. Prostor obuhvata Nedakuse, Džafića brdo, Spasojevo brdo i Stankovo brdo. Ovim obuhvatom izbjegle su se već izgrađene naseljske strukture.

Prediona cjelina, nije opterećana građevinskim objektima. Prostor čine brežuljkasti tereni do oko 1000mnm, sa vrhovima Džafića brijeg(855mnm) i Bijeli kamen(863mnm). Najveći dio prostora je pod šumskim kompleksom, porošan livadama i pješačkim stazama. Tu je izvorište kisjele vode.

ZONA 4: VISOKOPLANINSKI PREDIO BJELASICE

Zona obuhvata: sjeverne padine Bjelasice do dolinske linije Lima i Ljubovidje (do 650 mnm). Najveći dio predione cjeline predstavljaju planinski predjeli preko 1500mnm, a granicom su se izdigli vrhovi i preko 2000mnm. Planinski vrhovi i litice idu iznad zone gornje šumske granice. Najveći vrh je Štit pad(2050mnm), koji je i najveći vrh na teritoriji Opštine. Iako su najveći vrhovi Bjelasice u susjednim opštinama, alpska slika je vrlo izražena iz pravca Bijelog Polja i cijelom predjelu daje okvir.

SWOT analiza

- **Osobenost:** Zona zaštite NP“Biogradska gora“.
- **Snaga:** Vrijedan biogeografski predio. Predio neopterećen naseljskim strukturama, povoljni klimatski uslovi za razvoj planinskog turizma. Prostrani pašnjački tereni i kompleksi izdanačkih šuma, bogat stočni fond. Blizina gradskih centara i seoskih naselja koji će da prate razvoj planinskog turizma. Kulturno historijsko i graditeljsko nasljeđe.
- **Slabost:** Osetljivi ekosistemi. Nepostojanje plana i režima zaštite vodoizvorišta Bistrice. Demografski ispražnjeno i deagrarizacija sela. Bespravna sječa šuma. Komunalna neopremljenost. Planirani turistički kapaciteti (PPPN“Bjelasica-Komovi) su u najvećem broju srednje, internacionalne kategorije (3*).
- **Mogućnost:** Razvoj ljetnjeg i zimskog planinskog turizma (ski turizam, planinarenje, montbaik,eko i etno turizam i td.). Blizina NP „Biogradska gora“, netaknuta priroda, izvanredne predione karakteristike predisponirane su za visokokvalitetne turističke kapacitete od 4-5*. Forsiranje ekstenzivnu poljoprivredu-stočarstvo koja ekološki ne ugrožava i stabilizuje ovaj prostor. Povezivanje svih oblika turističkih ponuda u jedinstvenu ponudu tzv. touring. Razvoj organske poljoprivrede, stočarstva, pčelarstva, malih ribnjaka na protočnim rijekama i potocima, na nižim kotama voćarstvo i td..
- **Pretnja:** Planirani kapaciteti (30.650 ležajeva za istovremeni boravak) mogu da naruše osetljivi ekosistem bližeg i šireg područja. Nelegalna gradnja i neplanska gradnja velikih kapaciteta mimo planskog rješenja, gradnja neadekvatna predionim karakteristikama. Iscrpljivanje prirodnih resursa.

Izdvađa se:

4.1 Slivno područje Bistrice - „Obuhvata sjeverne padine planine Bjelasica. Ovo je područje značajno izvoriste vodosnabdijevanja ali obiluje i rijetkom divljači i četinarskom šumom pa bi se moglo zaštititi kao regionalni park prirode i koristiti u turističke i naučno - istraživačke svrhe.“ (Studija zaštite životne sredine za Bijelo Polje - Zavod za zaštitu prirode Crne Gore).

Zbog značaja vodosnabdjevanja, ali i zbog izuzetnih biogeografskih odlika ovaj prostor je sa aspekta zaštite prirode prepoznat kao značajan i u PPO Bijelo Polje iz 1988.god.

Međutim, ne postoji plan zaštite vodoizvorišta, sa zonama, režimom zaštite, a samim tim nije ni ovo područje stavljeno pod poseban režim zaštite. PPPN „Bjelasica - Komovi“ iz 2009.god., nije ovaj predio prepoznao kao značajan, sa aspekta zaštite i uređenja.

Izdvojena kao Predio izuzetnih odlika, u okviru Visokoplaninskog predjela, Slivno područje izvorišta Bistrice, zaslužuje poseban tretman zaštite i uređenja, pri čemu ne smije biti smetnja turističkog razvoja ovog dijela opštine. Režimi zaštite i zone stroge sanitarne zaštite kaptaže za vodovod Bijelog Polja, kroz uspostavljanje regionalnog parka ili parka prirode su od velikog lokalnog značaja, prije svega kao značajno vodoprivredno područje. Ovaj prostor zaslužuje tretman i uspostavljanje Regionalnog parka.

4.2 Turističko - rekreativne zone Cmiljača i Torine

PPPN „Bjelasica - Komovi“ planirana je izgradnja turističkih planinskih centara, od kojih su dva na teritoriji Bijelog Polja. Planinski centri (rizorti) biće glavni nosioci turistifikacije područja plana. Riječ je o „green field projektima“. Planinski centri na teritoriji Bjelog Polja se nalazi i u okviru podcjeline Žarski i Torina, a to su:

- Planinski centar Cmiljača,
- Planinski centar Torine.

Scenario A – „KORAK PO KORAK“

Scenario umjerenog razvoja

Kako se boriti sa sadašnjim stanjem ?

Sistematskim mjerama treba usporiti emigracije i demografsko praznjenje sela i stvarati pravno - državne povoljne uslove rada, a naročito podsticati opstanak i razvoj početno malim, ali sigurnim ulaganjima u životni standard sela, uključujući kulturne i rekreacijske potrebe stanovništva i urbane uslove življenja. Isto tako, treba promovisati osnovne vrijednosti ruralnog naslijeđa, duhovnih i materijalnih dobara i tradicije, te obogaćivati veze grada i sela.

Zasniva se na važećoj planskoj dokumentaciji opštine Bijelo Polje – PPO i GUP, uvažavajući probleme koji su se javljali u toku realizacije ovih planskih dokumenata, a čije rješavanje bi omogućilo tretman objekata i površina u cijeloj opštini i dalo smjernice za njihovu izgradnju i korišćenje.

Cilj:

- Podsticanje uravnoteženog/ravnomjernijeg teritorijalnog razvoja i racionalne organizacije, uređenja i zaštite prostora
- Promocija, aktiviranje i odgovorno upravljanje raspoloživim prirodnim i stvorenim resursima, životnom sredinom i kulturnim dobrima
- Racionalno korišćenje i zaštita poljoprivrednog, građevinskog, šumskog i drugog zemljišta i zaštićenih prirodnih dobara

Scenario A – naglasak na uravnotežen i kontrolisan razvoj; zaštitu i održivo korišćenje prirodnih resursa i prostora, zaštitu prirodnog i kulturnog naslijeđa i zaštitu životne sredine, kao i unaprijeđivanje kvaliteta života stanovništva - socijalni razvoj.

Osnovne karakteristike scenarija:

Poljoprivreda –razvojna šansa Bijelog Polja

- Umjeren privredni razvoj zasnovan na poljoprivredi i domaćem proizvodu, sigurnom otkupu poljoprivrednih proizvoda i ulaganju u sektor proizvodnje
- Očuvanje životne sredine kroz integrisanje politike zaštite životne sredine u ekonomske procese (**održivi razvoj**.)
- Planska i kontrolisana izgradnja (stambenih, proizvodnih, servisnih i drugih objekata), usmjerena na definisanje privredne zone i na pugušćavanje postojećih i umjereno širenje stambenih zona
- Izgradnja u izgrađenim područjima (područje zahvaćeno GUP-om) pugušćavanjem i strukturnim preobražajem (sanacijom i rekultivacijom) ili u postojećim građevinskim zonama naselja tamo gdje do sada nisu doneseni Detaljni planovi, a GUP-om planirana određena namjena; izdvojiti i markirati.

- zaštitita postojećeg potencijala poljoprivrednog zemljišta, naročito u blizini naselja; zabrana pretvaranja poljoprivrednog u građevinsko zemljište; povećanje površina pod organskom poljoprivredom;
- restriktivno korišćenje prirodnih resursa (vode, poljoprivredno zemljište, mineralni resursi, šumski resursi i dr.);
- postepeno povećavanje privredne aktivnost i unapređivanje poslovnog ambijenta, smanjivati nezaposlenost. – osnivanje malih i srednjih preduzeća u okviru privrednih grana - formiranje **biznis zona** kako bi se prevazišli trenutni ekonomski problemi uz olakšice koje se nude.
- Definisanje nosilaca razvoja, korišćenje njihovih iskustva: mala i srednja preduzeća, individualni poljoprivredni proizvođači, vlasnici farmi, goveda, ovaca, koza, svinja, živine, pčelinjih društava.
- poboljšanje konkurentnosti malih i srednjih preduzeća prvenstveno uz državne stimulativne mjere.
- Ukрупnjavanje poljoprivrednog zemljišta i povećanje broja poljoprivrednih domaćinstava (48,5% poljoprivredna domaćinstva, 22,2% mala i srednja poljoprivredna gazdinstva sa 1-2 ha poljoprivrednog zemljišta)

Prioriteti:

Proizvodnja mlijeka, mesa, krompira, vune, uzgoj ribe, sakupljanje šumskih plodova, zdrave hrane i tzv. organska poljoprivreda.

DEMOGRAFSKE PROJEKCIJE

Scenario zasnovan na projekciji stanovnika za planski i postplanski period (2020, 2025.god.)

Na osnovu izraženih tendencija u kretanju stanovništva Bijelog Polja (posebno u periodu 2003 – 2011.godina) urađene su projekcije kombinacijom metoda ekstrapolacije i analitičkog. Pošlo se od pretpostavke da će stope nataliteta mortaliteta i prirodnog priraštaja biti u približno kao u periodu 2005 – 2009.godine. (N – 13,2‰, M – 9,7‰, PP – 3,5‰); kao i da se negativna godišnja stopa migracionog bilansa neće povećavati u odnosu na 2011.godinu(-7,4‰) u prvom periodu do 2015.g., dok će u kasnijim periodima doći do blagog opadanja stope nataliteta, blagog porasta stopa mortaliteta i opadanja prirodnog priraštaja. Pretpostavka je da će do 2025.godine negativna stopa migracionog bilansa biti niža (oko -4,5‰).

NASELJE	2011	2015	2020	2025
ZN "BIJELO POLJE-CENTAR"	19992	19206	18226	17313
ZN "BIJELO POLJE-SJEVER"	12681	13208	13824	1453
ZN "LOZNA-ZATON"	6877	6441	5920	5424
ZN "PAVINO POLJE-	3258	2893	2438	1993

TOMAŠEVO"				
ZN "BISTRICA-KANJE"	3239	3052	2818	2596
OPŠTINA BIJELO POLJE	46047	44800	43226	41679

Bijelo Polje – opštinski centar

Lokalni centri: Bistrica, Kanje, Zaton, Lozna, Pavino Polje, Tomaševo

I PROJEKCIJE RAZVOJA

ZONA 1: DOLINA LIMA - GORNJE POLIMLJE

Dolina Lima:

Bijelo Polje, Metanjac, Grbavača, Sutivan, Njegnjevo, Potkrajci, Šljepašnica, Strojtanica, Rosulje, Medanovići, Rasovo, Nedakusi, Džafića Brdo, Rakonje, Pripčići, Kruševo, Pašića Polje, Brzava, **Zaton**, Srđevac, Bioča, Ravna Rijeka

Dolina Bistrice:

Bistrica, Mirojevići, Žiljak, Presečnik, Ušanoviće, Rodijelja, Lozna Luka, Gubavača, Voljavac,

Dolina Kanjskog potoka:

Kanje, Šaruljevac,

1. RAZVOJ PRIVREDNIH DJELATNOSTI

POLJOPRIVREDA

- očuvanje postojećeg poljoprivrednog zemljišta (površine pod pašnjacima, njivama i livadama) na području Resnika, Nedakusa, Pripčića, Loznica i Rakonja.
- forsiranje organske poljoprivrede, proizvodnja žitarica, ratarstvo, voćarstvo, stočarstvo
- na fluvijalnim terasama rijeke Lima (650m.n.m) zemljište i donjih tokova njenih pritoka, najplodnije zemljište pogodno za sve grane poljoprivrede najviše izgrađeno i neregulisano – konflikt
- U konfliktnoj zoni (Potkrajci, Unevine, Njegnjevo, Gubavac) - uz Lim do Bistrice, ne širiti izgradnju u Industrijskoj zoni, zadržati poljoprivredno zemljište sa stambenim objektom i objektom za poljoprivredu (Zakon o poljoprivredi).
- Preispitati planiranu trasu zaobilaznice kroz ovo područje
- Poljoprivredno zemljište sačuvati od usitnjavanja parcela i izgradnje objekata.
- U Industrijskoj zoni do realizacije planskih rješenja dozvoljena je djelatnost poljoprivrede, zadržati tu namjenu

- u Bijelom Polju -grad – zadržati industriju (preradu) baziranu na poljoprivredi. Otkup i distribucija: Bijelo Polje, Ravna Rijeka, Kanje, Zaton, Bistrica (Mirojevići)
- sportski ribolov na rijekama i proizvodnja ribe u manjim ribnjacima mali broj preduzetnika u Bistrici, Bliškovu, Sutivanu i Zekića Rijeci.
- Kontrolisana eksploatacija šljunka u Zatonu i regulacija korita Lima, očuvanje poljoprivrednog zemljišta (uvećanje površina poljoprivrednog zemljišta).

INDUSTRIJA

- koristiti postojeće kapacitete u Industrijskoj zoni, već pripremljeno zemljište za ovu namjenu na način da se u ovu zonu (Industrijska zona Nedakusi ili Industrijske zone i područja terminala) usmjeravaju investitori, rušenje starih objekata i izgradnja novih, rekonstrukcija revitalizacija postojećih za koje se ocijeni da je moguće prilagoditi namjeni (npr: mljekare, fabrike sira, voća - džemovi, povrća... vune, namještaja, kože, flaširanje vode)
- zaustaviti i neplansku gradnju kao posljedicu proširenja stambene zone naselja Potkrajci.
- Realizovati saobraćajnu i tehničku infrastrukturu koja je planirana u Industrijskoj zoni
- Industrijsku proizvodnju razvijati na području Industrijske zone Nedakusi
- U Resniku i Loznici zadržati formirane zone za servisno-skladišne objekte, ali dalju gradnju industrijskih objekata usmjeravati u Industrijsku zonu Nedakusi
- U Bistrici zadržati malu privrednu zonu, (čista privreda), uređenje i unapređenje postojeće zone.
- U ostalim ruralnim naseljima moguća organizacija manjih preduzeća za potrebe poljoprivrede.

Preporuka: razvijati prehrambenu industriju kao prioritetni sektor poljoprivrede.

Manje površine su pod šumama i prirodnom vegetacijom u okviru naselja Loznice, Rakonje, Medanovića, Nedakusi i u alivionu Lima. – urbani predio, imaju zaštitni karakter.

TURIZAM

- nije prepoznat kao ključna grana privrednog razvoja, potrebno promovisati kombinovani ekskluzivni i masovni turizam, zavisno od perioda godine ili samo masovni turizam praćen povećanjem broja turista.
- valorizovati prirodne potencijale rijeke Lim i njenih pritoka u cilju turističke ponude (banjski - zdravstveni, tranzitni, sportski, seoski, lovni i ribolovni turizam).
- turistički kampovi: Ravna Rijeka uz Bistricu i na Kisjelim vodama u Nedakusima
- u blizini Kisjelih voda u Nedakusima - hotel za smještaj biciklista u tranzitu.
- Izletišta „Ušće“ u naselju Voljavac – samo uređenje i opremanje urbanim mobilijarom, bez sadržaja koji zahtijevaju izgradnju objekata (uslovi za uređenje)

- Lozna Luka kod Bijelog Polja – (most, turistički motiv) samo uređenje i opremanje urbanim mobilijarom, bez sadržaja koji zahtijevaju izgradnju objekata (uslovi za uređenje).
- Ovo bi aktiviralo i pripremilo područje za valorizaciju Đalovića pećine i klisure
- Banja Nedakusi – nastaviti aktivnosti, provjeriti prethodnu dokumentaciju – planirani apart hotel.....i kapacitete i sve projekte, obraditi šire područje sa Park šumom radi usklađivanja namjena i sadržaja.

Prioritet:

- specifična uloga planinskog turizma (seoski) kao dopunske djelatnosti za stvaranje prihoda i zaposlenja,

2. OČEKIVANE POTREBE

Stanovanje

Urbani predio

Opštinski centar Bijelo Polje - generalna urbanistička razrada, u granicama važećeg GUP-a, preispitivanje namjena, eventualno smanjenje zahvata GUP-a u cilju očuvanja poljoprivrednog zemljišta.

- Obezbjeđuje odgovarajuće aktivnosti za šira regionalna područja, opslužuje gravitaciona područja,
- funkcije centra regionalnog značaja: ekološki – prostorno prihvatljive proizvodne aktivnosti, obrazovanje višeg ranga, aktivnosti kulturnih centara, odgovarajuće zdravstvene usluge, usluge socijalnog staranja, posebne sportske i turističke programe i razvijeniju trgovinu i druge komercijalne aktivnosti.
- stanovanje i stambena izgradnja: najveći procenat je skoncentrisan u samom gradu i prigradskim naseljima (područje GUP-a), nema potrebe za urbanim širenjem Bijelog Polja.
- U naseljima Rakonje i Kruševo planirati izgradnju objekata individualnog stanovanja, kolektivnog stanovanja i poslovnih objekata kroz izradu planova detaljne razrade.
- na lokaciji postojećih privremenih poslovnih objekata u naselju Lješnica definisati namjenu površina sa smjernicama u cilju legalizacije objekata kroz izradu plana detaljne razrade za šire područje ,do granica GUP-a.
- na području „Jalah“ gdje je postojećim GUP-om planirano gradsko groblje planirati stambeno-poslovnu zonu i dati smjernice za izgradnju objekata;

Ruralni predio

Lokalni centri Bistrica i Kanje (ZN Bistrica-Kanje)

Lokalni centar Zaton

- razvijati seoska područja sa određenim sadržajima, jačanje ruralnog razvoja
- razvijati određene centre kojima gravitiraju naselja – utvrđeni lokalni centri i to pratiti sadržajima i infrastrukturom
- Snabdijevanjem stanovništva sadržajima kojima se održava tradicionalni sistem naseljenosti seoskih područja.
- generalna urbanistička razrada lokalnih centara u granicama naselja bez širenja.
- za sva ostala naselja daju se smjernice na osnovu kojih se mogu dati uslovi za izgradnju objekata na osnovu PUP-a, po principu grupisanja sadržaja i objekata u skladu sa prostornim mogućnostima a u cilju lakšeg saobraćajnog uvezivanja i komunalnog opremanja i formiranja zajedničkih sadržaja

Infrastruktura

Saobraćaj

- saobraćajno povezivanje sela i lokalnih centara sa gradskim centrom (kolski, pješački, biciklistički)
- međusobno saobraćajno povezivanje i komunalno opremanje
- razvoj lokalnih centara
- izgradnja drugog dijela zaobilaznice uz prethodno preispitivanje trase (konflikt magistralni put M21 – kritična dionica kroz grad)
- očuvanje koridora od 50 m za rekonstrukciju i modernizaciju željezničke pruge Beograd – Bar, izgradnja drugog kolosijeka
- rješavanje parkiranja u gradu (parking i garaža u centru grada)

Hidrotehnička infrastruktura

- koristiti izdašnost vrela Bistrice za bolje snabdijevanje i smanjiti velike gubitke u mreži izgradnjom i rekonstrukcijom vodovodne mreže (područje grada)
- neophodno snabdijevanje kvalitetnom vodom cjelokupnog gradskog i seoskog stanovništva, seoski vodovodi da vodom iz ostalih izvorišta
- riješiti odvodnju otpadnih voda izgradnjom i rekonstrukcijom kanizacionog sistema sa većim brojem priključaka (područje grada i naselja gdje ima uslova za priključenje na kolektor) i propisne septičke jame u drugim naseljima
- izgraditi atmosfersku kanalizaciju
- izgraditi postrojenje za prečišćavanje otpadnih voda (PPOV)

Elektroenergetska infrastruktura

- snabdijevanje električnom energijom mora se obezbijediti u svim područjima i naseljima sa zadovoljavajućim naponom
- dodatno napajanje potrošača iz mHe Bistrica (4 MVA)

Telekomunikaciona infrastruktura

- pokrivenost signalima mobilne telefonije cjelokupnog područja Opštine

Komunalne usluge

Prioriteti:

- upravljanja otpadom
- izgradnja postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda (PPOV)
- izgradnja Regionalne deponije čvrstog otpada za opštine Bijelo Polje, Mojkovac, Kolašin
- sanacija nelegalnih odlagališta
- deponovanje građevinskog otpada, azil za pse

Javne ustanove i usluge

- unaprijediti već formirane društvene servise šireg značaja – urbani dio
- izgraditi nove objekte za predškolsko vaspitanje (Bijelo Polje, Rasovo, Nedakusi – urbani dio i u seoskim područjima u skladu sa potrebama)
- učiniti pristupačnim sadržaje svim korisnicima socijalne zaštite čiji se objekti nalaze u gradskom području
- omogućiti ostvarivanje prava osobama sa invaliditetom predviđenih međunarodnim standardima, kroz poboljšanje izuzetno teškog socio-ekonomskog statusa, izmjene i dopune pravne regulative i potpuno integrisanje u društvene tokove (omogućiti pristupačnost svim sadržajima i objektima u prostoru)
- razvijati kulturni život u gradskom području ali i u lokalnim centrima kojima gravitiraju naselja, izgradnja domova kulture,
- proširiti sportske kapacitete kroz izgradnju otvorenog bazena i sportskog centra u gradskom području i sportskih terena u ostalim naseljima
- centralne funkcije razvijati, usmjeravati i proširiti na kontaktna područja (Resnik, Rasovo) u gradskom području i u lokalnim centrima kojima gravitiraju naselja

Životna sredina

Rješavanje problema zaštite životne sredine kroz:

- upravljanje otpadom, i njegovim propisnim deponovanjem
- prikupljanje i prečišćavanje otpadnih voda
- zaštitu poljoprivrednog zemljišta i nizijskih šuma čije uništavanje pojačava eroziju.

- Kontrolisanu eksploataciju šljunka kojom bi se spriječilo uništavanje riblje populacije, bujični nanosi i uništavanje endemične vrste endemične vrste *Myricaria ernesti mayeri*.
- regulaciju Lima i pritoka jer je zbog rastresitosti terena i bujičnih tokova zemljište izloženo eroziji i ugrožen biodiverzitet.

Limska dolina – IPA područje(biljno stanište) – edifikator endemična biljna vrsta *Myricaria ernesti mayeri*

- zaštitu ušća Bistrice (desna pritoka) u Lim na izletištu Voljavac koje je prirodno mrestilište (moguća protočna mHe)
- Integralnu zaštitu voda Lima i pritoka zahtijeva prečišćavanje otpadnih voda i u Beranama - međuopštinska saradnja,
- zaštitu kulturno-istorijskih vrijednosti kroz definisanje širih zona zaštite i uređenja
- izradu planova pripremljenosti za slučaj zemljotresa i nailaska bujičnih voda.

ZONA 2: VISORAVAN KORITA

Naselja:

Moravac, Lazovići, Gornja Korita, Goduša, Kradenik, Godijevo, Sipanje, Radulići, Jagočevo, Crnča, Poda, Bioča, Lozna, Crniš, Trubina, Žurena, Laholo, Ivanje, Osmanbegovo Selo, Sipovica, Negobratina, Stube, Kostići, Zminjac, Boljanina, Dolac, Kostenica, Mokri lug, Mojstir, Radojeva Glava, Jablonovo, Požeginja, Bijediće, Đalovići,

1. RAST PRIVREDNIH DJELATNOSTI

POLJOPRIVREDA

Podsticanje razvoja stočarstva, pčelarstva, voćarstva i organske poljoprivrede

- strane uz aluvijalnu ravan Lima i njegovih pritoka od 650 – 750 m.n.m. (nezatne površine) pogodne naročito za voćarstvo
- iznad 750 m.n.m., površine koje su u nagibu manjem od 25% a ne moraju se pošumljavati pogodne za ispašu i proizvodnju stočne hrane, za organizovanu poljoprivrednu proizvodnju (Pešter: intenziviranje stočarstva i prerade mlijeka)
- do 1000 m.n.m.površine pogodne za voćarstvo i stočarstvo
- preko 1000 m.n.m.površine pogodne za stočarstvo i voćarstvo
- otkupne stanice i distribucija : Lozna (lokalni centar) i Ličine
- šumarstvo organizovati kroz planski uzgoj i eksploatacija privrednih šuma
- drvoprerađu svesti na primarni nivo:pilane na svim mjestima glavnih saobraćajnih pravaca, dalje od turističkih sadržaja, riječnih tokova i zaštićenih prirodnih i kulturnih dobara
- sekundarni nivo – proizvodnja sekundarnih proizvoda (drvene ploče, lamperija, brodski pod i sl.) u **Zatonu** (lokalni centar kontaktna zona) i Ornice

- sačuvati i njegovati zaštitne šume na području Korita –Pešter i oko Đalovića klisure.

INDUSTRIJA

- u svim naseljima da se na poljoprivrednom zemljištu mogu formirati manji proizvodni pogoni u okviru djelatnosti (npr. proizvodnja sira, rakije, proizvoda od voća, povrća, mesa, drvo.....)
- uređenje, unapređenje i neophodno proširenje već formiranih manjih industrijskih – privrednih zona u **Lozni** (lokalni centar)
- formiranje manjih zona u okviru ostalih naselja naselja Ličine, Korita, Radulići., Godijevo

TURIZAM

- razvoj seoskog turizma, eko-turizma (specifični katuni), izletničkog turizma, planinarenja, zimskog i ljetnog planinskog turizma, biciklizma(montbaik), pješačenja, lovnog i speleološkog turizma i td.
- Seoski turizam podrazumijeva revitalizaciju napuštenih napuštenih kuća, objekata, katuna, izgradnju planinarskih domova koristeći posebna i zaštićena prirodna dobra i posebnosti kao i spomenike kulture, vjerske objekte i arheološke lokalitete
- organizaciju seoskih domaćinstava kao turističkih domaćinstva; katuni – aktiviranje postojećih katuna, izgradnja puteva do katuna i moguća organizacija tzv.eko katuna (popunjavanje novim sadržajima)

Lokacije:

- Obrov - park šuma, izletišta, veza sa gradom
- Promocija i unapređenje turističkih sadržaja – spomenik prirode Đalovića pećina i klisura, pristupni put, staze, naglasiti ulaz (veza grad, Bistrica i Lozna Luka)

2. OČEKIVANE POTREBE

Stanovanje

- Lokalni centar **Lozna** (ZN III Lozna-Zaton) - generalna urbanistička razrada u granicama naselja bez širenja sa osnovnim snabdijevanjem stanovništva kojima se održava tradicionalni sistem naseljenosti seoskih područja
- Za sva ostala naselja smjernice na osnovu kojih se mogu direktno dati uslovi za izgradnju objekata na osnovu PUP-a po principu grupisanja sadržaja i objekata u skladu sa prostornim mogućnostima a u cilju lakšeg saobraćajnog uvezivanja i komunalnog opremanja i formiranja zajedničkih sadržaja

Infrastruktura

Saobraćaj

- povezivanje svih naselja u zoni i veze sa lokalnim centrom **Lozna** i **Zaton** u kontaktnoj zoni
- preispitati moguću vezu naselja Osmanbegovo selo sa Đalovića klisurom
- sačuvati koridor Autoputa Bar – Boljre u širini 2 km (uži 500 m) do izbora varijante trase (prema DPP Bar – Boljare)
- provjera svih mjesta gdje je potrebno podvožnjacima ostvariti kvalitetnu vezu prostora sa jedne i druge strane autoputa, da se sačuvaju postojeće funkcije u okviru mreže naselja.

Hidrotehnička infrastruktura

- snabdijevanje naselja iznad 650m.n.m vodom, koja nijesu obuhvaćena gravitacionim dovodima vodovodnog sistema iz izvorišta ili malih vrela i izvora planinskih potoka i rječica (Korita, Lozna imaju vodovod)
- u ruralnom području i naseljima koja nemaju kanalizaciju, otpadne vode odvoditi u propisne septičke jame

Elektroenergetska infrastruktura

- snabdijevanje električnom energijom mora se obezbijediti u svim područjima i naseljima sa zadovoljavajućim naponom
- dodatno napajanje potrošača iz mHe Bistrice (4 MVA)

Telekomunikaciona infrastruktura

- pokrivenost signalima mobilne telefonije cjelokupnog područja Opštine

Komunalne usluge

Prioriteti:

- upravljanje otpadom
- izgradnja Regionalne deponije čvrstog otpada za opštine Bijelo Polje, Mojkovac, Kolašin
- sanacija nelegalnih odlagališta
- deponovanje građevinskog otpada, azil za pse

Javne ustanove i usluge

- formirati društvene servise u lokalnom centru **Lozna**
- zgraditi nove objekte za predškolsko vaspitanje u lokalnom centru i u seoskim područjima u skladu sa potrebama

- učiniti pristupačnim sadržaje socijalne zaštite čiji se objekti nalaze u gradskom području, svim korisnicima
- omogućiti ostvarivanje prava osobama sa invaliditetom predviđenih međunarodnim standardima, kroz poboljšanje izuzetno teškog socio–ekonomskog statusa, izmjene i dopune pravne regulative i potpuno integrisanje u društvene tokove (omogućiti pristupačnost svim sadržajima i objektima u prostoru)
- razvijati kulturni život u lokalnim centrima kojima gravitiraju naselja, izgradnja domova kulture,
- izgraditi sportske kapacitete kroz izgradnju sportskih terena u lokalnom centru ostalim naseljima
- centralne funkcije povezivati sa kontaktnim područjima (Zaton) i gradskim područjem

Životna sredina

Rješavanje problema zaštite životne sredine kroz:

- upravljanje otpadom, i njegovim propisnim deponovanjem
- prikupljanje i odvođenje otpadnih voda (propisne septičke jame i bio-prečištači)
- zaštitu poljoprivrednog zemljišta, privrednih i zaštitnih šuma čije uništavanje pojačava eroziju.
- kontrolisanu eksploataciju prirodnih resursa uz revitalizaciju potrošenog
- zaštitu kulturno-istorijskih vrijednosti kroz definisanje širih zona zaštite i uređenja
- izradu planova pripremljenosti za slučaj zemljotresa i nailaska bujičnih voda.

Spomenik prirode „Djalovića klisura“, EMERALD područje-Pećine u Djalovića klisuri;

ZONA 3: BRDSKO - PLANINSKI PREDIO

Naselja:

Milovo, Dobrakovo, Unevina, Mioče, Dobrinje, Kičava, Pavino Polje, Grab, Kovren, Sadići, Lekovina, Bliškovo, Stožer, Barice, Sokolac, Lijeska, Potrk, Pali, Bojišta, Cerovo, Sela, Kukulje, Orahovica, Tomaševo, Boškovići...

1. RAST PRIVREDNIH DJELATNOSTI

POLJOPRIVREDA

Podsticanje razvoja organske poljoprivrede, proizvodnje krmnog bilja, stočarstva, pčelarstva, voćarstva, korišćenja šumskih plodova i ljekovitog bilja .

- iznad 750 m.n.m., površine koje su u nagibu manjem od 25% a ne moraju se pošumljavati pogodne za ispašu i proizvodnju stočne hrane, za organizovanu poljoprivrednu proizvodnju
- do 1000 m.n.m. površine pogodne za voćarstvo i stočarstvo

- preko 1000 m.n.m.površine pogodne za stočarstvo i voćarstvo
- otkupne stanice i distribucija: Tomaševo, Pavino Polje (lokalni centri) i Boškovići
- šumarstvo organizovati kroz planski uzgoj i eksploataciju privrednih šuma
- drvoprerađu svesti na primarni nivo: pilane na svim mjestima glavnih saobraćajnih pravaca, dalje od turističkih sadržaja, riječnih tokova i zaštićenih prirodnih i kulturnih dobara
- sekundarni nivo – proizvodnja sekundarnih proizvoda (drvene ploče, lamperija, brodski pod i sl.) u Tomaševu i Pavinom Polju (lokalni centar)
- sačuvati i njegovati zaštitne šume na području Korita –Pešter i oko Đalovića klisure.

INDUSTRIJA

Planski uzgoj i eksploatacija šuma, sa forsiranjem prateće šumske industrijske proizvodnje, poluproizvoda (drvoprerađ)

- uređenje, unapređenje i neophodno proširenje već formiranih manjih industrijskih – privrednih zona u Pavinom Polju, Tomaševu - lokalni centri (generalna urbanistička razrada) i formiranje manjih zona u okviru ostalih naselja (Barice)
- u svim naseljima na poljoprivrednom zemljištu se mogu formirati manji proizvodni pogoni u okviru djelatnosti poljoprivrede i primarni nivo drvoprerađ: pilane - na svim mjestima van glavnih saobraćajnih pravaca, dalje od turističkih sadržaja, riječnih tokova i zaštićenih prirodnih i kulturnih dobara
- sekundarni nivo – proizvodnja sekundarnih proizvoda (drvene ploče, lamperija, brodski pod i sl.) u Pavinom Polju, Tomaševu (lokalni centri) i u Baricama.

TURIZAM

- razvoj seoskog turizma, eko-turizma (specifični katuni), izletničkog turizma, planinarenja, zimskog i ljetnog planinskog turizma, biciklizma (montbaik), pješačenja, lovnog i speleološkog turizma i td.
- Seoski turizam podrazumijeva revitalizaciju napuštenih napuštenih kuća, objekata, katuna, izgradnju planinarskih domova koristeći posebna i zaštićena prirodna dobra i posebnosti kao i spomenike kulture, vjerske objekte i arheološke lokalitete
- organizaciju seoskih domaćinstava kao turističkih domaćinstva; katuni – aktiviranje postojećih katuna, izgradnja puteva do katuna i moguća organizacija tzv.eko katuna (popunjavanje novim sadržajima)

Lokacije:

- Banje Selo – razvoj banjskog turizma
- Park šuma Nedakusi
- Promocija i unapređenje seoskih turističkih sadržaja preduslov za aktiviranje Kovrena i Sožera kao planinskih turističkih centara (u cilju realizovanja nacionalnog biokoridora)
- nastavak rekonstrukcije regionalnog puta R10 od Pavinog Polja do Kovrena

2. OČEKIVANE POTREBE

Stanovanje

- Lokalni centri Pavino Polje i Tomaševo, (ZN IV Tomaševo-Pavino Polje) - generalna urbanistička razrada u granicama naselja bez širenja sa osnovnim snabdijevanjem stanovništva kojima se održava tradicionalni sistem naseljenosti seoskih područja
- Za sva ostala naselja smjernice na osnovu kojih se mogu direktno dati uslovi za izgradnju objekata na osnovu PUP-a po principu grupisanja sadržaja i objekata u skladu sa prostornim mogućnostima a u cilju lakšeg saobraćajnog uvezivanja i komunalnog opremanja i formiranja zajedničkih sadržaja

Infrastruktura

Saobraćaj

- međusobno povezivanje naselja i značajnih lokacija (Stožer, Kovren, Novakovića pećina i klisura, Banje Selo, Park šuma Nedakusi) lokalnim putevima, kao i povezivanje Banjom Nedakusi i gradom.
- Nastavak rekonstrukcije regionalnog put za Pljevlja R-10 (Slijepač most – Trlica) u dionici pavino Polje-Kovren, gdje se ostvaruje i veza sa Žabljakom niz kanjon Tare, a time i veza sa Bosnom i Hercegovinom.
- Očuvanje koridora u širini od 50 m za izgradnju sekundarne željezničke mreže na relaciji Pljevlja-Bijelo Polje-Berane (u širem koridoru od 400m - saglasnost Željeznice) u skladu sa Studijom izvodljivosti.

Hidrotehnička infrastruktura

- snabdijevanje naselja iznad 650m.n.m vodom,koja nijesu obuhvaćena gravitacionim dovodima vodovodnog sistema iz izvorišta ili malih vrela i izvora planinskih potoka i rječica (Korita,Lozna imaju vodovod)
- u ruralnom području i naseljima koja nemaju kanalizaciju, otpadne vode odvoditi u propisne septičke jame

Elektroenergetska infrastruktura

- snabdijevanje električnom energijom mora se obezbijediti u svim područjima i naseljima sa zadovoljavajućim naponom
- dodatno napajanje potrošača iz mHe

Telekomunikaciona infrastruktura

- ostvariti pokrivenost signalima mobilne telefonije cjelokupnog područja Opštine

Komunalne usluge

Prioriteti:

- upravljanje otpadom
- izgradnja Regionalne deponije čvrstog otpada za opštine Bijelo Polje, Mojkovac, Kolašin
- sanacija nelegalnih odlagališta i degradiranog terena uz regionalni put prema Kovrenu
- deponovanje građevinskog otpada ,azil za pse

Javne ustanove i usluge

- formirati društvene servise u lokalnim centrima Pavino Polje i Tomaševo
- izgraditi nove objekte za predškolsko vaspitanje u lokalnim centrima i u seoskim područjima u skladu sa potrebama
- učiniti pristupačnim sadržaje socijalne zaštite čiji se objekti nalaze u gradskom području, svim korisnicima
- omogućiti ostvarivanje prava osobama sa invaliditetom predviđenih međunarodnim standardima, kroz poboljšanje izuzetno teškog socio-ekonomskog statusa, izmjene i dopune pravne regulative i potpuno integrisanje u društvene tokove (omogućiti pristupačnost svim sadržajima i objektima u prostoru)
- razvijati kulturni život u lokalnim centrima kojima gravitiraju naselja, izgradnja domova kulture,
- izgraditi sportske kapacitete kroz izgradnju sportskih terena u lokalnom centru ostalim naseljima
- centralne funkcije povezivati sa kontaktnim područjima i gradskim područjem

Životna sredina

Rješavanje problema zaštite životne sredine kroz:

- upravljanje otpadom, i njegovim propisnim deponovanjem
- prikupljanje i odvođenje otpadnih voda (propisne septičke jame i bio-prečištači)
- zaštitu poljoprivrednog zemljišta, privrednih i zaštitnih šuma čije uništavanje pojačava eroziju, zaštitu vodotoka i vodoizvorišta (Čehotina)
- kontrolisanu eksploataciju prirodnih resursa uz revitalizaciju potrošenog
- zaštitu kulturno-istorijskih vrijednosti kroz definisanje širih zona zaštite i uređenja spriječiti gradnju neadekvatnu predionim karakteristikama i graditeljskom nasljedju,
- izradu planova pripremljenosti za slučaj zemljotresa i nailaska bujičnih voda.

EMERALD područje-Dolina Čehotine, Spomenik prirode "Novakovića pećina".

Naselja:

Rakita, Ostrelj, Majstorovina, Femića krš, Prijelozi, Ribarevine, Ravna Rijeka (dio)
Zaustaviti demografsko prажnjenje.

1. RAST PRIVREDNIH DJELATNOSTI

POLJOPRIVREDA

Forsiranje ekstenzivne poljoprivrede-stočarstvo koja ekološki ne ugrožava, a stabilizuje ovaj prostor.

- razvoj organske poljoprivrede, stočarstva, pčelarstva, malih ribnjaka na protočnim rijekama i potocima, na nižim kotama voćarstvo i td.
- iznad 750 m.n.m., površine koje su u nagibu manjem od 25% a ne moraju se pošumljavati pogodne za ispašu i proizvodnju stočne hrane, za organizovanu poljoprivrednu proizvodnju
- do 1000 m.n.m. površine pogodne za voćarstvo i stočarstvo
- preko 1000 m.n.m. površine pogodne za stočarstvo i voćarstvo
- otkupne stanice i distribucija: Prijelozi (potencijalni lokalni centar) i Ravna Rijeka u kontaktnoj zoni
- šumarstvo organizovati kroz planski uzgoj i eksploataciju privrednih šuma
- drvoprerađu svesti na primarni nivo: pilane na svim mjestima glavnih saobraćajnih pravaca, dalje od turističkih sadržaja, riječnih tokova i zaštićenih prirodnih i kulturnih dobara

INDUSTRIJA

Drvena industrija nije prepoznata kao ključna grana, šume eksploatirati na održiv način i koristiti za prikupljanje šumskih plodova i ljekovitog bilja.

- u svim naseljima na poljoprivrednom zemljištu se mogu formirati manji proizvodni pogoni u okviru djelatnosti poljoprivrede (manji proizvodni pogoni u okviru djelatnosti npr. proizvodnja sira, rakije, proizvoda od voća, povrća, mesa, ljekovitog bilja, šumskih plodova ...)
- primarni nivo drvoprerađe: pilane - na svim mjestima van glavnih saobraćajnih pravaca, dalje od turističkih sadržaja, riječnih tokova i zaštićenih prirodnih i kulturnih dobara
- sekundarni nivo drvoprerađe – proizvodnja sekundarnih proizvoda (drvene ploče, lamperija, brodski pod i sl.) u Prijelozima.

Prioritet:

Podizanje novih šuma sa prioritetom pošumljavanja obešumljenih zemljišta u većim kompleksima i sanacija previše iskorišćenih prirodno ekonomskih šuma sa razgrađenom strukturom.

TURIZAM

- Zona zaštite NP „Biogradska gora“
- primjenjuju se smjernice PPPN „Bjelasica Komovi“
- stvaranje preduslova za razvoj planinskog turizma.
- Razvoj seoskog turizma prati razvoj planinskog turizma naročito sela: Majstorovina, Femića krš čiju predionu sliku upotpunjuju i spomenici kulture, Manastir Majstorovina sa hramom posvećenom Svetoj Trojici i Samograd u Prijelozima sa crkvom Sv. Pantelejmona.
- Sadržaji koji će pratiti turističku ponudu – priprema za izgradnju planiranih ski rizorta Torina i Cmiljače(zimski turistički centri)
- Razvoj seoskog turizma u ekološki netaknutoj prirodi mora biti povezan sa razvojem primarne poljoprivredne proizvodnje po principima organske (ekološke) proizvodnje, što bi omogućilo dobru ponudu tradicionalne hrane, pića i jela visokog kvaliteta.
- Poseban segment razvoja seoskih područja i seoskog turizma treba da bude razvoj katuna, koji mogu da se razviju u specifična turistička sela autohtonog karaktera.
- Potencijalno stvaranje klastera izmenu Bjelasice i Komova sa Prokletijama-Plavom i Rožajama bio bi u funkciji potencijalnog širenja tržišta radi privlačenja većeg broja gostiju i osiguranja ekonomičnosti preduzetničkih inicijativa
- Koristiti dobru agro-ekološki i agro-turističku osnovu za razvoj seoskog turizamokoji ima veći broj sela
- Park prirode – Regionalni park: Bistrica – uraditi Studije, odrediti precizne granice.

2. OČEKIVANE POTREBE

Stanovanje

- Koncentrisana izgradnja, grupisanje i bolja opremljenost naselja posebno na višim kotama.
- nema lokalnih centara - Ravna Rijeka – kontaktna zona – glavni nosilac funkcija zajedno sa Prijelozima i Femića Kršem (mjesni centri)
- za sva naselja smjernice na osnovu kojih se mogu direktno dati uslovi za izgradnju objekata na osnovu PUP-a(preuzete iz PPPN Bjelasica-Komovi) po principu grupisanja sadržaja i objekata u skladu sa prostornim mogućnostima u cilju lakšeg saobraćajnog uvezivanja i komunalnog opremanja i formiranja zajedničkih sadržaja

Infrastruktura

Saobraćaj

- poboljšanje kvaliteta saobraćajne mreže, povezivanje naselja, veza sa Bjelasicom preko saobraćajnice Prijelozi – Torine

Hidrotehnička infrastruktura

- snabdijevanje naselja iznad 650m.n.m vodom,koja nijesu obuhvaćena gravitacionim dovodima vodovodnog sistema iz izvorišta.
- u ruralnom području i naseljima koja nemaju kanalizaciju,otpadne vode odvoditi u propisne septičke jame

Elektroenergetska infrastruktura

- snabdijevanje električnom energijom mora se obezbijediti u svim područjima i naseljima sa zadovoljavajućim naponom
- dodatno napajanje potrošača iz mHe

Telekomunikaciona infrastruktura

- ostvariti pokrivenost signalima mobilne telefonije cjelokupnog područja Opštine

Komunalne usluge

Prioriteti:

- upravljanje otpadom
- Izgradnja postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda
- izgradnja Regionalne deponije čvrstog otpada za opštine Bijelo Polje, Mojkovac, Kolašin
- sanacija nelegalnih odlagališta ,deponovanje građevinskog otpada ,azil za pse

Javne ustanove i usluge

Distribucija objekata društvenih djelatnosti, razvoj društvenih djelatnosti osim u gradu Bijelom Polju potreban i u ostalim naseljima (naročito brdsko-planinskom dijelu teritorije)

- formirati društvene servise u mjesnim centrima Prijelozi,Femića Krš(u kontakt zoni Ravna rijeka).
- izgraditi nove objekte za predškolsko vaspitanje u mjesnim centrima i u seoskim područjima u skladu sa potrebama
- učiniti pristupačnim sadržaje socijalne zaštite čiji se objekti nalaze u gradskom području, svim korisnicima
- omogućiti ostvarivanje prava osobama sa invaliditetom predviđenih međunarodnim standardima, kroz poboljšanje izuzetno teškog socio-ekonomskog statusa, izmjene i dopune pravne regulative i potpuno integrisanje u društvene tokove (omogućiti pristupačnost svim sadržajima i objektima u prostoru)
- razvijati kulturni život u lokalnim centrima kojima gravitiraju naselja,izgradnja domova kulture,

- izgraditi sportske kapacitete kroz izgradnju sportskih terena u lokalnom centru ostalim naseljima centralne funkcije povezivati sa kontaktnim područjima i gradskim područjem

Životna sredina

Rješavanje problema zaštite životne sredine kroz:

- upravljanje otpadom i njegovo propisno deponovanje
- prikupljanje i odvođenje otpadnih voda (propisne septičke jame i bio-prečištači)
- zaštitu poljoprivrednog zemljišta ,privrednih i zaštitnih šuma čije uništavanje pojačava eroziju, zaštitu vodotoka i vodoizvorišta(Bistrica)
- kontrolisanu eksploataciju prirodnih resursa uz revitalizaciju potrošenog
- zaštitu kulturno-istorijskih vrijednosti kroz definisanje širih zona zaštite i uređenja spriječiti gradnju neadekvatnu predionim karakteristikama i graditeljskom nasljedju,
- izradu planova pripremljenosti za slučaj zemljotresa i nailaska bujičnih voda.

Vodoizvorište Bistrice zaslužuje poseban tretman zaštite i uređenja

II ADMINISTRATIVNI KAPACITETI I MJERE ZA SPROVOĐENJE AKTIVNOSTI

- jačanje međuopštinske saradnje
- tehnička opremljenost lokalne uprave i javnih preduzeća
- uklanjanje biznis barijera i preduslovi (lokacioni, sistemski, finansijski i drugi za privlačenje investitora, naročito za proizvodne i turističke razvojne projekte
- veći broj stručnih kadrova
- unaprjeđenje sistema zaštite zaštićenih područja i povećanje područja pod zaštitom
- Očuvanje kvaliteta pojedinih elemenata životne sredine (vazduh, zemljište, biodiverzitet, obradivo zemljište, buka, vode) uslijed ograničenog privrednog i urbanog razvoja
- očuvanje poljoprivrednog zemljišta
- održivo gazdovanje šumama
- poboljšanje energetska efikasnosti zgrada, opreme i uređaja, vozila, kako u privatnom tako i u javnom sektoru
- proizvodnja se bazira na savremenim tehnologijama, bez negativnih uticaja na životnu sredinu

Mjere:

- Otvaranje novih radnih mjesta i zapošljavanje stručnih kadrova
- Smanjenje poreskih i drugih obaveza i valorizacija vrijedne imovine
- Intenzivnija institucionalna podrška za razvoj MSP:

1. Zavod za zaposljavanje
 2. Regionalni biznis centar za razvoj MSP
 3. Centar za preduzetništvo
 4. Turistička organizacija
- kroz valorizaciju prirodnih potencijala Bijelog Polja stvoriti povoljan ambijent za biznis.
 - koristiti olakšice i ponude za biznis zone.
 - Podsticanje konkurencije poboljšanje lokalnog biznis ambijenta.
 - poboljšati komunikaciju sa "malim" proizvođačima
 - Fiskalna politika na nivou države i opštine uređenija i stabilnija, ulazak u novi ciklus koji znači dinamičniji razvoj kroz kapitalne investicije, zapošljavanje i otvaranje perspektive za razvoj malog i srednjeg biznisa.
 - Program otvaranja biznis zona podstiče na traženje posla, a ne ostvarenje socijalnih davanja.
 - Odlučiti koji projekti donose najviše koristi.

Projekti:

- Projekti Investiciono razvojnog fonda i projekti koje sa UNDP-jem, gdje postoji mogućnost zajedničkog apliciranja.
- Investiciono-razvojni fond (IRF)-projekat podsticanja zapošljavanja „Preduzetništvo na vašem pragu“, čiji je cilj da se kroz pojedinačne projekte relevantnih institucija Crne Gore utiče na smanjenje nezaposlenosti i razvoj preduzetništva.
- Kreditno garantna linija sa Ministarstvom poljoprivrede koja je posredstvom MIDAS projekta nastavljena.
- Projekat „Žene u biznisu“ i „Žene kao osnivači i kao direktori kompanija“ - vlasnici malog biznisa - realizacija projekata iz ove kreditne linije .

Podsticajne mjere za razvoj poljoprivrede

1. Subvencija u plaćanju obaveza osiguranja registrovanim poljoprivrednim proizvođačima
2. Regresiranje biljne proizvodnje
3. Podrška podizanju zasada jagodičastog voća
4. Nabavka rasnih krava za porodice na ruralnom području
5. Podrška izgradnji i opremanju zaštićenih prostora – plastenika
6. Subvencija u cijeni pojedinih poljoprivrednih proizvoda
7. Nabavka solarnih panela za elektrifikaciju katuna
8. Podrška za izradu biznis planova za apliciranje na MIDAS konkurs

III KLJUČNI RAZVOJNI PROJEKTI I INVESTICIJE

- veće investicije u u poboljšanje postojeće putne infrastrukture na seoskom području i komunalne usluge u cilju rješavanja postojećih ekoloških problema, unaprjeđenja infrastrukturnih sistema, prije svega u funkciji zaštite životne sredine i poboljšanja kvaliteta života stanovništva
- rekonstrukcije pruge – dionica Beograd - Bar -Studija izvodljivosti
- Autoput Bar Boljare- projekat, izbor trase
- Željeznička pruga Pljevlja -Bijelo polje -Berane - Studija izvodljivosti
- Željeznička pruga Beograd – Bar – projekat
- Istrazivanje Đalovića pećine i njena promocija u turističke svrhe
- Istrazivanje Novakovića pećine i njena promocija u turističke svrhe
- Istraživanja nalazišta mineralnih sirovina i voda i utvrđivanje rezervi

ZAPOČETE INVESTICIJE:

- Izgradnja regionalne sanitarne deponije...
- Izgradnja PPOV
- Izgradnja gradskog kolektora
- rekonstrukcija regionalnog puta R 10 prema Pljevljima – dionica Pavino Polje-Kovren
- biznis zona na lokaciji Siti parka
- zaobilaznica, sačuvati planirani koridor (u varijantama)za drugi dio trase
- uređenje i moderizacija gradskog trga trga,rješenje parkiranja, gradska parking garaža
- stambene zgrade za penzionere, stambeni blok Solidarsnost u Nikoljcu
- valorizacija bogatih razvojnih potencijala, poput mHe na Bistrici

POSTPLANSKI PERIOD 2025

- izgradnja aerodroma u Beranama (međuopštinska saradnja)
- izgradnja Autoputa Bar – Boljari
- realizacija zimskih planinskih centara i sadržaja prema PPPN Bjelasica Komovi
- rekonstrukcija željezničke pruga Beograd – Bar –drugi kolosijek
- izgradnja željeznička pruge Pljevlja- Bijelo Polje- Berane

Scenario B

„KORAK NAPRIJED“

Zasnovan na PPCG i Strategijama CG

Razvoj Sjevera

Kako se pripremiti za period poslije krize, nove investicije?

Cilj:

- stvaranje formalne i planske pretpostavke za osmišljen razvoj, organizaciju i uređenje prostora Opštine, u skladu sa deklarisanom politikom i razvojnim opredjeljenjima na državnom nivou, a na principima održivog razvoja;
- unapređenje kvaliteta življenja stvaranjem uslova za: ublažavanje depopulacionih trendova, ostanak i povratak stanovništva, odnosno zadovoljavanje njihovih potreba (javne službe, komunalna infrastruktura, uslužne aktivnosti); i privređivanje lokalnog stanovništva (diversifikacija ekonomskih aktivnosti, stvaranje uslova za zapošljavanje, programi razvoja turizma, poljoprivrede, MSP i dr.) kompatibilnog sa funkcijama zaštite prirodnih vrijednosti;
- racionalno korišćenje prostora radi povećanja funkcionalne i razvojne efikasnosti;
- obezbjeđenje uslova za uređenje i izgradnju prostora i naselja;
- smanjivanje prostornih ograničenja za razvoj (neplanska izgradnja, nedostatak infrastrukture i javnih službi, sanacija degradiranih prostora i dr.);
- povećanje dostupnosti disperzne mreže naselja, razvoj sekundarnih centara i ravnomjerniji socio-ekonomski razvoj, posebno razvoj ruralnog područja
- rekonstrukcija, izgradnja, kvalitetno održavanje i racionalno korišćenje saobraćajne, hidrotehničke, energetske i telekomunikacione infrastrukture kojom se obezbjeđuje racionalna organizacija prostora, integralan razvoj i uređenje prostora
- poboljšanje saobraćajne dostupnosti (magistralne i regionalne putne mreže) prema okruženju i povezanosti centara u mreži naselja sa zonama razvoja

Scenario B – naglasak na razvoj Bijelog Polja kao regionalnog centra sa pripadajućim funkcijama razvoja poljoprivrede i turizma uz zaštitu i održivo korišćenje prirodnih resursa i prostora, zaštitu kulturnog naslijeđa i zaštitu životne sredine, kao i unaprijeđivanje kvaliteta života stanovništva i socijalni razvoj

Osnovne karakteristike scenarija

Poljoprivreda i turizam - razvojna šansa Bijelog Polja

Osnovne karakteristike scenarija:

- izgradnja u izgrađenim područjima pugušćavanjem istrukturnim preobražajem (sanacijom i rekultivacijom) ili u postojećim građevinskim zonama naselja uz neophodno širenje prouzrokovano postojećom nelegalnom gradnjom.
- Intenziviranje poljoprivrede, posebno stočarstva, treba da bude glavni pravac razvoja ovog regiona, u prostorima sa manjim pašnjacima, treba podržati razvoj malih farmi.
- Dolina rijeke Lim treba da bude zona intenzivnog razvoja poljoprivrede. Ravničarska poljoprivredna zemlja u ovoj dolini treba da se iskoristi za usjeve i stočnu hranu, a terasaste padine treba iskoristiti za razvoj i oporavak plantaža sa kontinentalnim voćem.
- Konsolidovanje šumskih kompleksa i pošumljavanje, koje ima za cilj stvaranje zaštitnih šuma, treba da budu glavni pravci razvoja u oblasti šumarstva;
- Razvoj turizma tokom čitave godine u ovom regionu treba da bude usmjeren ka osnivanju centara koji su dovoljno snažni da privuku turiste i da im pruže odgovarajući nivo usluga. Razvoj turizma treba usmjeriti, promovisati i razvijati kroz odgovarajuće oblike djelatnosti, koristeći resurse prirodnih i kulturnih vrijednosti od nacionalne i međunarodne važnosti

Uspostavljenim nivoom razvoja i konceptom organizacije i uređenja prostora Crne Gore do 2020. godine, prepoznate su **razvojne zone** koje zahtijevaju posebnu pažnju prilikom izrade opštinskih prostornih planova.

Smjernice za izradu prostornih planova opština proizilaze iz smjernica za region kome opština pripada i odgovarajućih djelova smjernica iz prepoznatih razvojnih zona sa teritorije predmetne opštine.

DEMOGRAFSKE PROJEKCIJE

Projekcija kretanja stanovništva Crne Gore (PPCG)

Osnovni cilj demografske politike Crne Gore, je ublažavanje negativnih demografskih kretanja u posljednjih 20 godina, a naročito u pogledu regionalne raspodjele stanovništva. Projekcija kretanja stanovništva Crne Gore predviđa rast broja stanovnika do 687.366. Projekcija kretanja stanovništva Crne Gore po opštinama ukazuje da će se trend smanjenja broja stanovnika u većini opština Sjevernog regiona nastaviti ukoliko se ne preduzmu odgovarajuće razvojne mjere; prema usvojenoj verziji projektovanog broja stanovnika u **opštini Bijelo Polje predviđeno je povećanje broja stanovnika (56.166**

stanovnika - 2021. godine, 50.284 stanovnika - 2003. godine), kao i povećanje gradskog stanovništva opštine (prema metodologiji Popisa 2003.god.:15.883 stanovnika - 2003. godine, **projektovano 2021 godine - 34.020).**

U pogledu projekcije starosne strukture stanovništva (osnovnih funkcionalnih kontigenata) na nivou Crne Gore, predviđa se dalji porast učešća starog stanovništva, a takođe i radnog kontigenta i žena u fertilnom periodu. Projekcija polazi od blagog povećanja relativnog učešća predškolske djece i djece školskog uzrasta u odnosu na prethodni period

Bijelo Polje – opštinski i regionalni centar
Tomaševo,Pavino Polje,Lozna – lokalni centri

II PROJEKCIJE RAZVOJA

ZONA 1: DOLINA LIMA-GORNJE POLIMLJE

Dolina Lima:

BijeloPolje, Metanjac, Grbavača, Sutivan, Njegnjevo, Potkrajci, Šljepašnica, Strojtanica, Rosulje, Medanovići, Rasovo, Nedakusi, Džafića Brdo, Rakonje, Pripčići, Kruševo, Pašića Polje, Brzava, Zaton, Srđevac, Bioča, Ravna Rijeka

Dolina Bistrice:

Bistrica, Mirojevići, Žiljak, Presečnik, Ušanoviće, Rodijelja, Lozna Luka, Gubavač, Voljavac,

Dolina Kanjskog potoka:

Kanje, Šaruljevac,

1. RAST PRIVREDNIH DJELATNOSTI

POLJOPRIVREDA

Usmjerena na proizvodnju mlijeka, mesa, krompira, vune, uzgoj ribe i sakupljanje šumskih plodova, treba stimulisati proizvodnju zdrave hrane i tzv.organsku poljoprivredu.

- očuvanje postojećeg poljoprivrednog zemljišta(površine pod pašnjacima, njivama i livadama) na području Resnika, Nedakusa, Pripčića, Loznica i Rakonja.
- forsiranje organske poljoprivrede, proizvodnja žitarica,ratarstvo,voćarstvo,stočarstvo
- na fluvijalnim terasama rijeke Lima (650m.n.m) zemljište i donjih tokova njenih pritoka, najplodnije zemljište pogodno za sve grane poljoprivrede najviše izgrađeno i neregulisano-konflikt
- u Industrijskoj zoni (Potkrajci,Unevine,Njegnjevo,Gubavac) konfliktna zona uz Lim do Bistrice, širenje zone izgradnje u skladu sa tendencijama širenja ovih naselja i stambeni i poslovni objekti (nelegalna gradnja)
- preispitati planiranu trasu zaobilaznice kroz ovo područje

- poljoprivredno zemljište sačuvati od usitnjavanja parcela i izgradnje objekata.
- u Industrijskoj zoni do realizacije planskih rješenja dozvoljena je djelatnost poljoprivrede, zadržati tu namjenu
- u Bijelom Polju - grad – zadržati industriju (prerađu) baziranu na poljoprivredi. Otkup i distribucija: Bijelo Polje, Ravna Rijeka, Kanje, Zaton, Bistrica(Mirojevići)
- sportski ribolov na rijekama i proizvodnja ribe u manjim ribnjacima mali broj preduzetnika u Bistrici,Bliškovu,Sutivanu i Zekića Rijeci).
- kontrolisana eksploatacija šljunka u Zatonu i regulacija korita Lima,očuvanje poljoprivrednog zemljišta (uvećanje površina poljoprivrednog zemljišta).

INDUSTRIJA

Industrija se širi na račun poljoprivrednog zemljišta u granicama GUP-a, odnosno DUP-a Industrijska zona na rezervne površine koje su do realizacije plana bile poljoprivredne. Preporuka :razvijati prehrambenu industriju kao prioritetni sektor poljoprivrede.

- koristiti postojeće kapacitete u Industrijskoj zoni, već pripremljeno zemljište za ovu namjenu na način da se u ovu zonu (Industrijska zona Nedakusi ili Industrijske zone i područja terminala) usmjeravaju investitori,rušenje starih objekata i izgradnja novih,rekonstrukcija revitalizacija postojećih za koje se ocijeni da je moguće prilagoditi namjeni (npr: mljekare, fabrike sira, voća - džemovi, povrća...vune, namještaja, kože, flaširanje vode)
- preispitati i svesti u određene granice (zaustaviti) neplansku gradnju kao posljedicu proširenja stambene zone naselja Potkrajci.
- Realizovati saobraćajnu i tehničku infrastrukturu koja je planirana u Industrijskoj zoni
- Industrijsku proizvodnju razvijati na području Industrijske zone Nedakusi uz veću iskorišćenost njene ukupne površine (od 110 ha iskorišteno 50%)
- U Resniku i Loznici zadržati formirane zone za servisno-skladišne objekte,ali dalju gradnju industrijskih objekata usmjeravati u Industrijsku zonu Nedakusi
- U Bistrici zadržati malu privrednu zonu, (čista privreda) ,uređenje i unapređenje postojeće zone.
- U ostalim ruralnim naseljima moguća organizacija manjih preduzeća za potrebe poljoprivrede.
- U Resniku i Loznici zadržati formirane zone za servisno-skladišne objekte,ali dalju gradnju industrijskih objekata usmjeravati u Industrijsku zonu Nedakusi .

Mineralne sirovine

- U skladu sa raspoloživim resursima (prirodnim i ljudskim) uz očuvanje životne sredine, kulturnog i urbanog pejzaža, preporučuje se eksploatacija i razvoj industrijske djelatnosti - građevinski kamen i pijesak
- Vršiti ispitivanja glina,građevinski kamen,bigar:količine ,mogućnost korišćenja,tržišna vrijednost,definisati rezerve

Šumarstvo

- manje površine pod šumama i prirodnom vegetacijom i nalaze se u okviru naselja Loznice, Rakonje, Medanoviće, Nedakusima i u alivionu Lima.- urbani predio, imaju zaštitni karakter.
- prerađivačka djelatnost,koristiti pilotinu,finalni proizvodi od dveta u Bijelom Polju (Industrijska zona),izmjještanje iz užeg gradskog centra ŠIK „Lim“.

TURIZAM

Promovisati kombinovani ekskluzivni i masovni turizam, zavisno od perioda godine ili samo masovni turizam praćen povećanjem broja turista.

- uz poljoprivredu, ključna grana privrednog razvoja, potrebno promovisati kombinovani ekskluzivni i masovni turizam, zavisno od perioda godine ili samo masovni turizam praćen povećanjem broja turista.
- valorizovati prirodne potencijale rijeke Lim i njenih pritoka u cilju turističke ponude (banjski - zdravstveni, tranzitni, sportski, rafting, splavarenje, seoski, lovni i ribolovni turizam).
- turistički kampovi :Ravna Rijeka uz Bistricu i na Kisjelim vodama u Nedakusima
- u blizini Kisjelih voda u Nedakusima - hotel za smještaj biciklista u tranzitu.
- Izletište „Ušće“ u naselju Voljavac – uređenje i opremanje urbanim mobilijarom, izgradnja objekta - motel, generalna urbanistička razrada lokaliteta
- Lozna Luka kod Bijelog Polja – (most,turistički motiv) uređenje i opremanje urbanim mobilijarom, izgradnja objekta - motel, generalna urbanistička razrada lokaliteta
- Ovo bi aktiviralo i pripremilo područje za valorizaciju Đalovića pećine i klisure.....P=
- Banja Nedakusi – nastaviti aktivnosti,provjeriti prethodnu dokumentaciju – planirani apart hotel.....i kapacitete i sve projekte,obraditi šire područje sa Park šumom radi usklađivanja namjena i sadržaja.

Prioritet:

- specifična uloga planinskog turizma (seoski turizam na planinama preko 1000 m.n.m.) kao dopunske djelatnosti za stvaranje prihoda i zaposlenja, jačanje ruralnog razvoja, izbjegavanje daljeg raseljavanja i zaštitu, tzv. „kulturnog pejzaža“.
- turistički razvoj treba da stvori nova radna mesta, a ruralni razvoj da spreči emigraciju u većoj meri i da zaštiti prirodnu sredinu
- Razvoj lova i ribolova kao oblika turizma i rekreacije i pored mjera stroge zaštite određenih vrsta divljači planiran je razvoj ove aktivnosti naročito na područjima planinskog turizma i stalnog rezervata divljači.

2. OČEKIVANE POTREBE

Stanovanje

Urbani predio

Bijelo Polje - opštinski centar i centar regionalnog značaja - generalna urbanistička razrada, u granicama važećeg GUP-a, preispitivanje namjena u granicama zahvata GUP-a u cilju racionalnije izgradnje objekata u skladu sa sadašnjim tendencijama.

- Obezbeđuje odgovarajuće aktivnosti za šira regionalna područja, opslužuje gravitaciona područja,
- funkcije centra regionalnog značaja: ekološki-prostorno prihvatljive proizvodne aktivnosti, obrazovanje višeg ranga, aktivnosti kulturnih centara, odgovarajuće zdravstvene usluge, usluge socijalnog staranja, posebne sportske i turističke programe i razvijeniju trgovinu i druge komercijalne aktivnosti.
- stanovanje i stambena izgradnja: najveći procenat je skoncentrisan u samom gradu i prigradskim naseljima (područje GUP-a), nema potrebe za urbanim širenjem Bijelog Polja .
- u naseljima Rakonje i Kruševo planirati izgradnju objekata individualnog stanovanja, kolektivnog stanovanja i poslovnih objekata kroz izradu planova detaljne razrade.
- na lokaciji postojećih privremenih poslovnih objekata u naselju Lješnica definisati namjenu površina sa smjernicama u cilju legalizacije objekata kroz izradu plana detaljne razrade za šire područje ,do granica GUP-a.
- na području "Jalah" gdje je postojećim GUP-om planirano gradsko groblje planirati stambeno-poslovnu zonu i dati smjernice za izgradnju objekata
- u svim zonama sa namjenom stanovanje planirati izgradnju objekata i njeno pogošćavanje, te disperziju u ostala naselja (najveći dio neizgrađenog zemljišta u dolini Lima, planskim rješenjima predviđen je za stanovanje).

Ruralni predio

Nema lokalnih centara

- razvijati seoska područja sa određenim sadržajima, jačanje ruralnog razvoja razvijati određene mjesne centre kojima gravitiraju naselja – utvrđeni lokalni centri u kontaktnim zonama (Tomaševo, Pavino Polje, Lozna
- snabdijevanjem stanovništva sadržajima kojima se održava tradicionalni sistem naseljenosti seoskih područja
- za sva naselja daju se smjernice na osnovu kojih se mogu dati uslovi za izgradnju objekata na osnovu PUP-a, po principu grupisanja sadržaja i objekata u skladu sa prostornim mogućnostima a u cilju lakšeg saobraćajnog uvezivanja i komunalnog opremanja i formiranja zajedničkih sadržaja

- stambena izgradnja usmjerena ka pugušćavanju postojećih stambenih zona i umjerenom širenju stambenih zona duž saobraćajnica, bez negativnih uticaja na poljoprivredno, šumsko i vodno zemljište.

Infrastruktura

Saobraćaj

Sistem saobraćaja treba da podrži ciljeve prostornog razvoja i poboljša lokalnu pristupačnost.

- saobraćajno povezivanje sela i povezivanje sa lokalnim centrima u kontaktnim zonama (Pavino Polje, Tomaševo, Lozna) i sa gradskim centrom (kolski, pješački, biciklistički)
- međusobno saobraćajno povezivanje i komunalno opremanje
- izgradnja drugog dijela zaobilaznice uz prethodno preispitivanje trase(konflikt magistralni put M21 – kritična dionica kroz grad)
- očuvanje koridora od 50 m za rekonstrukciju i modernizaciju željezničke pruge Beograd – Bar, izgradnja drugog kolosijeka (za objekte u koridoru rekonstrukcija u postojećem gabaritu)
- rješavanje parkiranja u gradu (parking i garaža u centru grada)

Hidrotehnička infrastruktura

Snabdijevanje kvalitetnom vodom cjelokupnog gradskog stanovništva i oko 90% seoskog stanovništva putem javnih vodovoda smanjivanjem gubitaka i racionalizacijom potrošnje, korišćenjem lokalnih izvorišta površinskih i podzemnih voda.

- koristiti izdašnost vrela Bistrice za bolje snabdijevanje i smanjiti velike gubitke u mreži izgradnjom i rekonstrukcijom vodovodne mreže(područje grada)
- neophodno snabdijevanje kvalitetnom vodom cjelokupnog gradskog i seoskog stanovništva, seoski vodovodi da vodom iz ostalih izvorišta
- unaprijeđenje kvaliteta površinskih i podzemnih voda, kao i njihova integralna zaštita.
- riješiti odvodnju otpadnih voda izgradnjom i rekonstrukcijom kanizacionog sistema sa većim brojem priključaka (područje grada i naselja gdje ima uslova za priključenje na kolektor)i propisne septičke jame u drugim naseljima
- izgraditi atmosfersku kanalizaciju
- izgraditi postrojenje za prečišćavanje otpadnih voda (PPOV)
- potrebno je izgraditi postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda u slivovima izvorišta voda za piće, kao i u područjima zaštićenih prirodnih dobara ,urbana naselja sa preko 2000 stanovnika treba da imaju uređaje za tretman otpadnih voda.

Energetska infrastruktura

- snabdijevanje električnom energijom mora se obezbijediti u svim područjima i naseljima sa zadovoljavajućim naponom
- dodatno napajanje potrošača iz mHe Bistrica (4 MVA)

Telekomunikacije

- pokrivenost signalima mobilne telefonije cjelokupnog područja Opštine

Komunalne usluge

Prioriteti:

- upravljanje otpadom, pretovarne i transfer stanice za sakupljanje čvrstog komunalnog otpada, deponije građevinskog otpada, šuta i materijala iz otkopa, deponovanje mulja iz fekalnih otpadnih voda, deponovanje životinjskog otpada
- izgradnja postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda (PPOV)
- izgradnja Regionalne deponije čvrstog otpada za opštine Bijelo Polje, Mojkovac, Kolašin
- sanacija nelegalnih odlagališta

Javne ustanove i usluge

Formirani društveni servisi šireg značaja – urbani dio

- ustanove za predškolsko obrazovanje
- ustanove za osnovno obrazovanje (u slučaju pozitivne demografske strukture lokalnog stanovništva);
- srednjoškolske ustanove
- ustanove za akademsko obrazovanje
- opšte bolnice

Sva naselja:

- objekti kulture i fizičke kulture, socijalne i dečje zaštite
- Dostupnost društvenih servisa svim područjima
- unaprijediti već formirane društvene servise šireg značaja – urbani dio
- izgraditi nove objekte za predškolsko vaspitanje (Bijelo Polje, Rasovo, Nedakusi – urbani dio i u seoskim područjima u skladu sa potrebama)
- učiniti pristupačnim sadržaje svim korisnicima socijalne zaštite čiji se objekti nalaze u gradskom području
- omogućiti ostvarivanje prava osobama sa invaliditetom predviđenih međunarodnim standardima, kroz poboljšanje izuzetno teškog socio-ekonomskog statusa, izmjene i dopune pravne regulative i potpuno integrisanje u društvene tokove (omogućiti pristupačnost svim sadržajima i objektima u prostoru)

- razvijati kulturni život u gradskom području ali i u lokalnim centrima kojima gravitiraju naselja, izgradnja domova kulture,
- proširiti sportske kapacitete kroz izgradnju otvorenog bazena i sportskog centra u gradskom području i sportskih terena u ostalim naseljima
- centralne funkcije razvijati, usmjeravati i proširiti na kontaktna područja (Resnik, Rasovo) u gradskom području i u lokalnim centrima kojima gravitiraju naselja

Životna sredina

Rješavanje problema zaštite životne sredine kroz:

- upravljanje otpadom, i njegovim propisnim deponovanjem, sanacija nelegalnih odlagališta otpada
- prikupljanje i prečišćavanje otpadnih voda, PPOV
- zaštitu poljoprivrednog zemljišta i nizijskih šuma čije uništavanje pojačava eroziju.
- kontrolisanu eksploataciju šljunka kojom bi se spriječilo uništavanje riblje populacije, bujični nanosi i uništavanje endemične vrste endemične vrste *Myricaria ernesti mayeri*.
- regulaciju Lima i pritoka jer je zbog rastresitosti terena i bujičnih tokova zemljište izloženo eroziji i ugrožen biodiverzitet.

Limska dolina – IPA područje (biljno stanište) – edifikator endemična biljna vrsta *Myricaria ernesti mayeri*

- zaštitu ušća Bistrice (desna pritoka) u Lim na izletištu Voljavac koje je prirodno mrestilište (moguća protočna mHe)
- Integralnu zaštitu voda Lima i pritoka zahtijeva prečišćavanje otpadnih voda i u Beranama- međuopštinska saradnja,
- zaštitu kulturno-istorijskih vrijednosti kroz definisanje širih zona zaštite i uređenja
- izradu planova pripremljenosti za slučaj zemljotresa i nailaska bujičnih voda.
- Postor sa lijeve i desne strane puta u pravcu Prijepolja potrebno je izdvojiti kao stalni rezervat divljači i zaštititi

ZONA 2: VISORAVAN KORITA

Naselja:

Moravac, Lazovići, Gornja Korita, Goduša, Kradenik, Godijevo, Sipanje, Radulići, Jagočevo, Crnča, Poda, Bioča, Lozna, Crniš, Trubina, Žurena, Laholo, Ivanje, Osmanbegovo Selo, Sipovica, Negobratina, Stube, Kostići, Zminjac, Boljanina, Dolac, Kostenica Mokri lug Mojstir, Radojeva Glava, Jablonovo, Požeginja, Bijediće, Đalovići,

Razvijati naselje **Lozna** kao lokalni centar (generalna urbanistička razrada) u skladu sa potrebnim sadržajima za nivo naselja..

Ostala naselja minimalni neophodni sadržaji, saobraćajno povezivanje...

1. RAST PRIVREDNIH DJELATNOSTI

POLJOPRIVREDA

Podsticanje razvoja stočarstva, pčelarstva, voćarstva i organske poljoprivrede

- strane uz aluvijalnu ravan Lima i njegovih pritoka od 650 – 750 m.n.m. (neznatne površine) pogodne naročito za voćarstvo
- iznad 750 m.n.m.,površine koje su u nagibu manjem od 25% a ne moraju se pošumljavati pogodne za ispašu i proizvodnju stočne hrane, za organizovanu poljoprivrednu proizvodnju(Pešter:intenziviranje stočarstva i prerade mlijeka)
- do 1000 m.n.m.površine pogodne za voćarstvo i stočarstvo
- preko 1000 m.n.m.površine pogodne za stočarstvo i voćarstvo
- otkupne stanice i distribucija : Lozna (lokalni centar) i Ličine
- šumarstvo organizovati kroz planski uzgoj i eksploatacija privrednih šuma
- drvoprerađu svesti na primarni nivo:pilane na svim mjestima glavnih saobraćajnih pravaca,dalje od turističkih sadržaja,riječnih tokova i zaštićenih prirodnih i kulturnih dobara
- sekundarni nivo – proizvodnja sekundarnih proizvoda (drvene ploče,lamperija,brodski pod i sl.)u **Zatonu**(lokalni centar kontaktna zona) i Ornice
- sačuvati i njegovati zaštitne šume na području Korita –Pešter i oko Đalovića klisure.

INDUSTRIJA

- u svim naseljima se na poljoprivrednom zemljištu mogu formirati manji proizvodni pogoni u okviru djelatnosti (npr. proizvodnja sira, rakije, proizvoda od voća, povrća, mesa, drveta...)
- uređenje, unapređenje i neophodno proširenje već formiranih manjih industrijskih – privrednih zona u **Lozni** (lokalni centar)
- formiranje manjih zona u okviru ostalih naselja naselja Ličine, Korita, Radulići., Godijevo

TURIZAM

- razvoj seoskog turizma,eko-turizma (specifični katuni), izletničkog turizma, planinarenja, zimskog i ljetnog planinskog turizma, biciklizma (montbaik), pješačenja, lovnog i speleološkog turizma i td.
- Seoski turizam podrazumijeva revitalizaciju napuštenih napuštenih kuća, objekata,katuna,izgradnju planinarskih domova koristeći posebna i zaštićena prirodna dobra i posebnosti kao i spomenike kulture,vjerske objekte i arheološke lokalitete
- organizaciju seoskih domaćinstava kao turističkih domaćinstva;katuni – aktiviranje postojećih katuna,izgradnja puteva do katuna i moguća organizacija tzv.eko katuna (popunjavanje novim sadržajima)

Lokacije:

- Obrov - park šuma, izletišta, veza sa gradom treba razvijati rekreativni turizam i definisati moguće aktivnosti uzimajući u obzir loše osunčanje
- Promocija i unapređenje turističkih sadržaja – spomenik prirode Đalovića pećina i klisura - pristupni put, staze, naglasiti ulaz (veza grad, Bistrica i Lozna Luka)
- Ispitivanje Đalovića pećine i klisure - zaštićeno područje koje nije u dovoljnoj mjeri ispitano, a samim tim ni valorizovano u svrhu poboljšanja i unapređenja turizma u Opštini, izgraditi sve prateće sadržaje u cilju valorizacije, imajući u vidu otvaranje područja planiranom izgradnjom autoputa

2. OČEKIVANE POTREBE

Stanovanje

- Lokalni centar **Lozna** (ZN III Lozna-Zaton) - generalna urbanistička razrada u granicama naselja bez širenja sa osnovnim snabdijevanjem stanovništva kojima se održava tradicionalni sistem naseljenosti seoskih područja
- Za sva ostala naselja smjernice na osnovu kojih se mogu direktno dati uslovi za izgradnju objekata na osnovu PUP-a po principu grupisanja sadržaja i objekata u skladu sa prostornim mogućnostima a u cilju lakšeg saobraćajnog uvezivanja i komunalnog opremanja i formiranja zajedničkih sadržaja

Infrastruktura

Saobraćaj

Integralni razvoj Sjevernog regiona uključuje saobraćajno uvezivanje,

- povezivanje svih naselja u zoni i veze sa lokalnim centrom **Lozna** i **Zaton** u kontaktnoj zoni
- preispitati moguću vezu naselja Osmanbegovo selo sa Đalovića klisurom
- sačuvati koridor Autoputa Bar-Boljare u širini 2 km (uži 500 m) do izbora varijante trase (prema DPP Bar-Boljare), izrada projektne dokumentacije, trasiranje.
- provjera svih mjesta gdje je potrebno podvožnjacima ostvariti kvalitetnu vezu prostora sa jedne i druge strane autoputa, da se sačuvaju postojeće funkcije u okviru mreže naselja.
- u koridoru autoputa nema izgradnje novih objekata do izbora varijante i definisanja preciznog koridora (rekonstrukcija objekata u postojećem gabaritu uz neophodne intervencije za održavanje objekata i redovno korišćenje).

Hidrotehnička infrastruktura

Snabdevanje gradskog stanovništva i 90% seoskog stanovništva vodom dobrog kvaliteta .

Treba smanjiti troškove i povećati racionalizaciju potrošnje, koristeći lokalne izvore podzemne i površinske vode, poboljšavajući njen kvalitet i njenu ukupnu zaštitu.

- snabdijevanje naselja iznad 650m.n.m vodom,koja nijesu obuhvaćena gravitacionim dovodima vodovodnog sistema iz izvorišta ili malih vrela i izvora planinskih potoka i rječica (Korita,Lozna imaju vodovod)
- u ruralnom području i naseljima koja nemaju kanalizaciju,otpadne vode odvoditi u propisne septičke jame

Elektroenergetska infrastruktura

- snabdijevanje električnom energijom mora se obezbijediti u svim područjima i naseljima sa zadovoljavajućim naponom
- dodatno napajanje potrošača iz mHe

Telekomunikaciona infrastruktura

- pokrivenost signalima mobilne telefonije cjelokupnog područja Opštine

Komunalne usluge

Prioriteti:

- upravljanje otpadom
- izgradnja Regionalne deponije čvrstog otpada za opštine Bijelo Polje, Mojkovac, Kolašin
- sanacija nelegalnih odlagališta
- deponovanje građevinskog otpada ,azil za pse

Javne ustanove i usluge

- formirati društvene servise u lokalnom centru **Lozna**
- izgraditi nove objekte za predškolsko vaspitanje u lokalnom centru i u seoskim područjima u skladu sa potrebama
- učiniti pristupačnim sadržaje socijalne zaštite čiji se objekti nalaze u gradskom području ,svim korisnicima
- omogućiti ostvarivanje prava osobama sa invaliditetom predviđenih međunarodnim standardima, kroz poboljšanje izuzetno teškog socio – ekonomskog statusa, izmjene i dopune pravne regulative i potpuno integrisanje u društvene tokove (omogućiti pristupačnost svim sadržajima i objektima u prostoru)

- razvijati kulturni život u lokalnim centrima kojima gravitiraju naselja, izgradnja domova kulture,
- izgraditi sportske kapacitete kroz izgradnju sportskih terena u lokalnom centru ostalim naseljima
- centralne funkcije povezivati sa kontaktnim područjima (Zaton) i gradskim područjem

Životna sredina

Rješavanje problema zaštite životne sredine kroz:

- upravljanje otpadom, i njegovim propisnim deponovanjem
- prikupljanje i odvođenje otpadnih voda (propisne septičke jame i bio-prečistači)
- zaštitu poljoprivrednog zemljišta, privrednih i zaštitnih šuma čije uništavanje pojačava eroziju.
- kontrolisanu eksploataciju prirodnih resursa uz revitalizaciju potrošenog
- zaštitu kulturno-istorijskih vrijednosti kroz definisanje širih zona zaštite i uređenja
- izradu planova pripremljenosti za slučaj zemljotresa i nailaska bujičnih voda.

Spomenik prirode „Djalovića klisura“, EMERALD područje-Pećine u Djalovića klisuri;

Predlog zaštite: Park šuma sa desne obale Lima – Obrov, na strmim padinama rijeke (P= 672 ha) - kao rekreaciono područje

ZONA 3: BRDSKO - PLANINSKI PREDIO

Naselja:

Milovo, Dobrakovo, Unevina, Mioče, Dobrinje, Kičava, Pavino Polje, Grab, Kovren, Sadići, Lekovina, Bliškovo, Stožer, Barice, Sokolac, Lijeska, Potrk, Pali, Bojišta, Cerovo, Sela, Kukulje, Orahovica, Tomaševo, Boškovići...

Razvoj lokalnih centara **Tomaševo i Pavino Polje** u skladu sa potrebnim sadržajima - generalna urbanistička razrada.

1. RAST PRIVREDNIH DJELATNOSTI

POLJOPRIVREDA

Podsticanje razvoja organske poljoprivrede, proizvodnje krmnog bilja, stočarstva, pčelarstva, voćarstva, korišćenja šumskih plodova i ljekovitog bilja.

- iznad 750 m.n.m., površine koje su u nagibu manjem od 25% a ne moraju se pošumljavati pogodne za ispašu i proizvodnju stočne hrane, za organizovanu poljoprivrednu proizvodnju

- do 1000 m.n.m.površine pogodne za voćarstvo i stočarstvo
- preko 1000 m.n.m.površine pogodne za stočarstvo i voćarstvo
- otkupne stanice i distribucija : Tomaševo,Pavino Polje (lokalni centri) i Barice.
- šumarstvo organizovati kroz planski uzgoj i eksploataciju privrednih šuma
- drvoprerađu svesti na primarni nivo:pilane na svim mjestima glavnih saobraćajnih pravaca, dalje od turističkih sadržaja, riječnih tokova i zaštićenih prirodnih i kulturnih dobara
- sekundarni nivo – proizvodnja sekundarnih proizvoda (drvene ploče, lamperija, brodski pod i sl.)u Tomaševo, Pavino Polje (lokalni centri) i Barice.

INDUSTRIJA

Planski uzgoj i eksploatacija šuma, sa forsiranjem prateće šumske industrijske proizvodnje, poluproizvoda (drvoprerađu)

- uređenje, unapređenje i neophodno proširenje već formiranih manjih industrijskih – privrednih zona u Pavinom Polju, Tomaševu- lokalni centri (generalna urbanistička razrada) i formiranje manjih zona u okviru ostalih naselja (Barice)
- u svim naseljima na poljoprivrednom zemljištu se mogu formirati manji proizvodni pogoni u okviru djelatnosti poljoprivrede i primarni nivo drvoprerađu:pilane - na svim mjestima van glavnih saobraćajnih pravaca,dalje od turističkih sadržaja,riječnih tokova i zaštićenih prirodnih i kulturnih dobara
- sekundarni nivo – proizvodnja sekundarnih proizvoda (drvene ploče, lamperija, brodski pod i sl.) i eksploatacija biomase u Pavinom Polju i Tomaševu (lokalni centri)

TURIZAM

- razvoj seoskog turizma, eko-turizma (specifični katuni), izletničkog turizma, planinarenja ,zimskog i ljetnog planinskog turizma, biciklizma (montbaik), pješačenja, lovnog i speleološkog turizma i td.
- Seoski turizam podrazumijeva revitalizaciju napuštenih napuštenih kuća, objekata,katuna,izgradnju planinarskih domova koristeći posebna i zaštićena prirodna dobra i posebnosti kao i spomenike kulture,vjerske objekte i arheološke lokalitete
- organizaciju seoskih domaćinstava kao turističkih domaćinstva;katuni – aktiviranje postojećih katuna,izgradnja puteva do katuna i moguća organizacija tzv.eko katuna (popunjavanje novim sadržajima)

Lokacije:

- Banje Selo –razvoj banjškog turizma

- Park šuma Nedakusi šira zona oko kisjele vode (P= 883 ha), odmarališno banjski, zdravstveni turizam uz eksploataciju mineralne vode, izgradnja savremenog turističkog centra, kao i u planinskim područjima
- Promocija i unapređenje seoskih turističkih sadržaja preduslov za aktiviranje Kovrena i Sožera kao planinskih turističkih centara(u cilju realizovanja nacionalnog biokoridora) u postojećim objektima sa posebnim akcentom za izvorne katune i njihovo prilagođavanje funkciji etno ili eko turizma
- Stožer - zimski turizam,odmor i rekreacija bez skijanja
- Kovren - ljetnji i zimski turizam, hotel ,motel,dom i sl.sadržaji za rekreaciju
- Ispitivanje, promocija i valorizacija Novakovića pećina
- Zaštita i valorizacija doline Čehotine
- nastavak rekonstrukcije regionalnog puta R10 od Pavinog Polja do Kovrena
- neophodna sanacija terena uz put prema Kovrenu.(korišten materijal za izgradnju puta(formiranje terasa na terenu i ozelenjavanje
- definisati šire granice zaštite za Manastir Bliškovo,crkve uTomaševu, Sutivanu, Pavinom Polju...
- sve to uvezati sa sadržajimana području „Bjelasica – Komovi“

2. OČEKIVANE POTREBE

Stanovanje

- Lokalni centri Pavino Polje i Tomaševo, (ZN IV Tomaševo-Pavino Polje) - generalna urbanistička razrada u granicama naselja bez širenja sa osnovnim snabdijevanjem stanovništva kojima se održava tradicionalni sistem naseljenosti seoskih područja
- Za sva ostala naselja smjernice na osnovu kojih se mogu direktno dati uslovi za izgradnju objekata na osnovu PUP-a po principu grupisanja sadržaja i objekata u skladu sa prostornim mogućnostima a u cilju lakšeg saobraćajnog uvezivanja i komunalnog opremanja i formiranja zajedničkih sadržaja

Infrastruktura

Saobraćaj

Poboljšanje funkcionalnih veza zone sa okruženjem

- međusobno povezivanje naselja i značajnih lokacija (Stožer,Kovren,Novakovića pećina i klisura, Banje Selo, Park šuma Nedakusi) lokalnim putevima,kao i povezivanje Banjom Nedakusi i gradom.
- Nastavak rekonstrukcije regionalnog put za Pljevlja R-10 (Slijepač most – Trlica) u dionici Pavino Polje-Kovren, gdje se ostvaruje i veza sa Žabljakom niz kanjon Tare,a time i veza sa Bosnom i Hercegovinom.
- Očuvanje koridora u širini od 50 m za izgradnju sekundarne željezničke mreže na relaciji Pljevlja-Bijelo Polje-Berane (u širem koridoru od 400m - saglasnost Željeznice)u skladu sa Studijom izvodljivosti.

Hidrotehnička infrastruktura

- snabdijevanje naselja iznad 650m.n.m vodom,koja nijesu obuhvaćena gravitacionim dovodima vodovodnog sistema iz izvorišta ili malih vrela i izvora planinskih potoka i rječica (Korita,Lozna imaju vodovod)
- u ruralnom području i naseljima koja nemaju kanalizaciju,otpadne vode odvoditi u propisne septičke jame

Elektroenergetska infrastruktura

- snabdijevanje električnom energijom mora se obezbijediti u svim područjima i naseljima sa zadovoljavajućim naponom
- dodatno napajanje potrošača iz mHe

Telekomunikaciona infrastruktura

- ostvariti pokrivenost signalima mobilne telefonije cjelokupnog područja Opštine

Komunalne usluge

Prioriteti :

- upravljanje otpadom
- izgradnja Regionalne deponije čvrstog otpada za opštine Bijelo Polje, Mojkovac, Kolašin
- sanacija nelegalnih odlagališta i degradiranog terena uz regionalni put prema Kovrenu
- deponovanje građevinskog otpada ,azil za pse

Javne stanove i usluge

- formirati društvene servise u lokalnim centrima Pavino Polje i Tomaševo
- izgraditi nove objekte za predškolsko vaspitanje u lokalnim centrima i u seoskim područjima u skladu sa potrebama
- učiniti pristupačnim sadržaje socijalne zaštite čiji se objekti nalaze u gradskom području ,svim korisnicima
- omogućiti ostvarivanje prava osobama sa invaliditetom predviđenih međunarodnim standardima, kroz poboljšanje izuzetno teškog socio-ekonomskog statusa, izmjene i dopune pravne regulative i potpuno integrisanje u društvene tokove (omogućiti pristupačnost svim sadržajima i objektima u prostoru)
- razvijati kulturni život u lokalnim centrima kojima gravitiraju naselja,izgradnja domova kulture,
- izgraditi sportske kapacitete kroz izgradnju sportskih terena u lokalnom centru ostalim naseljima

- centralne funkcije povezivati sa kontaktnim područjima i gradskim područjem

Životna sredina

Rješavanje problema zaštite životne sredine kroz:

- upravljanje otpadom, i njegovim propisnim deponovanjem
- prikupljanje i odvođenje otpadnih voda (propisne septičke jame i bio-prečistači)
- zaštitu poljoprivrednog zemljišta, privrednih i zaštitnih šuma čije uništavanje pojačava eroziju, zaštitu vodotoka i vodoizvorišta (Čehotina)
- kontrolisanu eksploataciju prirodnih resursa uz revitalizaciju potrošenog
- zaštitu kulturno-istorijskih vrijednosti kroz definisanje širih zona zaštite i uređenja spriječiti gradnju neadekvatnu predionim karakteristikama i graditeljskom nasljedju,
- sanacija nelegalnih odlagališta otpada
- izradu planova pripremljenosti za slučaj zemljotresa i nailaska bujičnih voda.

EMERALD područje-Dolina Čehotine, Spomenik prirode "Novakovića pećina".

Dio Lješnice i Boričkog potoka – zbog prirodne specifičnosti i izvora kisjele vode u slivu Boričkog potoka, P= 267,75 ha – zaštititi kao rekreaciono područje

ZONA 4: VISOKOPLANINSKI PREDIO BJELASICE

Naselja:

Rakita, Ostrelj, Majstorovina, Femića krš, Prijelozi, Ribarevine, Ravna Rijeka(dio)

Zaustaviti demografsko pražnjenje

1. RAST PRIVREDNIH DJELATNOSTI

POLJOPRIVREDA

Forsiranje ekstenzivne poljoprivrede-stočarstvo koja ekološki ne ugrožava, a stabilizuje ovaj prostor.

- razvoj organske poljoprivrede, stočarstva, pčelarstava, malih ribnjaka na protočnim rijekama i potocima, na nižim kotama voćarstvo i td..
- iznad 750 m.n.m., površine koje su u nagibu manjem od 25% a ne moraju se pošumljavati pogodne za ispašu i proizvodnju stočne hrane, za organizovanu poljoprivrednu proizvodnju
- do 1000 m.n.m.površine pogodne za voćarstvo i stočarstvo
- preko 1000 m.n.m.površine pogodne za stočarstvo i voćarstvo
- otkupne stanice i distribucija : Prijelozi (potencijalni lokalni centar) i Ravna Rijeka u kontaktnoj zoni
- šumarstvo organizovati kroz planski uzgoj i eksploataciju privrednih šuma
- drvoprerađu svesti na primarni nivo: pilane na svim mjestima glavnih saobraćajnih pravaca, dalje od turističkih sadržaja, riječnih tokova i zaštićenih prirodnih i kulturnih dobara

INDUSTRIJA

Drvena industrija nije prepoznata kao ključna grana, šume eksploatisati na održiv način i koristiti za prikupljanje šumskih plodova i ljekovitog bilja.

- u svim naseljima na poljoprivrednom zemljištu se mogu formirati manji proizvodni pogoni u okviru djelatnosti poljoprivrede (manji proizvodni pogoni u okviru djelatnosti npr. proizvodnja sira, rakije, proizvoda od voća, povrća, mesa, ljekovitog bilja, šumskih plodova ...)
- primarni nivo drvoprerade: pilane - na svim mjestima van glavnih saobraćajnih pravaca, dalje od turističkih sadržaja, riječnih tokova i zaštićenih prirodnih i kulturnih dobara
- sekundarni nivo drvoprerade – proizvodnja sekundarnih proizvoda (drvene ploče, lamperija, brodski pod i sl.) u Prijelozima.

Prioritet:

Podizanje novih šuma sa prioritetom pošumljavanja obešumljenih zemljišta u većim kompleksima i sanacija previše iskorišćenih prirodno ekonomskih šuma sa razgrađenom strukturom.

TURIZAM

Povezivanje svih oblika turističkih ponuda u jedinstvenu ponudu.

Razvoj planinskog turizma, blizina gradskih centara i seoskih naselja koji će da prate razvoj planinskog turizma, kulturno istorijsko i graditeljsko nasljeđe.

- Zona zaštite NP "Biogradska gora"
- primjenjuju se smjernice PPPN "Bjelasica Komovi"
- stvaranje preduslova za razvoj planinskog turizma.
- Razvoj seoskog turizma prati razvoj planinskog turizma naročito sela: Majstorovina, Femića krš čiju predionu sliku upotpunjuju i spomenici kulture, Manastir Majstorovina sa hramom posvećenom Svetoj Trojici i Samograd u Prijelozima sa crkvom Sv. Pantelejmona.
- Sadržaji koji će pratiti turističku ponudu – priprema za izgradnju planiranih ski rizorta Torina i Cmiljače (zimski turistički centri)
- Razvoj seoskog turizma u ekološki netaknutoj prirodi mora biti povezan sa razvojem primarne poljoprivredne proizvodnje po principima organske (ekološke) proizvodnje, što bi omogućilo dobru ponudu tradicionalne hrane, pića i jela visokog kvaliteta.
- Poseban segment razvoja seoskih područja i seoskog turizma treba da bude razvoj katuna, koji mogu da se razviju u specifična turistička sela autohtonog karaktera.
- Potencijalno stvaranje klastera između Bjelasice i Komova sa Prokletijama-Plavom i Rožajama bio bi u funkciji potencijalnog širenja tržišta radi privlačenja većeg broja gostiju i osiguranja ekonomičnosti preduzetničkih inicijativa
- Koristiti dobru agro-ekološki i agro-turističku osnovu za razvoj seoskog turizma koju ima veći broj sela

- Park prirode – Regionalni park: Bistrica, naučno-istraživački turizam (rijetka divljač, četinarska šuma, – uraditi Studije, odrediti precizne granice, poseban plan sa zaštitom izvorišta (P= 1106 ha)

2. OČEKIVANE POTREBE

Stanovanje

- Koncentrisana izgradnja, grupisanje i bolja opremljenost naselja posebno na višim kotama.
- nema lokalnih centara - Ravna Rijeka – kontaktna zona – glavni nosilac funkcija zajedno sa Prijelozima i Femića Kršem (mjesni centri)
- za sva naselja smjernice na osnovu kojih se mogu direktno dati uslovi za izgradnju objekata na osnovu PUP-a (preuzete iz PPPN Bjelasica-Komovi) po principu grupisanja sadržaja i objekata u skladu sa prostornim mogućnostima u cilju lakšeg saobraćajnog uvezivanja i komunalnog opremanja i formiranja zajedničkih sadržaja

Infrastruktura

Saobraćaj

- poboljšanje kvaliteta saobraćajne mreže, povezivanje naselja, veza sa Bjelasicom preko saobraćajnice Prijelozi – Torine
- očuvanje koridora od 50 m (400 m) za izgradnju sekundarne željezničke mreže na sljedećim relacijama: Pljevlja-Bijelo Polje; Bijelo Polje-Berane-Peć; Nikšić-Bileća, građenje uz saglasnost željeznice u širem koridoru, u užem koridoru rekonstrukcija u postojećem gabaritu

Hidrotehnička infrastruktura

- snabdijevanje naselja iznad 650 m.n.m vodom, koja nijesu obuhvaćena gravitacionim dovodima vodovodnog sistema iz izvorišta .
- u ruralnom području i naseljima koja nemaju kanalizaciju, otpadne vode odvoditi u propisne septičke jame

Elektroenergetska infrastruktura

- snabdijevanje električnom energijom mora se obezbijediti u svim područjima i naseljima sa zadovoljavajućim naponom
- dodatno napajanje potrošača iz mHe.

Telekomunikaciona infrastruktura

- ostvariti pokrivenost signalima mobilne telefonije cjelokupnog područja Opštine

Komunalne usluge

Prioriteti:

- upravljanje otpadom
- Izgradnja postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda
- izgradnja Regionalne deponije čvrstog otpada za opštine Bijelo Polje, Mojkovac, Kolašin
- sanacija nelegalnih odlagališta ,deponovanje građevinskog otpada ,azil za pse

Javne ustanove i usluge

Distribucija objekata društvenih djelatnosti, razvoj društvenih djelatnosti osim u gradu Bijelom Polju potreban i u ostalim naseljima (naročito brdsko-planinskom dijelu teritorije)

- formirati društvene servise u mjesnim centrima Prijelozi, Femića Krš (u kontakt zoni Ravna rijeka).
- izgraditi nove objekte za predškolsko vaspitanje u mjesnim centrima i u seoskim područjima u skladu sa potrebama
- učiniti pristupačnim sadržaje socijalne zaštite čiji se objekti nalaze u gradskom području, svim korisnicima
- omogućiti ostvarivanje prava osobama sa invaliditetom predviđenih međunarodnim standardima, kroz poboljšanje izuzetno teškog socio-ekonomskog statusa, izmjene i dopune pravne regulative i potpuno integrisanje u društvene tokove (omogućiti pristupačnost svim sadržajima i objektima u prostoru)
- razvijati kulturni život u lokalnim centrima kojima gravitiraju naselja, izgradnja domova kulture,
- izgraditi sportske kapacitete kroz izgradnju sportskih terena u lokalnom centru ostalim naseljima centralne funkcije povezivati sa kontaktnim područjima i gradskim područjem

Životna sredina

Rješavanje problema zaštite životne sredine kroz:

- upravljanje otpadom i njegovo propisno deponovanje
- prikupljanje i odvođenje otpadnih voda (propisne septičke jame i bio-prečistači)
- zaštitu poljoprivrednog zemljišta ,privrednih i zaštitnih šuma čije uništavanje pojačava eroziju, zaštitu vodotoka i vodoizvorišta (Bistrica)
- kontrolisanu eksploataciju prirodnih resursa uz revitalizaciju potrošenog
- zaštitu kulturno-istorijskih vrijednosti kroz definisanje širih zona zaštite i uređenja spriječiti gradnju neadekvatnu predionim karakteristikama i graditeljskom nasljedju,
- izradu planova pripremljenosti za slučaj zemljotresa i nailaska bujičnih voda.

Vodoizvorište Bistrice zasluži poseban tretman zaštite i uređenja

II ADMINISTRATIVNI KAPACITETI I MJERE

- jačanje međuopštinske saradnje
- jačanje administrativnih kapaciteta
- podsticanje transparentnosti u radu uprave i institucija
- permanentna edukacija službenika i namještenika uz kontinuirano usklađivanje rada lokalne uprave sa važećim standardima;
- lokalna uprava koja je u funkciji stanovništva i razvoja lokalne privrede;
- uključivanje javnosti u procese odlučivanja.
- tehnička opremljenost lokalne uprave i javnih preduzeća
- uklanjanje biznis barijera i predušlavi (lokacioni, sistemski, finansijski i drugi za privlačenje investitora, naročito za proizvodne i turističke razvojne projekte
- veći broj stručnih kadrova
- unaprjeđenje sistema zaštite zaštićenih područja i povećanje područja pod zaštitom
- Očuvanje kvaliteta pojedinih elemenata životne sredine (vazduh, zemljište, biodiverzitet, obradivo zemljište, buka, vode) uslijed ograničenog privrednog i urbanog razvoja
- očuvanje poljoprivrednog zemljišta
- održivo gazdovanje šumama
- poboljšanje energetska efikasnosti zgrada, opreme i uređaja, vozila, kako u privatnom tako i u javnom sektoru
- proizvodnja se bazira na savremenim tehnologijama, bez negativnih uticaja na životnu sredinu

Mjere:

- Otvaranje novih radnih mjesta i zapošljavanje stručnih kadrova
- Smanjenje poreskih i drugih obaveza i valorizacija vrijedne imovine
- Intenzivnija institucionalna podrška za razvoj MSP:
 1. Zavod za zapošljavanje
 2. Regionalni biznis centar za razvoj MSP
 3. Centar za preduzetništvo
- kroz valorizaciju prirodnih potencijala Bijelog Polja stvoriti povoljan ambijent za biznis.
- koristiti olakšice i ponude za biznis zone .
- Podsticanje konkurencije poboljšanje lokalnog biznis ambijenta.
- poboljšati komunikaciju sa "malim" proizvođačima
- Fiskalna politika na nivou države i opštine uređenija i stabilnija, ulazak u novi ciklus koji znači dinamičniji razvoj kroz kapitalne investicije, zapošljavanje i otvaranje perspektive za razvoj malog i srednjeg biznisa.
- Program otvaranja biznis zona podstiče na traženje posla, a ne ostvarenje socijalnih davanja.

- Odlučiti koji projekti donose najviše koristi.
- Postizanje dogovora Crne Gore sa susjednim zemljama o saobraćajnim pravcima, zajedničkoj zaštiti životne sredine i izgradnji energetskog sistema.

Projekti:

- Projekti Investiciono razvojnog fonda i projekti koje sa UNDP-jem, gdje postoji mogućnost zajedničkog apliciranja.
- Investiciono-razvojni fond (IRF) - projekat podsticanja zapošljavanja „Preduzetništvo na vašem pragu“, čiji je cilj da se kroz pojedinačne projekte relevantnih institucija Crne Gore utiče na smanjenje nezaposlenosti i razvoj preduzetništva.
- Kreditno garantna linija sa Ministarstvom poljoprivrede koja je posredstvom MIDAS projekta nastavljena.
- Projekat „Žene u biznisu“ i „Žene kao osnivači i kao direktori kompanija“ - vlasnici malog biznisa - realizacija projekata iz ove kreditne linije .

Podsticajne mjere za razvoj poljoprivrede

1. Subvencija u plaćanju obaveza osiguranja registrovanim poljoprivrednim proizvođačima
2. Regresiranje biljne proizvodnje
3. Podrška podizanju zasada jagodičastog voća
4. Nabavka rasnih krava za porodice na ruralnom području
5. Podrška izgradnji i opremanju zaštićenih prostora – plastenika
6. Subvencija u cijeni pojedinih poljoprivrednih proizvoda
7. Nabavka solarnih panela za elektrifikaciju katuna
8. Podrška za izradu biznis planova za apliciranje na MIDAS konkurs

III KLJUČNI RAZVOJNI PROJEKTI I INVESTICIJE

- veće investicije u u poboljšanje postojeće putne infrastrukture na seoskom području i komunalne usluge u cilju rješavanja postojećih ekoloških problema, unaprjeđenja infrastrukturnih sistema, prije svega u funkciji zaštite životne sredine i poboljšanja kvaliteta života stanovništva
- rekonstrukcije pruge – dionica Beograd - Bar -Studija izvodljivosti
- Autoput Bar Boljare- projekat, izbor trase
- Željeznička pruga Pljevlja -Bijelo polje -Berane - Studija izvodljivosti
- Željeznička pruga Beograd – Bar – projekat
- Istrazivanje Đalovića pećine i njena promocija u turističke svrhe
- Istrazivanje Novakovića pećine i njena promocija u turističke svrhe
- Istraživanja nalazišta mineralnih sirovina i voda i utvrđivanje rezervi

ZAPOČETE INVESTICIJE:

Kapitalne investicije: za Bijelo Polje su, izgradnja regionalne sanitarne deponije.

- Izgradnja regionalne sanitarne deponije –kapitalna investicija
- Izgradnja PPOV - postrojenje za prečišćavanje otpadnih voda – kapitalna investicija
- Izgradnja gradskog kolektora
- rekonstrukcija regionalnog puta R 10 prema Pljevljima – dionica Pavino Polje-Kovren
- biznis zona na lokaciji Siti parka
- zaobilaznica,sačuvati planirani koridor (u varijantama)za drugi dio trase
- uređenje i modernizacija gradskog trga, rješenje parkiranja, gradska parking garaža
- stambene zgrade za penzionere, stambeni blok Solidarnost u Nikoljcu
- valorizacija bogatih razvojnih potencijala, poput mHe na Bistrici

POSTPLANSKI PERIOD 2025

- izgradnja aerodroma u Beranama (međuopštinska saradnja)
- izgradnja Autoput Bar – Boljari
- realizacija zimskih planinskih centara i sadržaja prema PPPN Bjelasica Komovi
- rekonstrukcija željezničke pruga Beograd – Bar –drugi kolosijek
- izgradnja željeznička pruge Pljevlja- Bijelo Polje- Berane

Scenario C

BJELASICA i BIJELA RADA „brend“ Crne Gore

Intenzivni razvoj

Nove veće i velike investicije

Autoput je razvojna šansa Crne Gore

Bjelasica – Komovi – zapošljavanje

Scenario intenzivnog razvoja predviđa razvoj samo određenih sektora privrede (veći obim izgradnje stanova za tržište, servisnih, ugostiteljskih i turističkih sadržaja na atraktivnim lokacijama, razvoj magistralne putne i elektroenergetske infrastrukture, eksploatacija mineralnih sirovina – građevinskog i tehničkog kamena.hidroenergetskih objekata) i razvoj distributivne tehničke infrastrukture samo na određenim lokacijama koje su u funkciji navedene izgradnje.

Scenario C – naglasak na razvoj Bijelog Polja kao regionalnog centra sa funkcijom turističkog centra ,intenzivno,ali kontrolisano korišćenje prirodnih resursa –mineralnih sirovina,mineralnih voda,održivih izvora energije i prostora, zaštita prirodnog i kulturnog naslijeđa i zaštita životne sredine, kao i unaprijeđivanje kvaliteta života stanovništva opštinskom centru lokalnim centrima i njihovih sadržaja (socijalni razvoj).

Osnovne karakteristike scenarija intenzivnog razvoja:

Turizam i mineralne vode – razvojna šansa Bijelog Polja

- unapređenje kvaliteta življenja stvaranjem uslova za: ublažavanje depopulacionih trendova, ostanak i povratak stanovništva, odnosno zadovoljavanje njihovih potreba (javne službe, komunalna infrastruktura, uslužne aktivnosti); i privređivanje lokalnog stanovništva (diversifikacija ekonomskih aktivnosti, stvaranje uslova za zapošljavanje, programi razvoja turizma, poljoprivrede, MSP i dr.) kompatibilnog sa funkcijama zaštite prirodnih vrijednosti;
- zaštita javnog interesa, područja i objekti od javnog interesa, identifikacija i zaštita javnih dobara;
- racionalno korišćenje prostora radi povećanja funkcionalne i razvojne efikasnosti;
- obezbjeđenje uslova za uređenje i izgradnju prostora i naselja;
- smanjivanje prostornih ograničenja za razvoj (neplanska izgradnja, nedostatak infrastrukture i javnih službi, sanacija degradiranih prostora i dr.);
- spriječavanje degradacije i zaštita poljoprivrednog zemljišta, šuma, zaštićenih prirodnih dobara;
- zaštita prirodne i kulturne baštine;
- sanacija, zaštita i očuvanje životne sredine;

- povećanje dostupnosti disperzne mreže naselja, razvoj sekundarnih centara i ravnomjerniji socio-ekonomski razvoj, posebno razvoj ruralnog područja;
- rekonstrukcija, izgradnja, kvalitetno održavanje i racionalno korišćenje saobraćajne, hidrotehničke, energetske i telekomunikacione infrastrukture kojom se obezbeđuje racionalna organizacija prostora, integralan razvoj i uređenje prostora;
- poboljšanje saobraćajne dostupnosti (magistralne i regionalne putne mreže) prema okruženju i povezanosti centara u mreži naselja sa zonama razvoja turizma
- stvaranje uslova za razvoj cjelogodišnjeg turizma, kao i efikasnu zaštitu i prezentaciju prirode i prirodnih vrijednosti;
- stvaranje uslova za valorizaciju obnovljivih izvora energije (mini hidroelektrane, vjetroelektrane, sunčani kolektori, vjetrogeneratori, korišćenje bioenergije...)

DEMOGRAFSKE PROJEKCIJE

- Projekcija stanovnika po PPO Bijelo Polje (rast po stopi 8%)
- 1990.god.60 000 (bilo 55 268 1991.god.Monstat 2011 .
- 2000.god.65 800 (bilo 50 284 2003.god.)Monstat 2011
- Povećanje broja zaposlenih,zaustavljene emigracije .

Bijelo Polje – opštinski i regionalni centar

Ravna Rijeka – značajan lokalni centar

Tomaševo,Pavino Polje,Lozna – lokalni centri

I PROJEKCIJE RAZVOJA

ZONA 1: DOLINA LIMA - GORNJE POLIMLJE

Dolina Lima:

BijeloPolje, Metanjac, Grbavača, Sutivan, Njegnjevo, Potkrajci, Šljepašnica, Strojtanica, Rosulje, Medanovići, Rasovo, Nedakusi, Džafića Brdo, Rakonje, Pripčiči, Kruševo, Pašića Polje, Brzava, Zaton, Srđevac, Bioča, Ravna Rijeka

Dolina Bistrice:

Bistrica, Mirojevići, Žiljak, Presečnik, Ušanoviće, Rodijelja, Lozna Luka, Gubavača, Voljavac,

Dolina Kanjskog potoka:

Kanje, Šaruljevac,

Bijelo Polje - opštinski centar i centar regionalnog značaja

Ima međuopštinsku funkciju centra sa opštim službama, snažan industrijski, poljoprivredni i saobraćajni centar,koji obezbeđuje odgovarajuće aktivnosti za šira regionalna područja.Funkcije centara regionalnog značaja obuhvataju: ekološki-

prostorno prihvatljive proizvodne aktivnosti,obrazovanje višeg ranga, aktivnosti kulturnih centara, odgovarajuće zdravstvene usluge, usluge socijalnog staranja,posebne sportske i turističke programe i razvijanju trgovinu i druge komercijalne aktivnosti

Ostala naselja minimalni neophodni sadržaji,saobraćajno povezivanje,nema lokalnih centara.

1. RAST PRIVREDNIH AKTIVNOSTI

POLJOPRIVREDA

Usmjerena na proizvodnju mlijeka, mesa, krompira, vune, uzgoj ribe i sakupljanje šumskih plodova (šumsko voće-borovnice,pečurke,čajevi), treba stimulirati proizvodnju zdrave hrane i tzv. organsku poljoprivredu.

- očuvanje postojećeg poljoprivrednog zemljišta(površine pod pašnjacima, njivama i livadama) na području Resnika, Nedakusa, Pripčića, Loznica i Rakonja.
- forsiranje organske poljoprivrede, proizvodnja žitarica,ratarstvo,voćarstvo,stočarstvo
- na fluvijalnim terasama rijeke Lima (650m.n.m) zemljište i donjih tokova njenih pritoka, najplodnije zemljište pogodno za sve grane poljoprivrede najviše izgrađeno i neregulisano-konflikt
- u Industrijskoj zoni (Potkrajci,Unevine,Njegnjevo,Gubavac) konfliktna zona uz Lim do Bistrice, širenje zone izgradnje u skladu sa tendencijama širenja ovih naselja i,stambeni i poslovni objekti (nelegalna gradnja)
- preispitati planiranu trasu zaobilaznice kroz ovo područje
- poljoprivredno zemljište sačuvati od usitnjavanja parcela i izgradnje objekata.
- u Industrijskoj zoni do realizacije planskih rješenja dozvoljena je djelatnost poljoprivrede,zadržati tu namjenu
- u Bijelom Polju - grad – zadržati industriju (preradu) baziranu na poljoprivredi. Otkup i distribucija:Bijelo Polje, Ravna Rijeka, Kanje, Zaton, Bistrica(Mirojevići)
- sportski ribolov na rijekama i proizvodnja ribe u manjim ribnjacima mali broj preduzetnika u Bistrici,Bliškovu,Sutivanu i Zekića Rijeci).
- kontrolisana eksploatacija šljunka u Zatonu i regulacija korita Lima,očuvanje poljoprivrednog zemljišta (uvećanje površina poljoprivrednog zemljišta).

INDUSTRIJA

Industrija se širi na račun poljoprivrednog zemljišta u granicama GUP-a, odnosno DUP-a Industrijska zona na rezervne površine koje su do realizacije plana bile poljoprivredne.

Preporuka: razvijati prehrambenu industriju kao prioritetni sektor poljoprivrede.

- koristiti postojeće kapacitete u Industrijskoj zoni, već pripremljeno zemljište za ovu namjenu na način da se u ovu zonu (Industrijska zona Nedakusi ili Industrijske zone i područja terminala) usmjeravaju investitori,rušenje starih objekata i

izgradnja novih, rekonstrukcija revitalizacija postojećih za koje se ocijeni da je moguće prilagoditi namjeni (npr: mljekare, fabrike sira, voća - džemovi, povrća...vune, namještaja, kože, flaširanje vode)

- preispitati i svesti u određene granice (zaustaviti) neplansku gradnju kao posljedicu proširenja stambene zone naselja Potkrajci.
- Realizovati saobraćajnu i tehničku infrastrukturu koja je planirana u Industrijskoj zoni
- Industrijsku proizvodnju razvijati na području Industrijske zone Nedakusi uz veću iskorišćenost njene ukupne površine (od 110 ha iskorišteno 50%)
- U Resniku i Loznici, Nikoljcu, Kruševu zadržati formirane zone za servisno-skladišne objekte, ali dalju gradnju industrijskih objekata usmjeravati u Industrijsku zonu Nedakusi
- U Bistrici zadržati malu privrednu zonu, (čista privreda) , uređenje i unapređenje postojeće zone.
- U Resniku i Loznici zadržati formirane zone za servisno-skladišne objekte, ali dalju gradnju industrijskih objekata usmjeravati u Industrijsku zonu Nedakusi
- U ostalim, ruralnim naseljima moguća organizacija manjih preduzeća za potrebe poljoprivrede –prerada šumskog voća-borovnice, pečurke, čajevi

Mineralne sirovine

- U skladu sa raspoloživim resursima (prirodnim i ljudskim) uz očuvanje životne sredine, kulturnog i urbanog pejzaža, preporučuje se eksploatacija i razvoj industrijske djelatnosti - građevinski kamen i pijesak
- Vršiti ispitivanja glina, građevinski kamen, bigar: količine , mogućnost korišćenja, tržišna vrijednost, definisati rezerve
- ležišta i pojave nemetalnih mineralnih sirovina glina i bigra i pojave metalnih mineralnih sirovina bakra i olovo-cinka.
- Sprovesti istraživanja i definisati rezerve: Ležište gline Kukavički vrh nalazi se na 5,5 km sjeverno od Bijelog Polja. Pojava opekarskih glina u Rosuljama 6 km sjeverno od Bijelog Polja.
- korišćenje šljunka, sprovesti istraživanja da se definišu rezerve

Prioritet:

- Eksploatacija građevinskog kamena i pijeska

Mineralne vode kao posebna grana privrede

- Izvor Čeoče, razviti i povećati kapacitete mineralne vode, preduzeće Rada (potpuno smanjen kapacitet, a mogućnosti velike - brend, ovo bi trebao da bude imidž Bijelog Polja i Crne Gore)
- Izvori mineralnih voda Nedakusi ,izuzetna ljekovita svojstva(tri lokaliteta)- banja
- Izvor Banjeg sela u dolini Lješnice

Šumarstvo

- manje površine pod šumama i prirodnom vegetacijom i nalaze se u okviru naselja Loznice, Rakonje, Medanoviće, Nedakusima i u alivionu Lima.- urbani predio, imaju zaštitni karakter.
- prerađivačka djelatnost,koristiti pilotinu,finalni proizvodi od dveta u Bijelom Polju (Industrijska zona),izmještanje iz užeg gradskog centra SIK „Lim“.
- ne samo sirovina nego da se izvozi poluproizvod i proizvod

Proizvodnje energije iz alternativnih, odnosno obnovljivih izvora energije,a naročito iz „čistih“ izvora.

Ostali obnovljivi izvori energije: vjetar, sunčeva energija, biomasa zaslužuju temeljnija istraživanja od dosadašnjeg nivoa saznanja kao i kadrovsko prilagođavanje specifičnim potrebama.

Hidroenergija

Opština Bijelo Polje ima solidan hidropotencijal koji može imati značajnu ulogu u energetsom bilansu Crne Gore.

- izgradnja malih hidroelektrana(mHe)Lještanica 1(pritoka Ljuboviđe,Lima)u opštini Bijelo Polje kat.opština Lijeska snage do 1 MW,mHe „Zagadska rijeka“(pritoka Brzave,Lima) „mHe Vrelo ,protočnog tipa,

U tom smislu prepoznati su slijedeći vodotoci, odnosno lokacije za izgradnju mHE:

- Vodotok Bistrica, desna pritoka Lima-dvije male HE instalisane snage 17MW i projektovane godišnje proizvodnje 50GWh.
- vodotok Lima sa lokacijama Kruševo i Ribarevine.
- uređenje korita i zaštita od poplava rijeke Lim sa njenim bujičnim pritokama,na području grada Bijelo Polje i naselja Zaton
- Uređenje korita rijeke Bistrice na području istoimenog naselja.,erozijom je naročito ugroženo desno priobalje rijeke Lim kod Bijelog Polja

Solarna energija

- solarni sistemi za zagrijavanje vode u domaćinstvima „projekat Montesol“
- solarni sistemi na katunima

Drvo

- korišćenje otpadaka od drveta – briketi

TURIZAM

Promovisati kombinovani ekskluzivni i masovni turizam, zavisno od perioda godine ili samo masovni turizam praćen povećanjem broja turista.

- uz poljoprivredu, ključna grana privrednog razvoja , potrebno promovisati kombinovani ekskluzivni i masovni turizam, zavisno od perioda godine ili samo masovni turizam praćen povećanjem broja turista.
- valorizovati prirodne potencijale rijeke Lim i njenih pritoka u cilju turističke ponude (banjski – zdravstveni, tranzitni, sportski, rafting, splavarenje, seoski, lovni i ribolovni turizam).
- turistički kampovi :Ravna Rijeka uz Bistricu i na Kisjelim vodama u Nedakusima
- u blizini Kisjelih voda u Nedakusima - hotel za smještaj biciklista u tranzitu.
- Izletište "Ušće" u naselju Voljavac – uređenje i opremanje urbanim mobilijarom, izgradnja objekta- motel, generalna urbanistička razrada lokaliteta
- Lozna Luka kod Bijelog Polja – (most,turistički motiv) uređenje i opremanje urbanim mobilijarom, izgradnja objekta - motel, generalna urbanistička razrada lokaliteta
- Ovo bi aktiviralo i pripremilo područje za valorizaciju Đalovića pećine i klisure.
- Banja Nedakusi – nastaviti aktivnosti,provjeriti prethodnu dokumentaciju – planirani apart hotel.....i kapacitete i sve projekte,obraditi šire područje sa Park šumom radi usklađivanja namjena i sadržaja.

Prioritet:

- specifična uloga planinskog turizma (seoski turizam na planinama preko 1000 m.n.m.) kao dopunske djelatnosti za stvaranje prihoda i zaposlenja, jačanje ruralnog razvoja, izbjegavanje daljeg raseljavanja i zaštitu, tzv. „kulturnog pejzaža“.
- turistički razvoj treba da stvori nova radna mesta, a ruralni razvoj da spreči emigraciju u većoj meri i da zaštiti prirodnu sredinu

Razvoj lova i ribolova kao oblika turizma i rekreacije i pored mjera stroge zaštite određenih vrsta divljači planiran je razvoj ove aktivnosti naročito na područjima planinskog turizma i stalnog rezervata divljač

2. OČEKIVANE POTREBE

Stanovanje

Urbani predio

Bijelo Polje - opštinski centar i centar regionalnog značaja- generalna urbanistička razrada,u granicama važećeg GUP-a,preispitivanje namjena u granicama zahvata GUP-a u cilju racionalnije izgradnje objekata u skladu sa sadašnjim terndovim.

- obezbjeđuje odgovarajuće aktivnosti za šira regionalna područja, opslužuje gravitaciona područja,
- funkcije centra regionalnog značaja: ekološki-prostorno prihvatljive proizvodne aktivnosti,obrazovanje višeg ranga, aktivnosti kulturnih centara, odgovarajuće zdravstvene usluge, usluge socijalnog staranja,posebne sportske i turističke programe i razvijeniju trgovinu i druge komercijalne aktivnosti.
- stanovanje i stambena izgradnja: najveći procenat je skoncentrisan u samom gradu i prigradskim naseljima (područje GUP-a), nema potrebe za urbanim širenjem Bijelog Polja .
- u naseljima Rakonje i Kruševo planirati izgradnju objekata individualnog stanovanja, kolektivnog stanovanja i poslovnih objekata kroz izradu planova detaljne razrade.
- na lokaciji postojećih privremenih poslovnih objekata u naselju Lješnica definisati namjenu površina sa smjernicama u cilju legalizacije objekata kroz izradu plana detaljne razrade za šire područje, do granica GUP-a.
- na području „Jalah“ gdje je postojećim GUP-om planirano gradsko groblje planirati stambeno-poslovnu zonu i dati smjernice za izgradnju objekata
- u svim zonama sa namjenom stanovanje planirati izgradnju objekata i njeno pugušćavanj,te disperziju u ostala naselja (najjveći dio neizgradjenog zemljišta u dolini Lima, planskim rješenjima predviđen je za stanovanje).

Ruralni predio

Nema lokalnih centara

- razvijati seoska područja sa određenim sadržajima, jačanje ruralnog razvoja razvijajati određene mjesne centre kojima gravitiraju naselja – utvrđeni lokalni centri u kontaktnim zonama(Tomaševo,Pavino Polje,Lozna)
- snabdijevanjem stanovništva sadržajima kojima se održava tradicionalni sistem naseljenosti seoskih područja
- za sva naselja daju se smjernice na osnovu kojih se mogu dati uslovi za izgradnju objekata na osnovu PUP-a, po principu grupisanja sadržaja i objekata u skladu sa prostornim mogućnostima a u cilju lakšeg saobraćajnog uvezivanja i komunalnog opremanja i formiranja zajedničkih sadržaja

- stambena izgradnja usmjerena ka pugušćavanju postojećih stambenih zona i umjerenom širenju stambenih zona duž saobraćajnica (povećanje broja stanovnika), bez negativnih uticaja na poljoprivredno, šumsko i vodno zemljište.

Uz prethodnu regulaciju i zaštitu vodotoka; ova zona nudi sve uslove za razvoj ali se mora racionalno koristiti usled ograničenih dimenzija – za proizvodnju u industriji i ratarstvu, za stanovanje sa veće gustine i centralne funkcije.

Infrastruktura

Saobraćaj

Sistem saobraćaja treba da podrži ciljeve prostornog razvoja i poboljša lokalnu pristupačnost.

- saobraćajno povezivanje sela i povezivanje sa lokalnim centrima u kontaktnim zonama (Pavino Polje, Tomaševo, Lozna) i sa gradskim centrom (kolski, pješački, biciklistički)
- međusobno saobraćajno povezivanje i komunalno opremanje
- izgradnja drugog dijela zaobilaznice uz prethodno preispitivanje trase (konflikt magistralni put M21 – kritična dionica kroz grad)
- očuvanje koridora od 50 m za rekonstrukciju i modernizaciju željezničke pruge Beograd – Bar, izgradnja drugog kolosijeka (za objekte u koridoru rekonstrukcija u postojećem gabaritu)
- rješavanje parkiranja u gradu (parking i garaža u centru grada)

Hidrotehnička infrastruktura

Snabdijevanje kvalitetnom vodom cjelokupnog gradskog stanovništva i oko 90% seoskog stanovništva putem javnih vodovoda smanjivanjem gubitaka i racionalizacijom potrošnje, korišćenjem lokalnih izvorišta površinskih i podzemnih voda.

- koristiti izdašnost vrela Bistrice za bolje snabdijevanje i smanjiti velike gubitke u mreži izgradnjom i rekonstrukcijom vodovodne mreže (područje grada)
- neophodno snabdijevanje kvalitetnom vodom cjelokupnog gradskog i seoskog stanovništva, seoski vodovodi da vodom iz ostalih izvorišta
- unaprijeđenje kvaliteta površinskih i podzemnih voda, kao i njihova integralna zaštita.
- riješiti odvodnju otpadnih voda izgradnjom i rekonstrukcijom kanizacionog sistema sa većim brojem priključaka (područje grada i naselja gdje ima uslova za priključenje na kolektor) i propisne septičke jame u drugim naseljima
- izgraditi atmosfersku kanalizaciju
- izgraditi postrojenje za prečišćavanje otpadnih voda (PPOV)
- potrebno je izgraditi postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda u slivovima izvorišta voda za piće, kao i u područjima zaštićenih prirodnih dobara ,urbana

naselja sa preko 2000 stanovnika treba da imaju uređaje za tretman otpadnih voda.

Elektroenergetska infrastruktura

- snabdijevanje električnom energijom mora se obezbijediti u svim područjima i naseljima sa zadovoljavajućim naponom
- dodatno napajanje potrošača iz mHe

Telekomunikaciona infrastruktura

- pokrivenost signalima mobilne telefonije cjelokupnog područja Opštine

Komunalne usluge

Prioriteti:

- upravljanje otpadom, pretovarne i transfer stanice za sakupljanje čvrstog komunalnog otpada ,eponije građevinskog otpada, šuta i materijala iz otkopa, deponovanje mulja iz fekalnih otpadnih voda , deponovanje životinjskog otpada
- izgradnja postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda (PPOV)
- izgradnja Regionalne deponije čvrstog otpada za opštine Bijelo Polje, Mojkovac, Kolašin
- sanacija nelegalnih odlagališta

Javne ustanove i usluge

Formirani društveni servisi šireg značaja – urbani dio

- ustanove za predškolsko obrazovanje
- ustanove za osnovno obrazovanje (u slučaju pozitivne demografske strukture lokalnog stanovništva);
- srednjoškolske ustanove
- ustanove za akademsko obrazovanje
- opšte bolnice

Sva naselja: - objekti kulture i fizičke kulture, socijalne i dečje zaštite

Dostupnost društvenih servisa svim područjima

- unaprijediti već formirane društvene servise šireg značaja – urbani dio
- izgraditi nove objekte za predškolsko vaspitanje (Bijelo Polje, Rasovo, Nedakusi – urbani dio i u seoskim područjima u skladu sa potrebama)
- učiniti pristupačnim sadržaje svim korisnicima socijalne zaštite čiji se objekti nalaze u gradskom području

- omogućiti ostvarivanje prava osobama sa invaliditetom predviđenih međunarodnim standardima, kroz poboljšanje izuzetno teškog socio-ekonomskog statusa, izmjene i dopune pravne regulative i potpuno integrisanje u društvene tokove (omogućiti pristupačnost svim sadržajima i objektima u prostoru)
- razvijati kulturni život u gradskom području ali i u lokalnim centrima kojima gravitiraju naselja, izgradnja domova kulture,
- proširiti sportske kapacitete kroz izgradnju otvorenog bazena i sportskog centra u gradskom području i sportskih terena u ostalim naseljima centralne funkcije razvijati, usmjeravati i proširiti na kontaktna područja (Resnik, Rasovo) u gradskom području i u lokalnim centrima kojima gravitiraju naselja

Životna sredina

Rješavanje problema zaštite životne sredine kroz:

- upravljanje otpadom, i njegovim propisnim deponovanjem, sanacija nelegalnih odlagališta otpada
- prikupljanje i prečišćavanje otpadnih voda, PPOV
- zaštitu poljoprivrednog zemljišta i nizijskih šuma čije uništavanje pojačava eroziju.
- kontrolisanu eksploataciju šljunka kojom bi se spriječilo uništavanje riblje populacije, bujični nanosi i uništavanje endemične vrste endemične vrste *Myricaria ernesti mayeri*.
- regulaciju Lima i pritoka jer je zbog rastresitosti terena i bujičnih tokova zemljište izloženo eroziji i ugrožen biodiverzitet.

Limska dolina – IPA područje (biljno stanište) – edifikator endemična biljna vrsta *Myricaria ernesti mayeri*

- zaštitu ušća Bistrice (desna pritoka) u Lim na izletištu Voljavac koje je prirodno mrestilište (moguća protočna mHe)
- Integralnu zaštitu voda Lima i pritoka zahtijeva prečišćavanje otpadnih voda i u Beranama- međuopštinska saradnja,
- zaštitu kulturno-istorijskih vrijednosti kroz definisanje širih zona zaštite i uređenja
- izradu planova pripremljenosti za slučaj zemljotresa i nailaska bujičnih voda.
- Postor sa lijeve i desne strane puta u pravcu Prijepolja potrebno je izdvojiti kao stalni rezervat divljači i zaštititi

ZONA 2: VISORAVAN KORITA

Naselja:

Moravac, Lazovići, Gornja Korita, Goduša, Kradenik, Godijevo, Sipanje, Radulići, Jagočevo, Crnča, Poda, Bioča, Lozna, Crniš, Trubina, Žurena, Laholo, Ivanje, Osmanbegovo Selo, Sipovica, Negobratina, Stube, Kostići, Zminjac, Boljanina, Dolac, Kostenica, Mokri lug, Mojstir, Radojeva Glava, Jablonovo, Požeginja, Bijediće, Đalovići.

Razvijati naselje **Lozna** kao lokalni centar (generalna urbanistička razrada) u skladu sa potrebnim sadržajima za nivo naselja..

Ostala naselja minimalni neophodni sadržaji,saobraćajno povezivanje...

1. RAST PRIVREDNIH DJELATNOSTI

POLJOPRIVREDA

Podsticanje razvoja stočarstva, pčelarstva, voćarstva i organske poljoprivrede

- strane uz aluvijalnu ravan Lima i njegovih pritoka od 650 – 750 m.n.m. (neznatne površine) pogodne naročito za voćarstvo
- iznad 750 m.n.m., površine koje su u nagibu manjem od 25% a ne moraju se pošumljavati pogodne za ispašu i proizvodnju stočne hrane, za organizovanu poljoprivrednu proizvodnju (Pešter: intenziviranje stočarstva i prerade mlijeka)
- do 1000 m.n.m. površine pogodne za voćarstvo i stočarstvo
- preko 1000 m.n.m. površine pogodne za stočarstvo i voćarstvo
- otkupne stanice i distribucija : Lozna (lokalni centar) i Ličine
- šumarstvo organizovati kroz planski uzgoj i eksploatacija privrednih šuma
- drvoprerađu svesti na primarni nivo: pilane na svim mjestima glavnih saobraćajnih pravaca, dalje od turističkih sadržaja, riječnih tokova i zaštićenih prirodnih i kulturnih dobara
- sekundarni nivo – proizvodnja sekundarnih proizvoda (drvene ploče, lamperija, brodski pod i sl.) u **Zatonu** (lokalni centar kontaktna zona) i Boljanine
- sačuvati i njegovati zaštitne šume na području Korita –Pešter i oko Đalovića klisure.

INDUSTRIJA

- u svim naseljima se na poljoprivrednom zemljištu mogu formirati manji proizvodni pogoni u okviru djelatnosti (npr. Proizvodnja sira, rakije, proizvoda od voća, povrća, mesa, drveta...)
- uređenje, unapređenje i neophodno proširenje već formiranih manjih industrijskih – privrednih zona u **Lozni** (lokalni centar)
- formiranje manjih zona u okviru ostalih naselja naselja Ličine, Korita, Radulići, Godijevo, Boljanina
- Pojava arhitektonsko-gradjevinskog kamena u Crnči

Prioritet:

Eksplatacija građevinskog kamena i pijeska

Dati uslove u svim naseljima da se na poljoprivrednom zemljištu mogu formirati manji proizvodni pogoni u okviru djelatnosti (npr. proizvodnja sira, rakije, proizvoda od voća, povrća, mesa,.....)

Dati uslove za uređenje, unapređenje i neophodno proširenje već formiranih manjih industrijskih – privrednih zona u Lozni,

TURIZAM

- razvoj seoskog turizma, eko-turizma (specifični katuni), izletničkog turizma, planinarenja, zimskog i ljetnog planinskog turizma, biciklizma (montbaik), pješaćenja, lovnog i speleološkog turizma i td.
- Seoski turizam podrazumijeva revitalizaciju napuštenih napuštenih kuća, objekata, katuna, izgradnju planinarskih domova koristeći posebna i zaštićena prirodna dobra i posebnosti kao i spomenike kulture, vjerske objekte i arheološke lokalitete
- organizaciju seoskih domaćinstava kao turističkih domaćinstva; katuni – aktiviranje postojećih katuna, izgradnja puteva do katuna i moguća organizacija tzv. eko katuna (popunjavanje novim sadržajima)

Lokacije:

- Obrov - park šuma, izletišta, veza sa gradom treba razvijati rekreativni turizam i definisati moguće aktivnosti uzimajući u obzir loše osunčanje
- Promocija i unapređenje turističkih sadržaja – spomenik prirode Đalovića pećina i klisura, pristupni put, staze, naglasiti ulaz (veza grad, Bistrica i Lozna Luka)
- Ispitivanje Đalovića pećine i klisure - zaštićeno područje koje nije u dovoljnoj mjeri ispitano, a samim tim ni valorizovano u svrhu poboljšanja i unapređenja turizma u Opštini, izgraditi sve prateće sadržaje u cilju valorizacije, imajući u vidu otvaranje područja planiranom izgradnjom autoputa

Spomenik prirode „Đalovića klisura“, EMERALD područje-Pećine u Đalovića klisuri

2. OČEKIVANE POTREBE**Stanovanje**

- Lokalni centar **Lozna** (ZN III Lozna-Zaton) - generalna urbanistička razrada u granicama naselja bez širenja sa osnovnim snabdijevanjem stanovništva kojima se održava tradicionalni sistem naseljenosti seoskih područja

- Za sva ostala naselja smjernice na osnovu kojih se mogu direktno dati uslovi za izgradnju objekata na osnovu PUP-a po principu grupisanja sadržaja i objekata u skladu sa prostornim mogućnostima a u cilju lakšeg saobraćajnog uvezivanja i komunalnog opremanja i formiranja zajedničkih sadržaja

Infrastruktura

Saobraćaj

Integralni razvoj Sjevernog regiona uključuje saobraćajno uvezivanje,

- povezivanje svih naselja u zoni i veze sa lokalnim centrom **Lozna** i **Zaton** u kontaktnoj zoni
- preispitati moguću vezu naselja Osmanbegovo selo sa Đalovića klisurom
- Izgradnja Auto-puta Bar-Boljare, valorizacija visokovrijednih planinskih turističkih potencijala, bolji uslovi za odvijanje poljoprivredne proizvodnje zbog olakšane dostupnosti naselja.
- provjera svih mjesta gdje je potrebno podvožnjacima ostvariti kvalitetnu vezu prostora sa jedne i druge strane autoputa, da se sačuvaju postojeće funkcije u okviru mreže naselja.

Hidrotehnička infrastruktura

Snabdevanje gradskog stanovništva i 90% seoskog stanovništva vodom dobrog kvaliteta.

Treba smanjiti troškove i povećati racionalizaciju potrošnje, koristeći lokalne izvore podzemne i površinske vode, poboljšavajući njen kvalitet i njenu ukupnu zaštitu.

- snabdijevanje naselja iznad 650m.n.m vodom,koja nijesu obuhvaćena gravitacionim dovodima vodovodnog sistema iz izvorišta ili malih vrela i izvora planinskih potoka i rječica (Korita,Lozna imaju vodovod)
- u ruralnom području i naseljima koja nemaju kanalizaciju,otpadne vode odvoditi u propisne septičke jame

Elektroenergetska infrastruktura

- snabdijevanje električnom energijom mora se obezbijediti u svim područjima i naseljima sa zadovoljavajućim naponom
- dodatno napajanje potrošača iz mHe

Telekomunikaciona infrastruktura

- pokrivenost signalima mobilne telefonije cjelokupnog područja Opštine

Komunalne usluge

Prioriteti:

- upravljanje otpadom
- izgradnja Regionalne deponije čvrstog otpada za opštine Bijelo Polje, Mojkovac, Kolašin
- sanacija nelegalnih odlagališta
- deponovanje građevinskog otpada, azil za pse

Javne ustanove i usluge

- formirati društvene servise u lokalnom centru **Lozna**
- izgraditi nove objekte za predškolsko vaspitanje u lokalnom centru i u seoskim područjima u skladu sa potrebama
- učiniti pristupačnim sadržaje socijalne zaštite čiji se objekti nalaze u gradskom području, svim korisnicima
- omogućiti ostvarivanje prava osobama sa invaliditetom predviđenih međunarodnim standardima, kroz poboljšanje izuzetno teškog socio-ekonomskog statusa, izmjene i dopune pravne regulative i potpuno integrisanje u društvene tokove (omogućiti pristupačnost svim sadržajima i objektima u prostoru)
- razvijati kulturni život u lokalnim centrima kojima gravitiraju naselja, izgradnja domova kulture,
- izgraditi sportske kapacitete kroz izgradnju sportskih terena u lokalnom centru ostalim naseljima
- centralne funkcije povezivati sa kontaktnim područjima (Zaton) i gradskim područjem

Životna sredina

Rješavanje problema zaštite životne sredine kroz:

- upravljanje otpadom, i njegovim propisnim deponovanjem
- prikupljanje i odvođenje otpadnih voda (propisne septičke jame i bio-prečištači)
- zaštitu poljoprivrednog zemljišta, privrednih i zaštitnih šuma čije uništavanje pojačava eroziju.
- kontrolisanu eksploataciju prirodnih resursa uz revitalizaciju potrošenog
- zaštitu kulturno-istorijskih vrijednosti kroz definisanje širih zona zaštite i uređenja
- izradu planova pripremljenosti za slučaj zemljotresa i nailaska bujičnih voda.

Predlog zaštite:

Park šuma sa desne obale Lima - Obrov, na strmim padinama rijeke (P= 672 ha) - kao rekreaciono područje

Spomenik prirode „Djalovića klisura“, EMERALD područje-Pećine u Djalovića klisuri;

ZONA 3: BRDSKO - PLANINSKI PREDIO

Naselja:

Milovo, Dobrakovo, Unevina, Mioče, Dobrinje, Kičava, Pavino Polje, Grab, Kovren, Sadići, Lekovina, Bliško, Stožer, Barice, Sokolac, Lijeska, Potrk, Pali, Bojišta, Cerovo, Sela, Kukulje, Orahovica, Tomaševo, Boškovići...

Spriječiti dalje demografsko pražnjenje, rast broja stanovnika.

Razvoj lokalnih centara **Tomaševo i Pavino Polje** u skladu sa potrebnim sadržajima - generalna urbanistička razrada.

1. RAST PRIVREDNIH AKTIVNOSTI

POLJOPRIVREDA

Podsticanje razvoja organske poljoprivrede, proizvodnje krmnog bilja, stočarstva, pčelarstva, voćarstva, korišćenja šumskih plodova i ljekovitog bilja.

- iznad 750 m.n.m., površine koje su u nagibu manjem od 25% a ne moraju se pošumljavati pogodne za ispašu i proizvodnju stočne hrane, za organizovanu poljoprivrednu proizvodnju
- do 1000 m.n.m. površine pogodne za voćarstvo i stočarstvo
- preko 1000 m.n.m. površine pogodne za stočarstvo i voćarstvo
- otkupne stanice i distribucija : Tomaševo, Pavino Polje (lokalni centri) i Barice.
- šumarstvo organizovati kroz planski uzgoj i eksploataciju privrednih šuma
- drvoprerađu svesti na primarni nivo: pilane na svim mjestima glavnih saobraćajnih pravaca, dalje od turističkih sadržaja, riječnih tokova i zaštićenih prirodnih i kulturnih dobara
- sekundarni nivo – proizvodnja sekundarnih proizvoda (drvene ploče, lamperija, brodski pod i sl.) u Tomaševo, Pavino Polje (lokalni centri) i Barice.

INDUSTRIJA

Planski uzgoj i eksploatacija šuma, sa forsiranjem prateće šumske industrijske proizvodnje, poluproizvoda (drvoprerađiva)

Planski uzgoj i eksploatacija šuma, sa forsiranjem prateće šumske industrijske proizvodnje, poluproizvoda i gotovih proizvoda

- uređenje, unapređenje i neophodno proširenje već formiranih manjih industrijskih – privrednih zona u Pavinom Polju, Tomaševu- lokalni centri (generalna urbanistička razrada) i formiranje manjih zona u okviru ostalih naselja (Barice...)
- u svim naseljima na poljoprivrednom zemljištu se mogu formirati manji proizvodni pogoni u okviru djelatnosti poljoprivrede i primarni nivo

drvoprerade:pilane - na svim mjestima van glavnih saobraćajnih pravaca,dalje od turističkih sadržaja,riječnih tokova i zaštićenih prirodnih i kulturnih dobara

- sekundarni nivo – proizvodnja sekundarnih proizvoda (drvene ploče, lamperija, brodski pod i sl.) i eksploatacija biomase u Pavinom Polju i Tomaševu (lokalni centri)
- valorizacija cjelokupnog prirodnog potencijala:mineralne vode,mineralne sirovine, održivi izvori energije, hidropotencijal
- pojava arhitektonsko-gradjevinskog kamena u Žuberu- u oblasti Kovrena
- izvori mineralne vode : Gradina, Lješnica, Bučje, Rajkovići i Kanje

Hidroenergija:

Vodotok Vrelo, Ljestanica selo Lijeska - dodijeljena energetska dozvola za izradnju male HE "Vrelo" instalisane snage 587,5 kW i planirane godišnje proizvodnje 2,760 GWh.

Prioritet:

Eksploatacija građevinskog kamena i pijeska

TURIZAM

- razvoj seoskog turizma,eko-turizma (specifični katuni), izletničkog turizma, planinarenja, zimskog i ljetnog planinskog turizma, biciklizma (montbaik), pješačenja, lovnog i speleološkog turizma i td.
- Seoski turizam podrazumijeva revitalizaciju napuštenih napuštenih kuća, objekata, katuna, izgradnju planinarskih domova koristeći posebna i zaštićena prirodna dobra i posebnosti kao i spomenike kulture,vjerske objekte i arheološke lokalitete
- organizaciju seoskih domaćinstava kao turističkih domaćinstva;katuni – aktiviranje postojećih katuna,izgradnja puteva do katuna i moguća organizacija tzv.eko katuna (popunjavanje novim sadržajima)

Lokacije:

- Banje Selo –razvoj banjskog turizma
- Park šuma Nedakusi šira zona oko kisjele vode (P= 883 ha), odmarališno banjski, zdravstveni turizam uz eksploataciju mineralne vode, izgradnja savremenog turističkog centra, kao i u planinskim područjima
- valorizacija i aktiviranje cjelokupnog prirodnog potencijala: forsiranje nacionalnog biokoridora: Stožer i Kovren, izvorište Čehotine
- Izgradnja Kovrena i Sožera kao planinskih turističkih centara (u cilju realizovanja nacionalnog biokoridora)
- Stožer - zimski turizam, odmor i rekreacija bez skijanja
- Kovren - ljetnji i zimski turizam, hotel ,motel,dom i sl.sadržaji za rekreaciju

Valorizacija i aktiviranje Kanjon rijeke Stožernice - Novakovićeve stijena - speleološki turizam (Novakovića pećina- spomenik prirode)

- Zaštita i valorizacija doline Čehotine - EMERALD područje

- nastavak rekonstrukcije regionalnog puta R10 od Pavinog Polja do Kovrena
- neophodna sanacija terena uz put prema Kovrenu.(korišten materijal za izgradnju puta(formiranje terasa na terenu i ozelenjavanje,
- definisati šire granice zaštite za Manastir Bliškovo, crkve u Tomaševu, Sutivanu, Pavinom Polju.....
- sve to uvezati sa sadržajimana području „Bjelasica – Komovi“koji se realizuju

2. OČEKIVANE POTREBE

Stanovanje

- Lokalni centri Pavino Polje i Tomaševo, (ZN IV Tomaševo-Pavino Polje) - generalna urbanistička razrada u granicama naselja bez širenja sa osnovnim snabdijevanjem stanovništva kojima se održava tradicionalni sistem naseljenosti seoskih područja
- Za sva ostala naselja smjernice na osnovu kojih se mogu direktno dati uslovi za izgradnju objekata na osnovu PUP-a po principu grupisanja sadržaja i objekata u skladu sa prostornim mogućnostima a u cilju lakšeg saobraćajnog uvezivanja i komunalnog opremanja i formiranja zajedničkih sadržaja

Infrastruktura

Saobraćaj

Poboljšanje funkcionalnih veza zone sa okruženjem

- međusobno povezivanje naselja i značajnih lokacija (Stožer, Kovren, Novakovića pećina i klisura, Banje Selo, Park šuma Nedakusi) lokalnim putevima, kao i povezivanje Banjom Nedakusi i gradom.
- Završena rekonstrukcija puta za Pljevlja R-10 (Slijepač most – Trlica) u dionici Pavino Polje-Kovren, gdje se ostvaruje i veza sa Žabljakom niz kanjon Tare, a time i veza sa Bosnom i Hercegovinom (postaje magistralni put)
- Očuvanje koridora u širini od 50 m za izgradnju sekundarne željezničke mreže na relaciji Pljevlja-Bijelo Polje-Berane za već poznatu izabranu trasu, početak radova.

Hidrotehnička infrastruktura

- snabdijevanje naselja iznad 650m.n.m vodom,koja nijesu obuhvaćena gravitacionim dovodima vodovodnog sistema iz izvorišta ,planinskih potoka i rječica (Pavino Polje ima vodovod)
- u ruralnom području i naseljima koja nemaju kanalizaciju,otpadne vode odvoditi u propisne septičke jame

Elektroenergetska infrastruktura

- snabdijevanje električnom energijom mora se obezbijediti u svim područjima i naseljima sa zadovoljavajućim naponom
- dodatno napajanje potrošača iz mHe

Telekomunikaciona infrastruktura

- ostvariti pokrivenost signalima mobilne telefonije cjelokupnog područja Opštine

Komunalne usluge

Prioriteti:

- upravljanje otpadom
- izgradnja Regionalne deponije čvrstog otpada za opštine Bijelo Polje, Mojkovac, Kolašin
- sanacija nelegalnih odlagališta i degradiranog terena uz regionalni put prema Kovrenu
- deponovanje građevinskog otpada, azil za pse

Javne ustanove i usluge

- formirati društvene servise u lokalnim centrima Pavino Polje i Tomaševo
- izgraditi nove objekte za predškolsko vaspitanje u lokalnim centrima i u seoskim područjima u skladu sa potrebama
- učiniti pristupačnim sadržaje socijalne zaštite čiji se objekti nalaze u gradskom području, svim korisnicima
- omogućiti ostvarivanje prava osobama sa invaliditetom predviđenih međunarodnim standardima, kroz poboljšanje izuzetno teškog socio-ekonomskog statusa, izmjene i dopune pravne regulative i potpuno integrisanje u društvene tokove (omogućiti pristupačnost svim sadržajima i objektima u prostoru)
- razvijati kulturni život u lokalnim centrima kojima gravitiraju naselja, izgradnja domova kulture,
- izgraditi sportske kapacitete kroz izgradnju sportskih terena u lokalnom centru ostalim naseljima
- centralne funkcije povezivati sa kontaktnim područjima i gradskim područjem

Životna sredina

Rješavanje problema zaštite životne sredine kroz:

- upravljanje otpadom, i njegovim propisnim deponovanjem
- prikupljanje i odvođenje otpadnih voda (propisne septičke jame i bio-prečištači)
- zaštitu poljoprivrednog zemljišta, privrednih i zaštitnih šuma čije uništavanje pojačava eroziju, zaštitu vodotoka i vodoizvorišta (Čehotina)
- kontrolisanu eksploataciju prirodnih resursa uz revitalizaciju potrošenog

- zaštitu kulturno-istorijskih vrijednosti kroz definisanje širih zona zaštite i uređenja spriječiti gradnju neadekvatnu predionim karakteristikama i graditeljskom nasljedju,
- sanacija nelegalnih odlagališta otpada
- izradu planova pripremljenosti za slučaj zemljotresa i nailaska bujičnih voda.

EMERALD područje-Dolina Čehotine, Spmenik prirode "Novakovića pećina".

Predlog zaštite:

Dio Lješnice i Boričkog potoka – zbog prirodne specifičnosti i izvora kisjele vode u slivu Boričkog potoka, (P= 267,75 ha) – kao rekreaciono područje.

Spriječiti uništavanje šumskog fonda, zaustaviti eroziju, spriječiti gradnju neadekvatnu predionim karakteristikama i graditeljskom nasljedju, spriječiti zagađenje vodotoka i vodoizvorišta.

ZONA 4: VISOKOPLANINSKI PREDIO BJELASICE

Naselja:

Rakita, Ostrelj, Majstorovina, Femića krš, Prijelozi, Ribarevine, Ravna Rijeka(dio)
Stvoriti uslove za povratak stanovništva

Značajni lokalni centar –Ravna Rijeka

1. RAST PRIVREDNIH DJELATNOSTI

POLJOPRIVREDA

Forsiranje ekstenzivne poljoprivrede-stočarstvo koja ekološki ne ugrožava, a stabilizuje ovaj prostor.

- razvoj organske poljoprivrede, stočarstva, pčelarstava, malih ribnjaka na protočnim rijekama i potocima, na nižim kotama voćarstvo i td..
- iznad 750 m.n.m.,površine koje su u nagibu manjem od 25% a ne moraju se pošumljavati pogodne za ispašu i proizvodnju stočne hrane, za organizovanu poljoprivrednu proizvodnju
- do 1000 m.n.m.površine pogodne za voćarstvo i stočarstvo
- preko 1000 m.n.m.površine pogodne za stočarstvo i voćarstvo
- otkupne stanice i distribucija : Prijelozi (potencijalni lokalni centar) i Ravna Rijeka u kontaktnoj zoni
- šumarstvo organizovati kroz planski uzgoj i eksploataciju privrednih šuma
- drvoprerađu svesti na primarni nivo:pilane na svim mjestima glavnih saobraćajnih pravaca,dalje od turističkih sadržaja, riječnih tokova i zaštićenih prirodnih i kulturnih dobara

INDUSTRIJA

Drvena industrija nije prepoznata kao ključna grana, šume eksploatisati na održiv način i koristiti za prikupljanje šumskih plodova i ljekovitog bilja.

- u svim naseljima na poljoprivrednom zemljištu se mogu formirati manji proizvodni pogoni u okviru djelatnosti poljoprivrede (manji proizvodni pogoni u okviru djelatnosti npr. proizvodnja sira, rakije, proizvoda od voća, povrća, mesa, ljekovitog bilja, šumskih plodova ...)
- primarni nivo drvoprerade: pilane - na svim mjestima van glavnih saobraćajnih pravaca, dalje od turističkih sadržaja, riječnih tokova i zaštićenih prirodnih i kulturnih dobara
- sekundarni nivo drvoprerade – proizvodnja sekundarnih proizvoda (drvene ploče, lamperija, brodski pod i sl.) u Prijelozima.

Hidroenergija:

- "Zagradaska rijeka", instalisane snage 675 kW, planirane godišnje proizvodnje 2,167 GWh.
- "Rujiška rijeka", instalisane snage 971 kW, planirane godišnje proizvodnje 3,124 GWh.
- "Brzava", instalisane snage 840 kW, planirane godišnje proizvodnje 2,195 GWh.

Prioritet:

Podizanje novih šuma sa prioritetom pošumljavanja obešumljenih zemljišta u većim kompleksima i sanacija previše iskorišćenih prirodno ekonomskih šuma sa razgrađenom strukturom.

TURIZAM

- Nacionalni park „Biogradska Gora „ – motiv i pokretač
- Planina Bjelasica (dio zaštitne zone Nacionalnog parka) valorizovaće se kroz usvojeni planski dokument PPPN „Bjelasica-Komovi“ ("Sl.list CG", br.4/2011)
- Planirani turistički kapaciteti (PPPN "Bjelasica-Komovi") su u najvećem broju srednje, internacionalne kategorije (3*).
- Razvoj ljetnjeg i zimskog planinskog turizma (ski turizam, planinarenje, montbaik, eko i etno turizam i td.), netaknuta priroda, izvanredne predione karakteristike predisponirane su za visokokvalitetne turističke kapacitete od 4-5*.
- Planirani kapaciteti (30.650 ležajeva za istovremeni boravak u cijeloj zoni))
- Potrebno je dati prioritet razvoju smještajnih kapaciteta srednjeg i visokog standarda.
- Za potrebe izgradnje planinskih centara (rizorti) planiran je i razvoj okolnih naselja i sela kao bazna naselja.
- Turističko-rekreativne zone Cmijača i Torine - izgradnja turističkih planinskih centara (rizorti)
- Valorizacija Djalovica i Novakovica pecina, eksploataciju i prerada mineralne,

pitke i termalne vode, korišćenje izvrednih uslova za kajak i rafting sport, lov i ribolov koje pružaju rijeka i lovišta na području opštine, kulturno-istorijski spomenici, sportski objekti, izgrađeni putevi, mostovi i rasvjeta predstavljaju već obezbijedjene uslove za razvoj ruralnog, planinskog, agro, tranzitnog, kongresnog, sportskog, lovnog i ribolovnog turizma.

Slivno područje Bistrice - „Obuhvata sjeverne padine planine Bjelasica. Ovo je područje značajno izvorište vodosnabdijevanja ali i obiluje rijetkom divljači i četinarskom šumom pa bi se moglo zaštititi kao regionalni park prirode i koristiti u turističke i naučno-istraživačke svrhe.“ (Studija zaštite životne sredine za Bijelo Polje -Zavod za zaštitu prirode Crne Gore).

Povezivanje svih oblika turističkih ponuda u jedinstvenu ponudu tzv.Touring.

2. OČEKIVANE POTREBE

Stanovanje

Koncentrisana izgradnja i bolja opremljenost naselja posebno na višim kotama.

- nema lokalnih centara - Ravna Rijeka – kontaktna zona – glavni nosilac funkcija zajedno sa Prijelozima i Femića Kršem (mjesni centri)
- **Ravna Rijeka** - značajni lokalni centar, razvoj odgovarajućih uslužnih i snabdijevačkih funkcija, kao i stvaranje radnih mjesta za stanovništvo iz tog centra i ono iz njegovog okruženja; značajniji lokalni centar mora da omogućiti pružanje osnovnih obrazovnih, zdravstvenih i socijalnih usluga, kao i odgovarajuće sportske i kulturne aktivnosti uz razvoj tercijarnih i kvartalnih aktivnosti.
- za sva naselja smjernice na osnovu kojih se mogu direktno dati uslovi za izgradnju objekata na osnovu PUP-a(preuzete iz PPPN Bjelasica-Komovi) po principu grupisanja sadržaja i objekata u skladu sa prostornim mogućnostima u cilju lakšeg

Za potrebe izgradnje planinskih centara (rizorti) PPPN Bjelasica planiran je i razvoj okolnih naselja i sela kao bazna naselja.

Infrastruktura

Saobraćaj

- poboljšanje kvaliteta saobraćajne mreže,povezivanje naselja, veza sa Bjelasicom preko saobraćajnice Prijelozi – Torine
- Žičara Ravna rijeka .-Bjelasica

Hidrotehnička infrastruktura

- snabdijevanje naselja iznad 650m.n.m vodom,koja nijesu obuhvaćena gravitacionim dovodima vodovodnog sistema iz izvorišta
- u ruralnom području i naseljima koja nemaju kanalizaciju,otpadne vode odvoditi u propisne septičke jame

Elektroenergetska infrastruktura

- snabdijevanje električnom energijom mora se obezbijediti u svim područjima i naseljima sa zadovoljavajućim naponom
- dodatno napajanje potrošača iz mHe

Telekomunikaciona infrastruktura

- ostvariti pokrivenost signalima mobilne telefonije cjelokupnog područja Opštine

Komunalne usluge

Prioriteti:

- upravljanje otpadom
- Izgradnja postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda
- izgradnja Regionalne deponije čvrstog otpada za opštine Bijelo Polje, Mojkovac, Kolašin
- sanacija nelegalnih odlagališta, deponovanje građevinskog otpada, azil za pse

Javne ustanove i usluge

Distribucija objekata društvenih djelatnosti, razvoj društvenih djelatnosti osim u gradu Bijelom Polju potreban i u ostalim naseljima (naročito brdsko-planinskom dijelu teritorije)

- formirati društvene servise u mjesnim centrima Prijelozi,Femića Krš(u kontakt zoni Ravna rijeka).
- izgraditi nove objekte za predškolsko vaspitanje u mjesnim centrima i u seoskim područjima u skladu sa potrebama
- učiniti pristupačnim sadržaje socijalne zaštite čiji se objekti nalaze u gradskom području ,svim korisnicima
- omogućiti ostvarivanje prava osobama sa invaliditetom predviđenih međunarodnim standardima, kroz poboljšanje izuzetno teškog socio-ekonomskog statusa, izmjene i dopune pravne regulative i potpuno integrisanje u društvene tokove (omogućiti pristupačnost svim sadržajima i objektima u prostoru)
- razvijati kulturni život u lokalnim centrima kojima gravitiraju naselja,izgradnja domova kulture,

- izgraditi sportske kapacitete kroz izgradnju sportskih terena u lokalnom centru ostalim naseljima centralne funkcije povezivati sa kontaktnim područjima i gradskim područjem

Životna sredina

Rješavanje problema zaštite životne sredine kroz:

- upravljanje otpadom i njegovo propisno deponovanje
- prikupljanje i odvođenje otpadnih voda (propisne septičke jame i bio-prečistači)
- zaštitu poljoprivrednog zemljišta ,privrednih i zaštitnih šuma čije uništavanje pojačava eroziju, zaštitu vodotoka i vodoizvorišta(Bistrica)
- kontrolisanu eksploataciju prirodnih resursa uz revitalizaciju potrošenog
- zaštitu kulturno-istorijskih vrijednosti kroz definisanje širih zona zaštite i uređenja spriječiti gradnju neadekvatnu predionim karakteristikama i graditeljskom nasljedju,
- preispitati uticaj planiranih kapaciteta za Bjelasicu(Strateška procjena uticaja)
- izradu planova pripremljenosti za slučaj zemljotresa i nailaska bujičnih voda.

Vodoizvorište Bistrice zaslužuje poseban tretman zaštite i uređenja

II ADMINISTRATIVNI KAPACITETI I MJERE

- jačanje međuopštinske saradnje, naročito za Program integralnog razvoja regiona Bjelasica - Komovi (udruživanje opština opština Kolašin, Mojkovac, Berane, Andrijevica, Podgorica , Bijelo Polje)
- jačanje administrativnih kapaciteta
- uključivanje javnosti u procese odlučivanja.
- tehnička opremljenost lokalne uprave i javnih preduzeća
- uklanjanje biznis barijera i preduslovi (lokacioni, sistemski, finansijski i drugi za privlačenje investitora, naročito za proizvodne i turističke razvojne projekte
- veći broj stručnih kadrova
- unaprijeđenje sistema zaštite zaštićenih područja i povećanje područja pod zaštitom
- Očuvanje kvaliteta pojedinih elemenata životne sredine (vazduh, zemljište, biodiverzitet, obradivo zemljište, buka, vode) uslijed ograničenog privrednog i urbanog razvoja
- očuvanje poljoprivrednog zemljišta
- održivo gazdovanje šumama
- poboljšanje energetska efikasnosti zgrada, opreme i uređaja, vozila, kako u privatnom tako i u javnom sektoru
- proizvodnja se bazira na savremenim tehnologijama, bez negativnih uticaja na životnu sredinu

Mjere:

- Otvaranje novih radnih mjesta i zapošljavanje stručnih kadrova
- Smanjenje poreskih i drugih obaveza i valorizacija vrijedne imovine
- Intenzivnija institucionalna podrška za razvoj MSP:
 1. Zavod za zapošljavanje
 2. Regionalni biznis centar za razvoj MSP
 3. Centar za preduzetništvo
- kroz valorizaciju prirodnih potencijala Bijelog Polja stvoriti povoljan ambijent za biznis.
- koristiti olakšice i ponude za biznis zone .
- Podsticanje konkurencije poboljšanje lokalnog biznis ambijenta.
- poboljšati komunikaciju sa "malim" proizvođačima
- Fiskalna politika na nivou države i opštine uređenija i stabilnija, ulazak u novi ciklus koji znači dinamičniji razvoj kroz kapitalne investicije, zapošljavanje i otvaranje perspektive za razvoj malog i srednjeg biznisa.
- Program otvaranja biznis zona podstiče na traženje posla, a ne ostvarenje socijanih davanja.
- Odlučiti koji projekti donose najviše koristi.
- Postizanje dogovora Crne Gore sa susjednim zemljama o saobraćajnim pravcima, zajedničkoj zaštiti životne sredine i izgradnji energetskog sistema.

Projekti:

- Projekti Investiciono razvojnog fonda i projekti koje sa UNDP-jem, gdje postoji mogućnost zajedničkog apliciranja.
- Investiciono-razvojni fond (IRF) - projekat podsticanja zapošljavanja „Preduzetništvo na vašem pragu“, čiji je cilj da se kroz pojedinačne projekte relevantnih institucija Crne Gore utiče na smanjenje nezaposlenosti i razvoj preduzetništva.
- Kreditno garantna linija sa Ministarstvom poljoprivrede koja je posredstvom MIDAS projekta nastavljena.
- Projekat „Žene u biznisu“ i „Žene kao osnivači i kao direktori kompanija“ - vlasnici malog biznisa - realizacija projekata iz ove kreditne linije .

Podsticajne mjere za razvoj poljoprivrede

1. Subvencija u plaćanju obaveza osiguranja registrovanim poljoprivrednim proizvođačima
2. Regresiranje biljne proizvodnje
3. Podrška podizanju zasada jagodičastog voća
4. Nabavka rasnih krava za porodice na ruralnom području
5. Podrška izgradnji i opremanju zaštićenih prostora – plastenika
6. Subvencija u cijeni pojedinih poljoprivrednih proizvoda

7. Nabavka solarnih panela za elektrifikaciju katuna
8. Podrška za izradu biznis planova za apliciranje na MIDAS konkurs

III KLJUČNI RAZVOJNI PROJEKTI I INVESTICIJE

- veće investicije u u poboljšanje postojeće putne infrastrukture na seoskom području i komunalne usluge u cilju rješavanja postojećih ekoloških problema, unaprjeđenja infrastrukturnih sistema, prije svega u funkciji zaštite životne sredine i poboljšanja kvaliteta života stanovništva
- rekonstrukcije pruge – dionica Beograd - Bar -Studija izvodljivosti
- Autoput Bar Boljare- projekat, izbor trase
- Željeznička pruga Pljevlja -Bijelo polje -Berane - Studija izvodljivosti
- Željeznička pruga Beograd – Bar – projekat
- Istrazivanje Đalovića pećine i njena promocija u turističke svrhe
- Istrazivanje Novakovića pećine i njena promocija u turističke svrhe
- Istraživanja nalazišta mineralnih sirovina i voda i utvrđivanje rezervi

ZAPOČETE INVESTICIJE:

Kapitalne investicije: za Bijelo Polje su, izgradnja regionalne sanitarne deponije.

- Izgradnja regionalne sanitarne deponije – kapitalna investicija
- Izgradnja PPOV - postrojenje za prečišćavanje otpadnih voda – kapitalna investicija
- Izgradnja gradskog kolektora
- rekonstrukcija regionalnog puta R 10 prema Pljevljima – dionica Pavino Polje - Kovren
- biznis zona na lokaciji Siti parka
- zaobilaznica, sačuvati planirani koridor (u varijantama) za drugi dio trase
- uređenje i modernizacija gradskog trga, rješenje parkiranja, gradska parking garaža
- stambene zgrade za penzionere, stambeni blok Solidarnost u Nikoljcu
- valorizacija bogatih razvojnih potencijala, poput mHe na Bistrici

POSTPLANSKI PERIOD 2025

- izgradnja zaobilaznice
- izgradnja aerodroma u Beranama (međuopštinska saradnja)
- izgradnja Autoput Bar – Boljari na dionici kroz Bijelo Polje
- realizacija zimskih planinskih centara i sadržaja prema PPPN Bjelasica Komovi
- rekonstrukcija željezničke pruga Beograd – Bar –drugi kolosijek
- izgradnja željezničke pruge Pljevlja- Bijelo Polje- Berane

POREĐENJE OSNOVNIH KARAKTERISTIKA SCENARIJA RAZVOJA

Scenario A – naglasak na uravnotežen i kontrolisan razvoj; zaštitu i održivo korišćenje prirodnih resursa i prostora, zaštitu prirodnog i kulturnog naslijeđa i zaštitu životne sredine, kao i unaprijeđivanje kvaliteta života stanovništva - socijalni razvoj.

Scenario B – naglasak na razvoj Bijelog Polja kao regionalnog centra sa pripadajućim funkcijama funkcijama ,razvoj poljoprivrede i turizma uz zaštitu i održivo korišćenje prirodnih resursa i prostora, zaštitu kulturnog naslijeđa i zaštitu životne sredine, kao i unaprijeđivanje kvaliteta života stanovništva i socijalni razvoj

Scenario C – naglasak na razvoj Bijelog Polja kao regionalnog centra sa funkcijom turističkog centra ,intenzivno,ali kontrolisano korišćenje prirodnih resursa –mineralnih sirovina,mineralnih voda,održivih izvora energije i prostora, zaštita prirodnog i kulturnog naslijeđa i zaštita životne sredine, kao i unaprijeđivanje kvaliteta života stanovništva opštinskom centru lokalnim centrima i njihovih sadržaja (socijalni razvoj).

Upoređenje osnovnih karakteristika scenarija razvoja :

Scenario A

Poljoprivreda – razvojna šansa Bijelog Polja

- umjeren privredni razvoj zasnovan na poljoprivredi i domaćem proizvodu, sigurnom otkupu poljoprivrednih proizvoda i ulaganju u sektor proizvodnje
- planska i kontrolisana izgradnja (stambenih, proizvodnih, servisnih i drugih objekata), usmjerena na definisane privredne zone i na pugušćavanje postojećih i umjereno širenje stambenih zona
- razvoj turizma tokom čitave godine usmjeren ka razvoj seoskog turizma,eko-turizma (specifični katuni),izletničkog turizma,planinarenja,zimskog i ljetnog planinskog turizma, biciklizma (montbaik), pješačenja, banjski – zdravstveni, lovnog i speleološkog turizma , promocija i razvijanje prirodnih i kulturnih vrijednosti od nacionalne i međunarodne važnosti.

Scenario B

Poljoprivreda i turizam - razvojna šansa Bijelog Polja

- Intenziviranje poljoprivrede, posebno stočarstva, treba da bude glavni pravac razvoja ovog regiona,u prostorima sa manjim pašnjacima, treba podržati razvoj malih farmi,malih i srednjih preduzeća i biznis zona.
- izgradnja u izgrađenim područjima pugušćavanjem istrukturnim preobražajem (sanacijom i rekultivacijom) ili u postojećim građevinskim zonama naselja uz neophodno širenje prouzrokovano postojećom nelegalnom gradnjom.

- Promovisanje kombinovanog ekskluzivnog i masovnog turizma, zavisno od perioda godine praćen povećanjem broja turista, valorizacija prirodnih potencijala rijeke Lim i njenih pritoka, banjski - zdravstveni, tranzitni, sportski, rafting, splavarenje, seoski, lovni i ribolovni turizam), valorizacija prirodnih potencijala rijeke Lim i njenih pritoka, izletišta Ušće, Voljavac u cilju turističke ponude (banjski – zdravstveni, tranzitni, sportski, rafting, splavarenje, seoski, lovni i ribolovni turizam)

Scenario C

Turizam i mineralne vode – razvojna šansa Bijelog Polja

- intenzivan privredni razvoj zasnovan na razvoju turizma i korišćenju obnovljivih izvora energije
- izgradnja u izgrađenim područjima pogođavanjem istrukturim preobražajem (sanacijom i rekultivacijom) ili u postojećim građevinskim zonama naselja uz neophodno širenje prouzrokovano postojećom nelegalnom gradnjom.
- Razvoj turizma tokom čitave godine u ovom regionu treba da bude usmjeren ka osnivanju centara koji su dovoljno snažni da privuku turiste i da im pruže odgovarajući nivo usluga. Razvoj turizma treba usmjeriti , promovisati i razvijati kroz odgovarajuće oblike djelatnosti, koristeći resurse prirodnih i kulturnih vrijednosti od nacionalne i međunarodne važnosti: PPPN Bjelasica Komovi.

Predloženi scenariji ne daju konačna rješenja već obrađuju ključna pitanja vezana za mogućnosti i posljedice prostornog razvoja.

Preporučeni scenario: **Scenario B**